

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ KATEDRA

JOLANTA NAKROŠIENĖ

UAB „ADEGILĖ“ FINANSINĖ ANALIZĖ IR
PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS
Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Prof.habil.dr.A.Žvirblis

VILNIUS, 2009

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ KATEDRA

UAB „ADEGILĖ“ FINANSINĖ ANALIZĖ IR
PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS

Finansų rinkų magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 62404S110

Vadovas
Prof.habil.dr.A.Žvirblis

Recenzentas

Atliko
FR mn8-03 gr. stud.
J.Nakrošienė

VILNIUS, 2009

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. ĮMONĖS FINANSINĖS ANALIZĖS ESMĖ.....	8
1.1. Įmonės finansinės analizės reikšmė, tikslai ir tyrimo būdai.....	8
1.2. Makroaplinkos veiksniai ir jų analizė.....	13
1.3. Finansinių santykinių rodiklių skaičiavimas ir grupavimas.....	20
1.4. Įmonės bankrotų tikimybės analizė.....	23
1.5. Įmonės perspektyvų prognozavimas.....	28
2. TYRIMO METODŲ PAGRINDIMAS IR SUKONKRETINIMAS.....	34
3. UAB „ADEGILĖ“ FINANSINĖ ANALIZĖ.....	44
3.1. UAB „Adegilė“ daugiakriterinė makroaplinkos analizė.....	44
3.2. Įmonės charakteristika.....	48
3.3. Įmonės balanso analizė.....	49
3.3.1. UAB „Adegilė“ balanso horizontalioji analizė 2006-2008 m.....	49
3.3.2. UAB „Adegilė“ balanso vertikalioji analizė 2006-2008 m.....	50
3.4. Pelno (nuostolių) ataskaitos analizė.....	52
3.4.1. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2006-2008 m.....	53
3.4.2. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2006-2008 m.....	53
3.5. Įmonės santykinių rodiklių analizė.....	56
3.5.1. Mokumo rodikliai.....	57
3.5.2. Pelningumo rodikliai.....	59
3.5.3. Veiklos efektyvumo (apyvartumo) rodikliai.....	62
3.6. Kompleksinis UAB „Adegilė“ finansinės veiklos vertinimas.....	66
3.7. UAB „Adegilė“ pardavimų ir makroekonominių rodiklių daugianarė tiesinė regresinė analizė.....	67
4. UAB „ADEGILĖ“ PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS.....	73
4.1. UAB „Adegilė“ pardavimų prognozavimas pagal makroekonominių rodiklių prognozę.....	73
4.2. UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė.....	74
4.3. Investicija į technologinius įrengimus ir jos pagrindimas.....	76
IŠVADOS.....	79
LITERATŪRA.....	82
PRIEDAI.....	90

PRIEDAI

- 1 priedas. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas užsienio autorių darbuose
- 2 priedas. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas Lietuvos autorių darbuose
- 3 priedas. Orientacinis įmonės finansinės būklės rodiklių vertinimo lygis
- 4 priedas. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų balansas
- 5 priedas. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pelno (nuostolių) ataskaita
- 6 priedas. Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos 2006-2008 m. santykiniai rodikliai
- 7 priedas. Makroaplinkos tyrimo anketa
- 8 priedas. UAB „Adegilė“ balanso dinamikos analizė 2006-2008 m.
- 9 priedas. UAB „Adegilė“ balanso struktūros analizė 2006-2008 m.
- 10 priedas. Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos balanso dinamikos (horizontalioji) 2007-2008 m. analizė
- 11 priedas. Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos balanso struktūros (vertikali) 2007-2008 m. analizė
- 12 priedas. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) ataskaitos dinamikos analizė 2006-2008 m.
- 13 priedas. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) ataskaitos struktūros analizė 2006-2008 m.
- 14 priedas. Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos pelno (nuostolių) ataskaitos dinamikos (horizontalioji) 2007-2008 m. analizė
- 15 priedas. Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos pelno (nuostolių) ataskaitos struktūros (vertikali) 2007-2008 m. analizė
- 16 priedas. UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė pagal E. I. Altman antrąjį modelį 2006-2008 m.
- 17 priedas. UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė pagal E. I. Altman trečiąjį modelį 2006-2008 m.

LENTELĖS

- 1 lentelė. Finansiniai rodikliai ir jiems apskaičiuoti reikalingos informacijos šaltiniai
- 2 lentelė. E. Altman formulės finansiniai koeficientai
- 3 lentelė. Klasikiniai statistiniai bankroto prognozavimo modeliai
- 4 lentelė. Prognozavimo metodai
- 5 lentelė. Ryšio stiprumo charakteristikos
- 6 lentelė. Stjudento kriterijaus reikšmė
- 7 lentelė Makroaplinkos veiksnių rangavimas
- 8 lentelė. Makroaplinkos veiksnių identifikavimo, jų reikšmių ir įtakos reikšmingumo vertinimas
- 9 lentelė. Balanso struktūra
- 10 lentelė. Trumpalaikio turto struktūra (% visame turte)
- 11 lentelė. Rodiklių lyginamasis svoris pardavimų apimtyje
- 12 lentelė. Finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui 2006-2008 m
- 13 lentelė. Pardavimų ir finansinės investicinės veiklos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2006-2007 m
- 14 lentelė. Pardavimų ir finansinės investicinės veiklos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2007-2008 m
- 15 lentelė. Mokumo rodikliai 2006-2008 m.
- 16 lentelė. Pelningumo rodikliai 2006-2008 m.
- 17 lentelė. Turto efektyvumo rodikliai 2006-2008 m.
- 18 lentelė. Debitorinio ir kreditorinio išskolinimo apyvartumo rodikliai 2006-2008 m.
- 19 lentelė. UAB „Adegilė“ daliniai kriterijai ir esminiai rodikliai
- 20 lentelė. UAB „Adegilė“ veiklos finansinio efektyvumo indeksas
- 21 lentelė Lietuvos respublikos Finansų ministerijos makroekonominių rodiklių prognozės
- 22 lentelė. Prognozuojamų UAB „Adegilė“ ketvirčio pardavimų skaičiavimai
- 23 lentelė UAB „Adegilė“ bankroto tikimybė pagal E.I. Altman antrąjį modelį 2006-2008 m.
- 24 lentelė UAB „Adegilė“ bankroto tikimybė pagal E.I. Altman trečiąjį modelį 2006-2008 m.
- 25 lentelė Sutaupymai dirbant su automatu BASS 3200 (2009 metais)
- 26 lentelė. Grynoji dabartinė vertė (GDV)

PAVEIKSLAI

- 1 pav. Įmonių veiklos analizės tyrimo būdai.
- 2 pav. Susisteminta bendrosios aplinkos komponentų visuma ir veiksmų kompleksai
- 3 pav. Įmonių finansinės būklės vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai
- 4 pav. Įmonių veiklos rezultatų vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai
- 5 pav. Bankroto prognozavimo modelių klasifikacija
- 6 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų turto dinamika ir struktūra (%)
- 7 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų trumpalaikio turto dinamika ir struktūra (%)
- 8 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dinamika ir struktūra
- 9 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pardavimo pajamų ir savikainos dinamika
- 10 pav. UAB „Adegilė“ 2006- 2008 metų bendrojo pelno dinamika
- 11 pav. UAB „Adegilė“ 2006- 2008 metų pelno dinamika
- 12 pav. UAB „Adegilė“ einamojo mokumo dinamika 2006- 2008 metais
- 13 pav. UAB „Adegilė“ greitojo (kritinio) mokumo dinamika 2006- 2008 metais
- 14 pav. UAB „Adegilė“ bendrojo mokumo (likvidumo) koeficiento dinamika 2006- 2008 metais
- 15 pav. UAB „Adegilė“ turto pelningumo dinamika 2006- 2008 metais
- 16 pav. UAB „Adegilė“ turto pelningumo piramidinė analizė 2007- 2008 metais, Lt
- 17 pav. UAB „Adegilė“ grynojo pardavimų pelningumo dinamika 2006- 2008 metais
- 18 pav. UAB „Adegilė“ bendrojo pardavimų pelningumo dinamika 2006- 2008 metais
- 19 pav. UAB „Adegilė“ nuosavo kapitalo pelningumo dinamika 2006- 2008 metais
- 20 pav. UAB „Adegilė“ viso turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais
- 21 pav. UAB „Adegilė“ ilgalaikio turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais
- 22 pav. UAB „Adegilė“ trumpalaikio turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais
- 23 pav. UAB „Adegilė“ debitorinio ir kreditorinio išiskolinimo apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais
- 24 pav. UAB „Adegilė“ pardavimai ir makroekonominiai rodikliai (ketvirčiais) 2006-2008 m.
- 25 pav. Koreliacinis laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir darbo užmokesčio 2006-2008 m.
- 26 pav. Koreliacinis laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir infliacijos 2006-2008 m.
- 27 pav. Koreliacinis laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bedarbių skaičiaus 2006-2008m
- 28 pav. Ttrimatės tiesinės regresijos įvertinimo rezultatai
- 29 pav. Trimatės tiesinės regresijos modelio įverčių reikšmės.
- 30 pav. Dvimatės tiesinės regresijos įvertinimo rezultatai
- 31 pav. Dvimatės tiesinės regresijos modelio įverčių reikšmės.
- 32 pav. Teorinė Fišerio kriterijaus reikšmė

IVADAS

Lietuvos integracija į Europos sąjungą ir į jos bendrąją rinką sudarė didžiules galimybes kiekvienos įmonės veiklai plėtoti. Tačiau spartus visuotinis tempas, naujų technologijų plėtra, didėjanti konkurencija, informacinių ryšių srautų gausa ir daugelis kitų veiksnių įmonėms atveria ne tik naujas perspektyvas, bet ir kelia daug anksčiau nepatirtų problemų ir net pavojų. Daugeliui įmonių vadovų konkurencinės rinkos sąlygomis iškyla tokių klausimų: kokią įmonės veiklos sritį pasirinkti; kaip įmonę valdyti, siekiant garantuoti jos finansinį gyvybingumą ir konkurencingumą; kaip verslą plėtoti, kad: įmonė būtų moki per trumpą laikotarpį, nenutrūkstamai tęstų savo veiklą ir teiktų numatytas paslaugas, vykdytų finansinius įsipareigojimus valstybei, darbuotojams, tiekėjams ir kitoms institucijoms, gautų pelną per ilgą laikotarpį, vykdytų socialinius tikslus, susijusius su darbo vietų išsaugojimu, darbuotojų sveikata, kvalifikacijos kėlimu ir kt.

Šiandienėmis itin įtemptos įvairių šalių įmonių konkurencijos aplinkybėmis būtina ieškoti naujų originalių sprendimų, pritaikyti verslo strategiją atsižvelgiant į naujus iššūkius. Šiems sprendimams pagrįsti, įgyvendinant darnaus verslo vystymosi, jo suderinimo su aplinka koncepciją (angl. Sustainable Development), reikia kompleksinių tyrimų, iš jų – ir verslo makroaplinkos tyrimų (ir vertinimo), šie tyrimai tampa vis svarbesni dėl itin dinamiškų šios aplinkos pokyčių.

Rinkos ekonomikos sąlygomis nuolat aštrėja konkurencinė kova tarp įmonių: taikomos įvairiausios formos, metodai ir priemonės savo tikslams pasiekti. Būtina realiai įvertinti ne tik savo, bet ir konkurentų finansinę būklę, būtina žinoti įmonės finansinės būklės vertinimo metodikas, kurių taikymas gali labai paveikti įmonės veiklos rezultatus, nustatyti rizikingiausias veiklos sritis, spręsti esamas ir būsimas problemas, atskleisti nepanaudotus rezervus.

Žodis „analisis“ išvertus iš graikų kalbos reiškia „išskaidyti“. Būtent finansinės informacijos skaidymas ir padeda nustatyti vienu ar kitu reiškinį priežastis. Pagal griežtą terminologiją įmonės vystymosi dėsningumą nustatymas nėra analizė tikraja to žodžio prasme, nes yra susieta su informacijos apibendrinimu, o ne skaidymu. Tai yra mokslinės sintezės metodas, kuris papildo analizę ir yra glaudžiai su ja susijęs. Analizės būdu ekonominė situacija nagrinėjama, smulkinant ją atskiramis dalimis tol, kol surandamos vienu ar kitu reiškinį priežastys.

Didelę įtaką įmonės finansiniam rezultatui turi Lietuvos mokesčių sistema, nesibaigianti jos reforma, dažni atskirų mokesčių elementų ir netgi apmokestinimo principų pakeitimai. Šių metų pradžioje, vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui, itin sparčiai mažėja investicijų į gamybos priemones. Užsitęsęs atsigavimas pasaulio rinkose prisidėtų prie tolesnio šių investicijų mažėjimo. Investicijas taip pat riboja nepalankios skolinimosi sąlygos, o mažėjanti pelningai dirbančių įmonių dalis rodo, kad sumenko įmonių galimybės finansuoti investicijas savo lėšomis. Mažiau palanki pasaulio ūkio raida savo ruožtu lemia vėlesnį atsigavimą tarptautinėse finansų

rinkose ir leidžia numatyti stipresnę nei šiuo metu prognozuojama paskolų įmonėms srauto kritimą Lietuvoje.

Dar vienas iš ekonominių veiksnių, tiesiogiai veikiančių UAB „Adegilė“ finansinius rezultatus užsienio valiutos kursai. Žinome, kad valiutinė rizika pasireiškia pasirinktos atsiskaitymo valiutos galimu kurso pasikeitimu.

Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį, kadangi veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praėjusių laikotarpių duomenis, bet ir nuo jos gebėjimo prognozuoti. Anot B.J. Das (2000), prognozių teikiama informacija reikšminga beveik kiekvienai įmonei, sudarant trumpalaikius ar ilgalaikius planus. Daugelis autorių pripažįsta, kad tik gerai atlikus įmonės finansinės veiklos analizę, galima sudaryti tikslius planus.

Darbo tikslas – Išanalizuoti UAB „Adegilė“ finansinę būklę 2006 – 2008 metais ir nustatyti perspektyvas.

Darbo uždaviniai:

- Išnagrinėti finansinės analizės reikšmę, rūšis, tikslus, santykinius rodiklius ir jų grupavimą, makroaplinkos veiksnių poveikį, bankroto ir prognozavimo metodus teoriniu aspektu;
- Pateikti tyrimo objekto charakteristiką ir atlikti įmonės makroaplinkos komponentų ir veiksnių kompleksinį vertinimą;
- Atlikti įmonės veiklos finansinę analizę naudojant santykinius finansinius rodiklius bei išanalizuoti pagrindinius balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklius;
- Atlikti projektinius skaičiavimus bei numatyti perspektyvas;
- Remiantis atlikta analize padaryti išvadas ir pateikti siūlymus.

Tyrimo objektas – UAB „Adegilė“ finansinė būklė ir perspektyvos.

Darbo hipotezė: Vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui UAB „Adegilė“ galima išvengti bankroto tik investuojant ir atnaujinant gamybos priemones.

Darbe naudojami šie **tyrimo ir analizės metodai:**

- mokslinės literatūros analizė,
- teisinių dokumentų analizė,
- statistinių duomenų analizė,
- sociologinių tyrimų duomenų analizė,
- horizontalioji ir vertikalioji analizė,
- lyginimas,
- grupavimas,
- detalizavimas ir apibendrinimas,
- grafinis.

1. ĮMONĖS FINANSINĖS ANALIZĖS ESMĖ

1.1. Įmonės finansinės analizės reikšmė, tikslai ir tyrimo būdai

Finansinė veiklos analizė – tai visapusiškas ir objektyvus įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų tyrimas, siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus. Gerai atlikta finansinės veiklos analizė padeda įmonės vadovybei priimti optimalius valdymo sprendimus, objektyviai įvertinti įmonės finansinę būklę ir veiklos rezultatus, numatyti ateities perspektyvas, veiklos strategiją ir taktiką, sukurti lankstesnę vidaus kontrolės sistemą, palyginti faktinę padėtį su planais, spręsti kitus įmonės veiklos uždavinius.

Įmonėje esanti sukaupta informacija turi būti objektyviai įvertinta, nes tik tokiu būdu galima priimti tikslus ir optimalius valdymo sprendimus bei išlikti konkurencingiems rinkoje. Finansinė analizė yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją, ir tai yra jos didžiausia reikšmė bei privalumas. Ji padeda atsakyti į klausimą, ar įmonė eina teisingu keliu ir ypač naudinga nustatant įmonės pelningumą bei be abejo plėtros galimybes.

Finansų analizės esmė ir reikšmė

Skirtingi autoriai savo knygoje pateikia įvairius finansinės analizės apibrėžimus. J.Mackevičius savo knygoje „Įmonių veiklos analizė“ pateikia štai tokį finansinės analizės apibrėžimą: „Finansinė veiklos analizė – tai visapusiškas ir objektyvus įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų ir pinigų srautų tyrimas siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus”.

D.Šlekienės ir I.Klimavičienės knygoje „Įmonės veiklos finansinis įvertinimas“ teigiama: „Finansinė analizė – tai verslo praeities, esamos situacijos ir perspektyvos įvertinimas, remiantis atskaitomybės dokumentais, specialiais tyrimais, duomenų bazėmis ir kitais informacijos šaltiniais.” „Finansinių ataskaitų analizė” knygos autorė, V.Bagdžiūnienė nurodo štai tokį finansinės analizės apibrėžimą: „Finansinės atskaitomybės analizė – procesas, kurio metu siekiama įvertinti įmonės esamą ir būsimą finansinę būklę, jos veiklos tęstinumą.”

Kituose šaltiniuose teigiama, kad finansinė analizė rinkos ekonomikos sąlygomis yra mikroekonomikos mokslo šaka, apibendrinanti praktikoje vykstančius finansinės veiklos procesus, jų dėsningumus, bei yra susijusi su tam tikros ūkinės veiklos prognozavimu, planavimu, apskaita ir kontrole.

Finansinė analizė yra dalis įmonės veiklos analizės (kitai dar vadinamos ekonomine analize), kurioje tarpusavyje susipynę finansinės ir ūkinės veiklos analizės aspektai. Įmonių finansinė veikla organiškai susijusi su jų ūkine bei komercine veikla, kitaip tariant, jos sąlygoja vieną kitą. Finansinis rezultatas daug kuo priklauso nuo įmonės ūkinės veiklos efektyvumo, vadybos lygio, racionalaus finansų ir kitų įmonės išteklių naudojimo. Savo ruožtu įmonės ūkinės veiklos sėkmė priklauso nuo jos finansų būklės.

Apibendrinus galima teigti, kad finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius rezultatus, įvertinti esamą padėtį ir žinoma ateities perspektyvas. Visa tai neatsiejama, svarbi šiuolaikinio verslo dalis. Finansinės analizės metu gauta informacija padeda patikrinti, ar praityje buvę priimti sprendimai pasiteisino, taip pat pagrįsti esamus ir būsimus valdymo sprendimus. Taigi finansinę analizę galima traktuoti kaip ūkinių procesų pažinimo ir valdymo priemonę.

Finansinės analizės esmę geriausiai apibūdina **jūs tikslai**. Plačiaja prasme finansinės analizės tikslas – kvalifikuotai įvertinti finansinę būklę ir pateikti pagrįstas, objektyvias išvadas, padedant įmonių vadovams didinti veiklos efektyvumą.

Įvairiuose literatūros šaltiniuose pateikiamos skirtingos finansų analizės tikslų formuluotės. Tačiau įsigilinus galima teigti, kad nors įvairiose literatūros šaltiniuose finansinės analizės tikslų formuluotės ir skiriasi, esmė lieka ta pati. Taigi priklausomai nuo finansų analizės tikslų jį gali skirtis savo apimtimi, tikslumu bei terminais, o svarbiausi finansų analizės tikslai yra:

įvertinti įmonės finansinį stabilumą, išteklių naudojimo efektyvumą, išsiaiškinti neigiamų pokyčių gilumines priežastis;

tirti vidaus ir aplinkos veiksnių įtaką veiklos rezultatams, taip pat įmonės veiklos gerinimo galimybes;

įvertinti įmonės veiklos efektyvumą, tirti pinigų srautus ir prognozuoti jų kitimo tendencijas;

suformuoti normatyvinę finansinių rodiklių sistemą, kuri leistų prognozuoti įmonės veiklą, įvertinti priimamų vadybos sprendimų ekonominį efektyvumą ir pagrįstumą bei dabartinę jos padėtį. Kai kurie autoriai (V. Bagdžiūnienė bei J. Mackevičius ir D. Poškaitė), siūlo finansinės analizės tikslus įvardinti priklausomai nuo analizės išvadų vartotojų. Išskiriamos šios finansinės analizės ir jos išvadų vartotojų grupės bei jų poreikiai:

- Pačios įmonės vadovai ir darbuotojai. Juos labiausiai domina įmonės plėtros perspektyvos, pelningumas, veiklos efektyvumas ir strategija;

- Investuotojai. Jiems reikia informacijos, leidžiančios nuspręsti, ar pirkti, ar parduoti, ar laikyti konkrečios įmonės akcijas. Investuotojus labiausiai domina įmonės galimybė mokėti dividendus, pelno dydis, likvidumas bei veiklos perspektyvos;

- Kreditoriai (Tiekėjai, bankai ir kiti). Jiems įdomu, ar laiku bus gražintos paskolos ir sumokėtos palūkanos – būsimi įmonės pinigų srautai, jų stabilumas ir patikimumas. Kreditoriai domisi kapitalo struktūra, nes pagal ją vertina savo paskolų riziką ir įmonės atsiskaitymo galimybes.

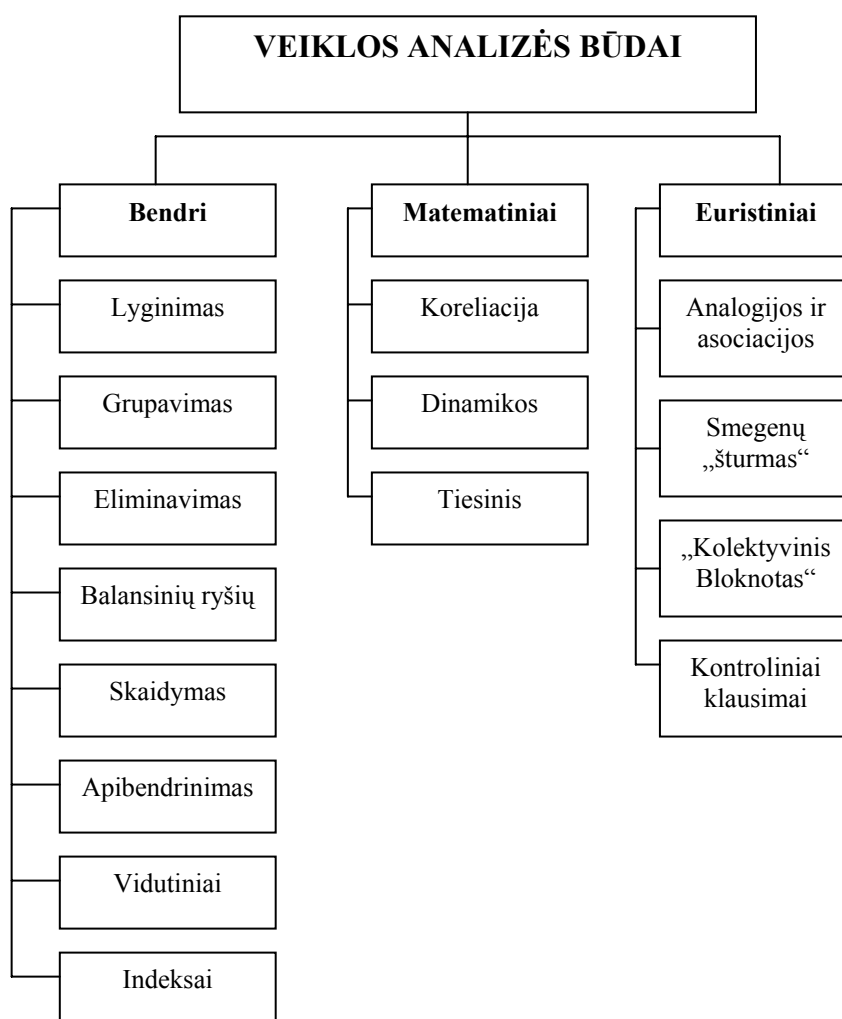
- Auditoriai ir kiti kontrolieriai. Jie domisi mokesčių mokėjimu, veiklos tęstinumu, išteklių panaudojimu ir statistine informacija. Juos pirmiausia domina, ar įmonės finansinė atsakomybė patikima, t.y. ar nėra klaidų, kitokių netikslumų, ar ji rodo tikrą ir teisingą vaizdą;

• Visuomenė. Ją domina įmonės veiklos tendencijos, naujaisi pokyčiai, visuomeninė veikla. Iš susiformavusių atitinkamų finansinės analizės vartotojų poreikių yra keliami ir atitinkami tikslai atliekant finansinę analizę. Kai kurie finansinės analizės tikslai yra bendri visiems, kai kurie skiriasi ir yra specifiški.

Įmonių veiklos finansinės analizės tyrimo būdai – tai būdai analizės šaltiniams apdoroti, susisteminti ir apibendrinti. Atliekant finansinę analizę gali būti taikomi įvairiausi tyrimo būdai, kurie naudojami ir kitose moksluose, t.y. pagrindiniai ekonominės analizės ir statistikos metodai ir kitos priemonės.

Egzistuojantys analizės būdai yra klasifikuojami, tačiau įvairūs autoriai pateikia nevienodas šių būdų klasifikacijas. L. Juozaitienė savo knygoje “Įmonės finansai analizė ir valdymas”, pateikia vieną vakarų valstybėse naudojama visų įmanomų analizės būdų klasifikavimo variantą, kuriame analizės būdai suskirstyti į penkias: loginių, ekonometrinių, euristinių, grafinių ir specifinių būdų stambias grupes, kurias sudaro konkretūs analizės būdai.

Tuo tarpu J. Mackevičius savo knygoje siūlo analizės būdus skirstyti tik į tris: bendrų ekonominių, matematinių ir euristinių būdų grupes 1 paveikslas.

1 pav. Įmonių veiklos analizės tyrimo būdai. Šaltinis: Mackevičius, 2007, p.52.

Nors autorių pateiktos analizės būdų struktūros ir skiriasi, tačiau patys paminėti analizės būdai iš esmės sutampa, tačiau yra ir tam tikrų skirtumų. Iš loginių arba kitaip dar vadinamų bendrųjų ekonominių analizės būdų dažniausiai naudojamas lyginimo būdas, kuriuo pradeda analizę. Šis būdas leidžia išsiaiškinti nukrypimus nuo projektuojamųjų arba normatyvinių rodiklių dydžių ir taip įvertinti rodiklių augimo tempus, dinamiką, tendencijas, palyginti pasiektus rezultatus su kitų įmonių arba šakos vidutiniais rodikliais. Analizei taikant lyginimo būdą, svarbu nepažeisti rodiklių palyginamumo principo, nes kitaip bus neteisingai įvertinta reali padėtis.

Grupavimas – tai analizuojamų rodiklių skirstymas į kokybiškai vienarūšes, tiriamam reiškiniui būdingas grupes. Rodiklius galima grupuoti pagal vieną ar kelis požymius. Grupavimo būdu vizualiai nustatoma vieno ar kelių veiksnių įtaka tiriamajam rodikliui, be to grupavimas yra pradinis etapas taikyti kitus tyrimo būdus, t.y. dispersinės, koreliacinės arba regresinės analizės būdus.

Ne visa turima informacija yra vienodai svarbi, todėl būtina nagrinėti tik tą, kuri gali padėti atsakyti į mus dominančius klausimus. Tuo tikslu ir yra naudojamas **svarbiausių grandžių išskyrimo arba detalizavimo būdas**, kartu su kitais būdais padedantis įvairiapusiškai įvertinti tiriamus reiškinius, nustatyti priežastis nulėmusias rezultatus.

Apibendrinimas (sintezė) yra nagrinėjamų dalinių reiškinių sujungimas į tiriamą visumą ir ją atspindinčių rodiklių apibendrinimas. Apibendrinant imama tik svarbiausia informacija, gauta detalizuojant rodiklius.

Indeksai yra santykiniai dydžiai, apibūdinantys ekonominio reiškinio kitimą pagal laiką ir vietą. Juos galima taikyti analizuojant pardavimų apimtį, susidariusias išlaidas, pelningumą ir kitus ekonominius procesus. Taikant indeksus, galima išsiaiškinti veiksnius, lemiančius analizuojamojo rodiklio kitimą, išmatuoti kiekvieno veiksnio poveikio dydį.

Eliminavimas – tai toks analizės būdas, kurio esmė yra ta, kad, tiriant vieno veiksnio įtaką, atsiribojama nuo visų kitų veiksnių įtakos. Plačiausiai taikomi šie eliminavimo variantai: grandininiai keitimai, skirtumų būdas ir saldo. J.Mackevičius savo pateiktoje analizės būdų struktūroje įvardija šį analizės būdą, tuo tarpu L.Juozaitytės knygoje „Įmonės finansai analizė ir valdymas“ išskiriamas tik vienas iš eliminavimo būdo variantų - grandininis keitimų.

Lyginamųjų svorių skaičiavimai - kai kiekvienas atskiras finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendruoju tos ataskaitos rodikliu ir gautas dydis išreiškiamas procentais arba kitais santykiniais dydžiais. Ši analizė Vakarų šalių autorių darbuose vadinama struktūrine analize, vertikalia arba ribine, nes parodo pajamų arba išlaidų pagal atskirus ataskaitos straipsnius lyginamąjį svorį nuo visos sumos. Šis analizės būdas yra pavaizduotas tik L.Juozaitytės pateiktoje analizės būdų struktūroje.

Dinamikos eilutės arba vidutinių dydžių (vidurkių) analizės būdas. Naudojant šį būdą yra apskaičiuojami vidurkiai, ištiriama reiškinių visumos bendriausios ypatybės ir tipiškiausi bruožai.

Atliekant finansinę analizę dažniausiai naudojami paprastas aritmetinis, harmoninis, svertinis, moda bei mediana ir kiti vidurkiai.

Ekonometrinių arba matematinių analizės būdų grupės esmę sudaro matematinių bei statistinių metodų ir kompiuterių panaudojimas ekonominiams uždaviniams spręsti. Jie paspartina analizės atlikimo tempus, daro ją gilesnę. Šie būdai ypač yra efektyvūs analizuojant didelės visumos finansinę būklę ir leidžia nustatyti funkcinės ir nefunkcinės priklausomybės veiksnių poveikį, kurį sunkiau kiekybiškai įvertinti tradiciniais būdais. Dažniausiai naudojami regresinės – koreliacinės analizės, dispersinės analizės, matematinio prognozavimo ir kiti būdai.

Euristinių analizės būdų grupės pagrindą sudaro euristika, t.y. mokslas apie kūrybinį mąstymą. Taikant šiuos būdus, naudojama individualia asmens nuomone ir kolektyviniu ekspertiniu įvertinimu. Šie metodai pagrįsti specialistų patyrimu ir intuicija, kuri pasireiškia sprendžiant ekonominius uždavinius, ypač prognozuojant ekonomines situacijas.

Grafiniai būdai (lentelių ir stulpelių diagramos, statistinės kreivės) suteikia galimybę vaizdžiai iliustruoti nagrinėjamo rodiklio kitimą per tam tikrą laiką, parodo reiškinio struktūrą, rodiklių tarpusavio ryšius.

Prie specifinių būdų yra priskiriami, remiantis L.Juozaitytės pateiktoje analizės būdų struktūra, finansinių rodiklių analizės, SWOT analizės, funkcinės vertinės analizės ir kiti būdai.

(Mackevičius, 2007, p. 53-56).

Pelno ir nuostolių ataskaita, išplėtotos rinkos šalių apskaitos specialistų nuomone, yra reikšmingesnė negu balansas. Iš dalies tai paaiškinama tuo, kad finansinės atskaitomybės vartotojai pirmiausia domisi finansiniu rezultatu, kurį pasiekė įmonė per ataskaitinį laikotarpį. Finansinį rezultatą, pasiektą per ataskaitinį laikotarpį, parodo pelno ir nuostolių ataskaita.

Visuomenės požiūriu rodikliai, parodyti pelno ir nuostolių ataskaitoje, padeda investitoriams įsitikinti, ar jie savo ribotas lėšas patikėjo geriausiems jų vartotojams, nes nuo vadovų sugebėjimo priklauso veiksmingas investicijų panaudojimas.

Vertikalią arba struktūrinę pelno ir nuostolių ataskaitos analizę leidžia spręsti apie įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumą, veiklos pelno lygį, ypatingo pelno ir nuostolių lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Tai labai nesunku apskaičiuoti kiekvieną pelno ir nuostolio ataskaitos straipsnį dalijant iš pardavimų sumos. Gauta informacija vertinga tuo, kad parodo įvairių įmonės gamybinės- ūkinės ir administracinės valdymo veiklos lygių pelningumą. Vadinasi, informacija parodo tas įmonės veiklos sferas, kurios darė teigiamą arba neigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Lyginami ataskaitinio laikotarpio pelno ir nuostolio ataskaitos duomenis su atitinkamo praėjusio laikotarpio atitinkamais duomenimis, galime daryti išvadą apie grynojo pelno ir jį

formuojančių elementų kitimo tendencijas, t.y. galime spręsti ar pelnas didėja, ar mažėja, kurios veiklos sferos lemia šias tendencijas. (Mackevičius, Poškaitė, 1997, p. 212-215)

Horizontalios ir vertikalios analizės būdus naudosime UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pelno (nuostolių) ataskaitoms įvertinti.

1.2. Makroaplinkos veiksniai ir jų analizė

Išorinė aplinka- tai aplinka, kuri daro didelį poveikį konkrečios įmonės veiklai, bet įmonė jos pakeisti negali, gali tik prie jos prisiderinti. (Juozaitienė, Staponkienė, 2004, p.19) Įvairūs autoriai nurodo ir tiria skirtingus išorės aplinkos veiksnius, darančius įtaką įmonės finansinei būklei ir veiklos rezultatams. Dažniausiai išorės aplinkos veiksniai (ekonominiai, politiniai, socialiniai ir technologiniai) nagrinėjami nacionaliniu aspektu. Tačiau mažai tiriama verslo tarptautinė aplinka. Tarptautiniai išorės veiksniai daro vis didesnę įtaką daugelio įmonių veiklai, jos rizikai ir finansiniams rezultatams. Lietuva tapo pasaulio ekonomikos dalimi, taigi kai kurioms Lietuvos įmonėms pasaulio ir Europos ekonomikos pokyčiai daro netgi tiesioginę įtaką. Todėl prie pagrindinių išorės veiksnių priskiriami ekonomikos globalizacija, Europos Sąjungos plėtra, Lietuvos integracija į Europos Sąjungą bei į jos bendrąją rinką ir kaip trumpalaikis reiškinys recesija JAV rinkoje. (Verslo Europos Sąjungos bendroje rinkoje vadovas, 2002, p.7) Žinoma didžiausią įtaką Lietuvos verslui turi išitraukimas į Europos Sąjungos rinką, turinčią daug galingų ir konkurencingų vartotojų ir taip sudaranti galimybes gerokai pagerinti verslo aplinką.

Originalią ir gana išsamią išorės aplinkos veiksnių nacionaliniu aspektu klasifikaciją pateikė A. Šalčius. (Šalčius, 1998, p.10) Jis visus išorės aplinkos veiksnius suskirstė pagal tai, koks yra jų poveikis, t.y. į tiesioginio ir šalutinio poveikio veiksnius. Prie tiesioginio poveikio veiksnių jis priskiria akcininkus, tiekėjus, vartotojus, prekybos įmones, valstybės ir vietinės valdžios organus, konkurentus, įvairias sąjungas ir draugijas, prie šalutinio poveikio veiksnių- ekonomiką, politiką, teisę, ekologiją, technologiją, geografines sąlygas, institucines organizacines ir technines sąlygas, socialinius ir kultūrinius veiksnius.

Šiandienėmis itin įtemptos įvairių šalių įmonių konkurencijos aplinkybėmis būtina ieškoti naujų originalių sprendimų, pritaikyti verslo strategiją atsižvelgiant į naujus iššūkius. Šiems sprendimams pagrįsti, įgyvendinant darnaus verslo vystymosi, jo suderinimo su aplinka koncepciją (angl. Sustainable Development), reikia kompleksinių tyrimų, iš jų – ir verslo makroaplinkos tyrimų (ir vertinimo), šie tyrimai tampa vis svarbesni dėl itin dinamiškų šios aplinkos pokyčių. Verslo makroaplinkos tyrimai padeda sumažinti nepalankią aplinkos pokyčių įtaką, o dažnai ir panaudoti šiuos pokyčius (kaip atskleistas naujas galimybes) įgyjant (arba išsaugant) konkurencinį pranašumą. Tai pabrėžiama M. Porter (1998), Hao Ma (2000), Ph. Kotler ir kt. (2003), B. Smith (2003), J. F. Hair ir kt. (2003), V. Kozlinski ir K. Guseva (2006) darbuose.

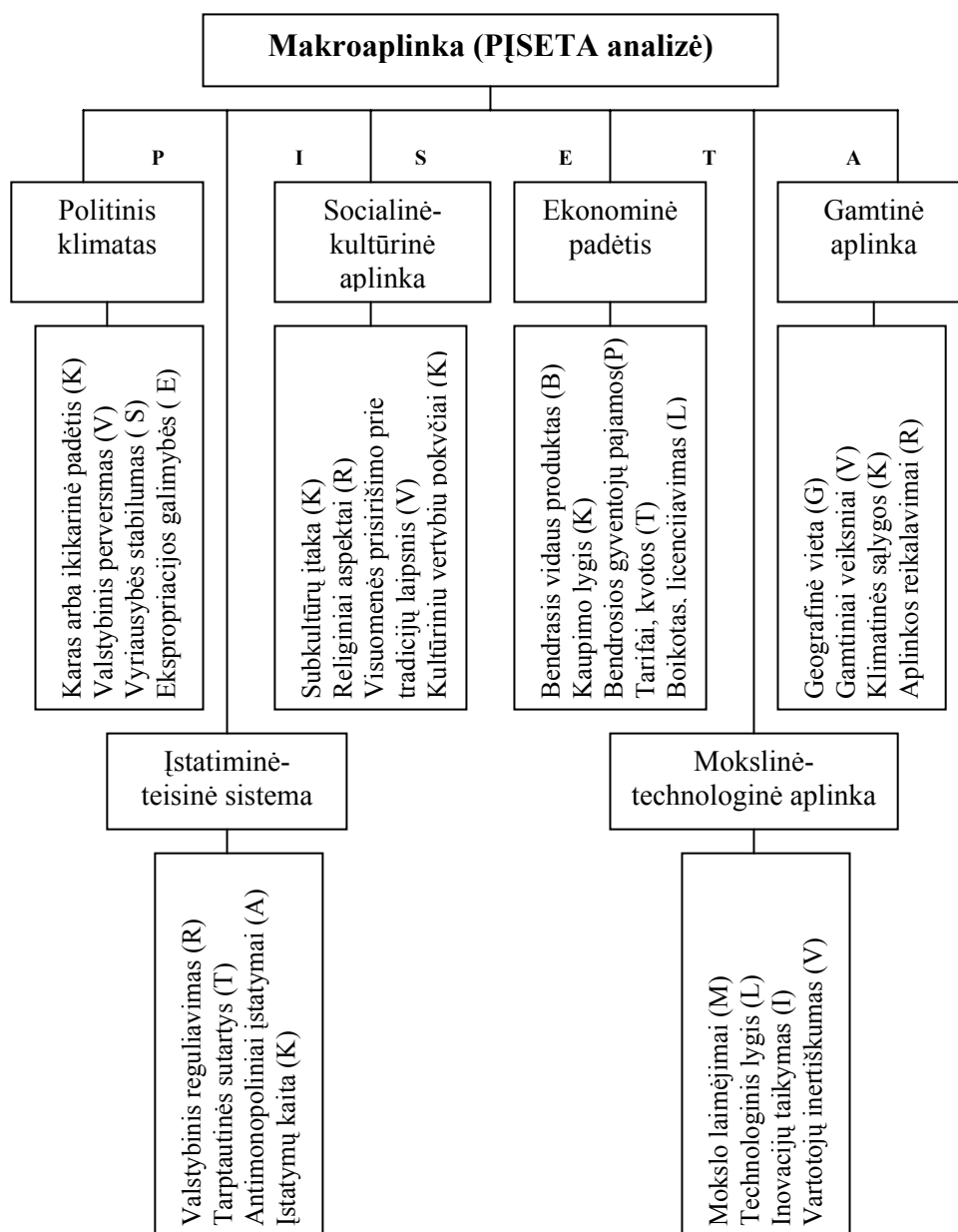
Dar būtina pabrėžti, kaip atskleidžia R. Ginevičius (2000), Craig S. Fleisher (2003), V. Kozlinski ir K. Guseva (2006), jog turi būti orientuojamasi į tai, kad verslo aplinkos tyrimų apimtis, turinys, metodai ir pagaliau rezultatai turi padėti įmonei didinti pridėtinės vertės (angl. Value Added) kūrimo efektyvumą. Kitaip tariant, turi būti efektyvinama tai, kas patenka į vadinamuosius pridėtinės vertės šaltinius pasroviui (angl. Downstream Sources of Value Added). Savo ruožtu šie reikalavimai nulemia itin didelį kriterijų ir analizuojamų veiksnių spektrą, taigi ir būtiną atitinkamą metodologinį potencialą. (Žvirblis, 2007, p.103)

Tam, kad metodiškai atliktume pagrindinių aplinkos komponentų analizę turime struktūrizuoti šią visumą, kaip tyrimo objektą. Šiuo atveju reiškia, kryptingai sistematizuoti ir sugrupuoti, kaip buvo pabrėžta, daugybę įvairiausių bendrosios verslo aplinkos veiksnių (veiksnių mikstą), kitaip tariant sudaryti jų multikompleksą bei suformuoti atitinkamus kompleksus, kurie apspręstų kiekvieno iš nurodytų komponentų turinį (Vasiliauskas, 2004).

Nagrinėjant išplėstą bendrosios aplinkos komponentų visumos variantą (PISETA) tokie baziniai veiksnių kompleksai sudaryti kiekvienam iš šešių komponentų. Baziniai todėl, kad šie kompleksai aprioriškai negali būti vienareikšmiai ir baigtiniai apibrėžti. Mat tam tikrose verslo situacijose gali išryškėti papildomi specifiniai kai kurių aplinkos komponentų turinio aspektai. Tuomet be abejo, atitinkamus bazinius kompleksus tikslinga papildyti konkrečiais specifiniais veiksniais, kurių poveikis turi būti nagrinėjamas (Žvirblis, 2005).

Ekonominė aplinka reikšminga praktiškai kiekvienai įmonei. Tačiau išskirtinai nagrinėti šios aplinkos tyrimų akcentus reikalinga ne vien dėl šios aplinkybės. Tenka atsižvelgti į tai, jog, iš vienos pusės, turime daugybę (ir prieinamos) statistinės informacijos, netgi pakankamai apdorotos. O iš kitos pusės – pvz., nusistatyti savo įmonės mokesčių našta (sumokamų mokesčių sumos santykį su įmonės sukuriama BVP dydžiu) yra pakankamai sudėtinga. Pasirodo, kad ir reikiamos informacijos nepakanka, o galbūt ji jau yra pasenusi. Suprantama, čia turima omenyje Lietuvos mokesčių sistema, nesibaigianti jos reforma, dažni atskirų mokesčių elementų ir netgi apmokestinimo principų pakeitimai.

Bendrosios aplinkos komponentų visuma gali būti pateikiama formalizuota išraiška remiantis susistemintais atitinkamų veiksnių kompleksais (2 pav.).

2 pav. Susisteminta bendrosios aplinkos komponentų visuma ir veiksnų kompleksai.

Šaltinis: Žvirblis, 2005, p.15

Daugiakriterinio vertinimo metodas leidžia gana skirtingo pobūdžio dalinius rodiklius (veiksnų dydžius) sujungti į apibendrinamąjį dydį ir tuo atveju, kai visi veiksniai (rodikliai) sistemoje yra tarpusavyje priklausomi, ir tuo atveju, kai veiksnų (rodiklių) sąveika sistemoje ir svarbiausia jų įtaka apibendrinamajam dydžiui nėra reikšminga. Pastaruoju atveju praktikoje sėkmingai taikoma nuostata, kad šie veiksniai yra tarpusavyje nepriklausomi (Ginevičius, Podzvezdko, 2005, p. 9-12).

Toks principas yra itin svarbus verslo aplinkos poveikio prognozavime, nes kiekvieno bendrosios aplinkos komponento ir jo įtakos į galutinį rezultatą – kompleksinį bendrosios aplinkos indeksą įvertinimas leidžia priimti teoriškai pagrįstus sprendimus dėl šio galutinio rezultato pagerinimo.

Daugiausia taikoma kokybinė verslo aplinkos (tiek mikroaplinkos, tiek makroaplinkos) analizė, kurią vis dėlto daugeliu atvejų galima traktuoti kaip tam tikrą pirminį vertinimo etapą. Taigi, pereinant prie makroaplinkos (vadinamos ir bendrąja aplinka) analizės metodų nagrinėjimo, išskirtini šie kokybiniai metodai: PEST analizė (angl. PEST analysis), PĪSETA analizė (angl. PESTEL analysis), aplinkos dinamikos analizė (angl. Environment Dynamics analysis), scenarijų analizė (angl. Scenario analysis). Juos savo darbuose nagrinėjo R. Auškalnytė ir R. Ginevičius (2001), Ph. Kotler (2003), P. R. Walsh (2005). Kokybinė makroaplinkos analizė susijusi ir su atliekama SSGG analize, kurios metu iš principo atskleidžiamos įmonės galimybės ir grėsmės, susijusios su makroaplinkos veiksniais.

A.Žvirblio parengta bendrosios aplinkos kiekybinio vertinimo metodika, pirmiausia orientuota į tai, kad, priimant įmonės rinkovados strateginius sprendimus, labai svarbu laikytis įvairiapusiškumo, išsamumo bei vertinimų patikimumo principų. Ji apima trijų pakopų vertinimą: pirminį – bendrosios aplinkos komponentus apsprendžiančių (identifikuotų) veiksnių vertinimą, integrinį – atskirų bendrosios aplinkos komponentų vertinimą pagal būdingus (identifikuotus) veiksnis bei kompleksinį bendrosios aplinkos vertinimą pagal identifikuotus konkrečiai situacijai komponentus. Tokiu būdu, nustatant kompleksinio bendrosios aplinkos indekso dydį, atsižvelgiama tiek į pirminius, tiek ir į antrinius (integrinius) vertinimus bei santykinį jų reikšmingumą. Vertinimo sistema yra atvira, t. y. leidžianti papildomai įtraukti specifinius pirminius veiksnis arba atvirkščiai, siekiant sumažinti darbo sąnaudas, eliminuoti dalį pirminių ir netgi integrinių veiksnių.

Būtent toks požiūris į bendrosios aplinkos kiekybinį vertinimą suteikia papildomas galimybes strateginių verslo sprendimų vertinime. O svarbiausia tai, kad toks vertinimas gali būti įjungtas į neabejotinai turinčią perspektyvą kiekybinio strateginių verslo sprendimų vertinimo sistemą, taigi ir į perspektyvines kompiuterines valdymo sistemas.

Remiantis šiomis principinėmis nuostatomis ir susistemintais (makroaplinkos komponentų) veiksnių multikompleksais sudaryti baziniai kiekvieno komponento formalūs modeliai, skirti atlikti kiekybinį vertinimą. Nustačius pagal konkrečią situaciją nagrinėjamų veiksnių visumą, šie baziniai modeliai taip pat turi būti pritaikyti atsižvelgiant į identifikuotus veiksnis. Esminis jų bruožas yra tas, kad jie apima tiek kiekvieno iš nagrinėjamų veiksnių įvertinimus (jų reikšmes), tiek kiekvieno tam tikrą komponentą nulemiančio veiksnio įtakos reikšmingumo koeficientus. Analogiškai sudarytas ir bendrasis verslo makroaplinkos (kaip komponentų visumos) modelis, skirtas kompleksiniam kiekybiniam jos vertinimui. Čia įvertintos kiekvieno makroaplinkos komponento reikšmės ir jų įtakos kompleksiniam dydžiui (lygio indeksui) reikšmingumo parametrai.

Šiuos bazinius modelius matricų išraiška galima pateikti taip.

Politinei aplinkai vertinti:

$$P(P_1 P_2 \dots P_n) = A_p \begin{bmatrix} P_1 \\ P_2 \\ \dots \\ P_n \end{bmatrix}, \quad (1)$$

Čia A_p politinę aplinką lemiančių veiksnių $P_1, P_2, \dots, P_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui P reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Istatyminei (teisinei) aplinkai vertinti:

$$I(I_1, I_2, \dots, I_n) = A_i \begin{bmatrix} I_1 \\ I_2 \\ \dots \\ I_n \end{bmatrix}, \quad (2)$$

Čia A_i politinę aplinką lemiančių veiksnių $I_1, I_2, \dots, I_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui I reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Socialinei aplinkai vertinti:

$$S(S_1, S_2, \dots, S_n) = A_s \begin{bmatrix} S_1 \\ S_2 \\ \dots \\ S_n \end{bmatrix}, \quad (3)$$

Čia A_s politinę aplinką lemiančių veiksnių $S_1, S_2, \dots, S_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui S reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Ekonominei aplinkai vertinti:

$$E(E_1, E_2, \dots, E_n) = A_e \begin{bmatrix} E_1 \\ E_2 \\ \dots \\ E_n \end{bmatrix}, \quad (4)$$

Čia A_e politinę aplinką lemiančių veiksnių $E_1, E_2, \dots, E_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui E reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Technologinei aplinkai vertinti:

$$T(T_1, T_2, \dots, T_n) = A_t \begin{bmatrix} T_1 \\ T_2 \\ \dots \\ T_n \end{bmatrix}, \quad (5)$$

Čia A_t politinę aplinką lemiančių veiksnių $T_1, T_2, \dots, T_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui T reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Gamtinei aplinkai vertinti:

$$A(A_1, A_2, \dots, A_n) = A_a \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \\ \dots \\ A_n \end{bmatrix}, \quad (6)$$

Čia A_a politinę aplinką lemiančių veiksnių $A_1, A_2, \dots, A_n$ tiesioginės ir jų sąveikos įtakos integriniam dydžiui A reikšmingumo koeficientų $n \times n$ tipo matrica.

Bendrasis makroaplinkos, kaip šių komponentų visumos, vertinimo modelis būtų toks:

$$M (P , I , S , E , T , A) = \begin{bmatrix} k_{pp} & k_{pi} & k_{ps} & k_{pe} & k_{pt} & k_{pa} \\ k_{ip} & k_{ii} & k_{is} & k_{ie} & k_{it} & k_{ia} \\ k_{sp} & k_{si} & k_{ss} & k_{se} & k_{st} & k_{sa} \\ k_{ep} & k_{ei} & k_{es} & k_{ee} & k_{et} & k_{ea} \\ k_{tp} & k_{ti} & k_{ts} & k_{te} & k_{tt} & k_{ta} \\ k_{ap} & k_{ai} & k_{as} & k_{ae} & k_{at} & k_{aa} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P \\ I \\ S \\ E \\ T \\ A \end{bmatrix}, \quad (7)$$

Čia $k_{pp}, k_{ii}, k_{ss}, k_{ee}, k_{tt}, k_{aa}$ – atitinkamų komponentų P, I, S, E, T, A tiesioginės įtakos bendrajam makroaplinkos lygiui M reikšmingumo parametrai, įeinantys į reikšmingumo parametų matricą, yra atitinkamų komponentų P, I, S, E, T, A sąveikos poveikio bendrajam makroaplinkos lygiui M reikšmingumo parametrai. (Žvirblis, 2007, p.106-107)

Neabejotinai tai svarbus kiekvienai įmonei rinkovados tyrimų elementas, nes tai yra viena iš svarbiausių įmonės rinkovados funkcijų, kaip pabrėžia Ph. Kotler ir kt. (2003), B. Smith (2003), A. Žvirblis (2005), S. Moffett ir kt. (2006). Nors dalykinėje literatūroje griežtai neapibrėžiamas kokybinės makroaplinkos analizės turinys ir technologija, tačiau nustatoma analizuojamų makroaplinkos komponentų visuma. Taip, atliekant PEST analizę, turi būti apimama politinė aplinka, ekonominė aplinka, socialinė-kultūrinė aplinka ir technologinė aplinka. Atliekant PĮSETA analizę turi būti papildomai apimama įstatyminė (teisinė) aplinka ir gamtinė aplinka (aplinkosauga). O pagal kiekvieną iš šių komponentų nagrinėtini aspektai nėra galutinai apibrėžti, kitaip tariant, nėra pateikiami šiuos komponentus apibrėžiantys veiksnių multikompleksai. Jie formuojami, kaip atskleidžia R. Ginevičius ir V. Podvezko (2001, 2004, 2005), A. Žvirblis (2005), J. A. Verdu ir kt. (2006), labiau praktiniu požiūriu pagal konkrečią situaciją.

Kadangi kokybinė analizė – tai vien intuityvaus prognozavimo metodas, ekspertai ja remdamiesi išskiria prognozuojamą palankų poveikį turinčius veiksnius ir prognozuojamą nepalankų poveikį turinčius veiksnius. Be to, ši analizė, ypač kai drauge atliekama aplinkos dinamikos analizė ir scenarijų analizė (šis metodas yra pakankamai metodiškai parengtas), leidžia numatyti išskirtų veiksnių poveikio lyginamąjį stiprumą (pvz., stiprus palankus, palankus, nepalankus, stiprus nepalankus ir pan.) ir jų pokyčių tendencijas (ir kryptis). Būtent makroaplinkos veiksnių pokyčių pobūdžiui ir jų dinamikai apibūdinti J. F. Hair ir kt. (2003), J. A. Verdu ir kt. (2006) siūlo taikyti tokius rodiklius:

- makroaplinkos komponentų sudėtingumo laipsnis;

- makroaplinkos komponentų ir veiksnių naujoviškumo lygis;
- veiksnių pokyčių tempas;
- prognozuojamumo laipsnis.

Analizuojant bendrosios aplinkos veiksnių įtaką, žinoma neturi būti apsiribojama vien bendro pobūdžio tendencijų numatymu. Iš principo svarbiausių komponentų ir veiksnių išskyrimas, detalesni jų tyrimai įgalina plačiau nagrinėti ir galimą jų poveikį rinkovados strategijai, netgi operatyviniams sprendimams. Čia nereikėtų apsiriboti vien tokiais veiksniais, kurie, manoma, turės pakankamai stiprų poveikį, be to, ir jų pasireiškimo tikimybė, manoma, yra gana didelė. Todėl išskirtini ir tokie aspektai, nagrinėtini ir tokie veiksniai (pvz., ypatingi įvykiai) kurie atrodo (ar atrodė) mažai tikėtini, tačiau kurių visiškas ignoravimas įmonei galėtų būti lemtingas. Tokiems veiksniams (ar netgi aspektams) tikslinga suteikti prioritetinį svarbumą, tarkime, pažymint atitinkamu simboliu, parodančiu stiprią teigiamą įtaką (pvz., + + +) arba stiprią neigiamą įtaką (pvz., - - -).

Be abejo, pagal numatomo poveikio įmonės rinkovados strategijai stiprumą turi būti įvertinti visi identifikuoti bendrosios aplinkos komponentus apsprendžiantys veiksniai (jų grupės). Tai galima atlikti suteikiant šiems veiksniams atitinkamus svarbumo simbolius, pvz., tokioje skalėje:

- Stiprus teigiamas poveikis (+ + +);
- Vidutiniškas teigiamas poveikis (+ +);
- Tikėtinas teigiamas poveikis (+);
- Neprognozuojamas poveikis (+ -);
- Tikėtinas neigiamas poveikis (-);
- Vidutiniškas neigiamas poveikis (- -);
- Stiprus neigiamas poveikis (- - -).

Konkrečiu atveju, stiprų neigiamą poveikį gali turėti, pvz., žaliavų, kuro kainų šuolis, nesąžininga konkurencinė kova (arba atsiradusio monopolinio koncerno veikla) ar sektoriuje atsirandančios skaitmeninės spausdinimo technologijos. Stiprų teigiamą poveikį gali turėti, pvz., euro įvedimas, pragyvenimo lygio kilimas, integracija į ES, reklamos liberalizavimas, taip pat ir (tik jau kitai įmonei) minėtos skaitmeninės spausdinimo technologijos.

Atlikus tyrinėjimus, suformuojami scenarijai, atsižvelgiant į galimus šių bendrosios aplinkos komponentų ir veiksnių (jų grupių) poveikio derinius (tiek teigiamus, tiek neigiamus). Tuo pagrindu analogiškai gali būti suformuojami ir įmonės rinkovados strateginių sprendimų scenarijai, kaip įrankis siekiant suderinamumo su aplinkos pokyčiais, taip pat ir įgyvendinant įmonės darnios plėtros koncepciją. Bendrosios aplinkos įtaka specifiškai vertintina ir strateginės erdvės išplėtimo (ar jos susiaurėjimo) požiūriu (Fleisher ir kt., 2003). Jos išplėtimui reikia išnaudoti naujai atskleistas (ar prognozuotinas) galimybes, pvz., dėl vieno iš gamybos veiksnių – darbo apmokestinimo sumažinimo, dėl PVM lengvatinių tarifų įvedimo ar dėl darbo santykių liberalizavimo (atitinkamai pasikeitus

įstatymams). Prognozavimą, kaip visuomet, iš principo galima nukreipti tiek į optimistinę pusę, tiek ir į pesimistinę pusę (ypač žvelgiant į jos poveikį per sąsajas su specialiosios aplinkos komponentų pokyčiais).

1.3. Finansinių santykinų rodiklių skaičiavimas ir grupavimas

Finansinis santykinis rodiklis yra dviejų ar daugiau absoliutinių rodiklių santykis. Santykinis rodiklis, gautas palyginus du ar daugiau absoliutinių rodiklių, yra daug pranašesnis už absoliutinį, jis objektyviau ir įvairiau įvertina tiriamąjį objektą. Finansinių santykinų rodiklių naudojimas leidžia lyginti skirtingų dydžių įmonių veiklą.

Rodikliams skaičiuoti reikalinga finansinė informacija, jos šaltiniai nurodomi 1 lentelėje.

1 lentelė. Finansiniai rodikliai ir jiems apskaičiuoti reikalingos informacijos šaltiniai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Finansinės atskaitomybės Dokumentas(-ai) (FAD)	Konkreči FAD dalis (straipsnis)
1	Pardavimų bendrasis pelningumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Bendrasis pelnas
			Pardavimo pajamos
2	Veiklos rentabilumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
			Pardavimo savikaina; bendrosios ir veiklos sąnaudos; finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos
3	Turto pelningumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
		Balansas	Turtas iš viso
4	Įsiskolinimo koeficientas	Balansas	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai
			Turtas iš viso
5	Finansinės priklausomybės koeficientas	Balansas	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai
			Nuosavas kapitalas
6	Einamojo likvidumo koeficientas	Balansas	Trumpalaikis turtas
			Trumpalaikiai įsipareigojimai
7	Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pardavimo pajamos
		Balansas	Per vienerius metus gautinos sumos
8	Ilgalaikio turto apyvartumas (grąža)	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pardavimo pajamos
		Balansas	Ilgalaikis turtas

Šaltinis: Anciūtė, Misiūnas, 2006, p.6

Finansinius santykinus rodiklius nagrinėja daugelis Lietuvos ir užsienio autorių. Jų darbuose pateikiamos skirtingos finansinių santykinų rodiklių skaičiavimo formulės, be to, rodikliai įvairiai vadinami, vertinami ir grupuojami. Finansinių santykinų rodiklių skaičiavimo ir grupavimo Lietuvos ir užsienio autorių darbuose problemos tyrimus autorius Mackevičius pradėjo 1994 metais (Mackevičius, 1994, p. 134–156), šie tyrimai tęsti (Mackevičius, Poškaitė, 1998, p. 107– 136; Mackevičius, 2005, p. 129–254). Tyrimai parodė, kad daugelis autorių finansinius santykinus rodiklius skaičiuoja imdami absoliutinius rodiklius tik iš balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų. Tačiau dabar įmonės sudaro labai informatyvias pinigų srautų ir nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitas, iš kurių

galima apskaičiuoti daug santykinų rodiklių, o juos naudojant – objektyviau įvertinti finansinę įmonių būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus, prognozuoti veiklos plėtrą ir tęstinumo galimybes.

Kadangi iš finansinės atskaitomybės galima apskaičiuoti gana daug santykinų rodiklių, todėl tikslinga juos sisteminti, sujungti į tam tikras grupes. Rodiklių sujungimas į vienaarūšes grupes palengvina analitikų ir auditorių darbą, o informacijos vartotojams lengviau atsirinkti, kokie rodikliai tinkamesni operatyviniams ar perspektyviniams valdymo sprendimams priimti. Įvairūs autoriai (tiek Lietuvos, tiek užsienio) pateikia skirtingas finansinių santykinų rodiklių klasifikacijas. Finansinių santykinų rodiklių grupavimą užsienio autorių darbuose rodo 1 priedas.

Atlikus finansinių santykinų rodiklių grupavimo užsienio autorių darbuose analizę galima daryti šias išvadas:

1. Skiriasi finansinių santykinų rodiklių grupių pavadinimai. Dažniausiai vartojamos likvidumo ir pelningumo rodiklių grupės. Kai kurios grupės įvardijamos įvairiai, nors tikėtina, kad kalbama apie tuos pačius dalykus, pavyzdžiui, rinkos vertės ir rinkos vertinimo; investicijų ir investicijų gražos bei investicijų valdymo; mokumo, ilgalaikių skolų ir ilgalaikio mokumo ir pan.

2. Skiriasi finansinių santykinų rodiklių grupių išdėstymo eilės tvarka. Vieni autoriai finansinius santykinus rodiklius pradeda nagrinėti nuo likvidumo, kiti nuo pelningumo, dar kiti nuo rizikos ir pan. Nenuoseklus finansinių santykinų rodiklių nagrinėjimas trukdo nustatyti jų ryšius ir priklausomybę, išaiškinti juos lemiančius veiksnius.

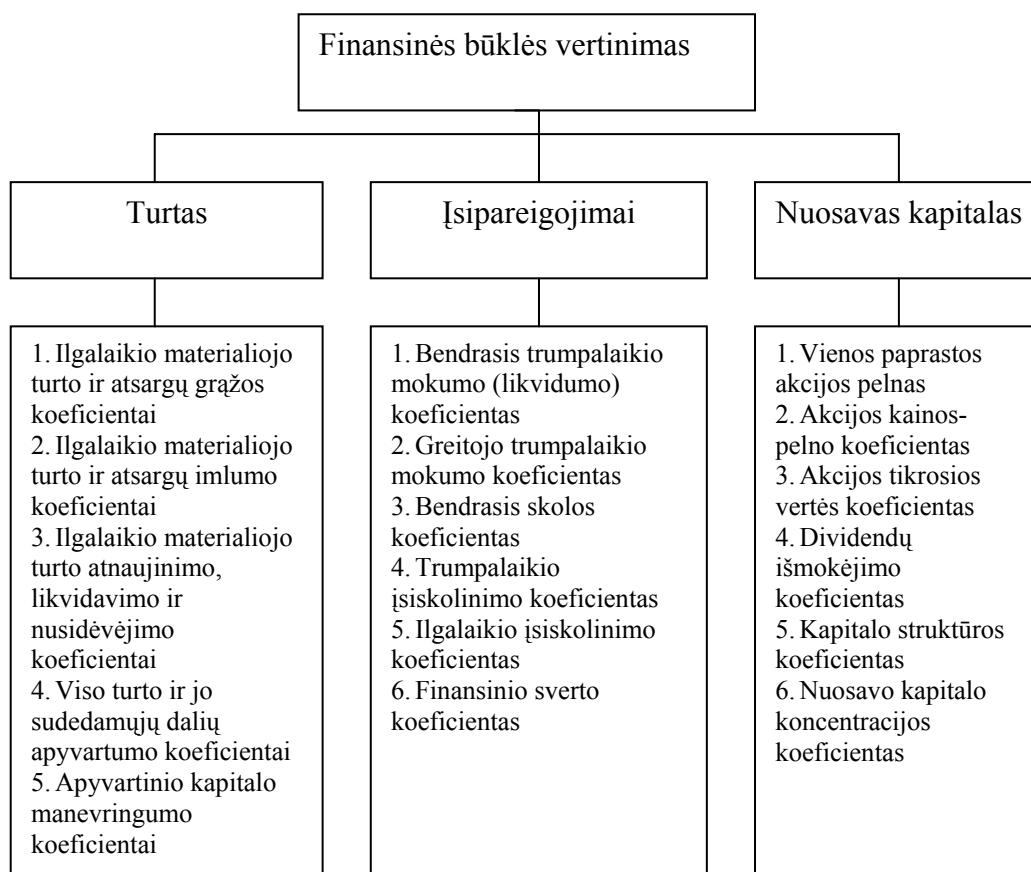
3. Skiriasi finansinių santykinų rodiklių grupių skaičius. Vieni autoriai išskiria tik dvi, kiti penkias ar šešias grupes. Suprantama, kad visus finansinius santykinus rodiklius, kurie apibūdina skirtingas įmonės veiklos sritis ir operacijas, sujungti tik į dvi ar tris grupes yra netikslinga.

4. Skiriasi finansinių santykinų rodiklių skaičius grupėje. Pavyzdžiui, prie pelningumo rodiklių grupės vieni autoriai priskiria tris, keturis, kiti dvylika ar net keturiolika rodiklių.

5. Skiriasi bendras finansinių santykinų rodiklių skaičius nuo 8 iki 42. Panašias išvadas galima padaryti panagrinėjus finansinių santykinų rodiklių grupavimą Lietuvos autorių darbuose (2 priedas). (Mackevičius, 2006, p.20-23)

Kokie finansiniai santykiniai rodikliai turėtų būti apskaičiuoti, kad apibūdintų įmonių finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus? Iki šiol tokio kompleksinio tyrimo pasak Mackevičiaus nepavyko rasti.

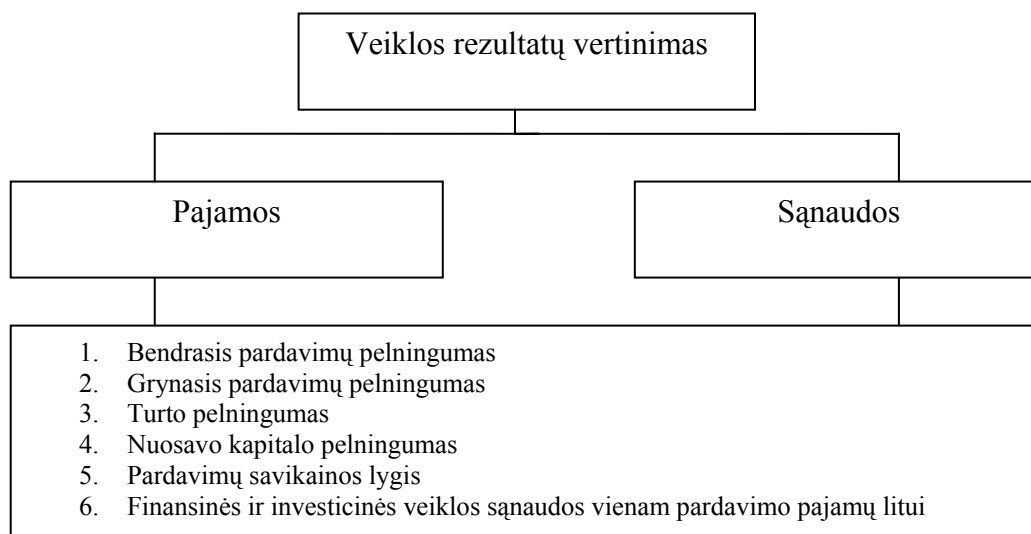
Įmonių finansinei būklei, veiklos rezultatams ir pinigų srautams vertinti siūloma skaičiuoti daugiausia informacijos teikiančius finansinius santykinus rodiklius (žr. 3 pav.). Informacija finansinei būklei vertinti imama iš balanso, t. y. iš turto, įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo straipsnių.

3 pav. Įmonių finansinės būklės vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai.

Šaltinis: Mackevičius, 2006 p.28

Veiklos rezultatus apibūdina pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomos pajamos ir sąnaudos, remiantis šiais elementais apskaičiuojamas svarbiausias įmonės veiklos rezultatų įvertinimo rodiklis pelnas. Iš pinigų srautų ataskaitos įvertinami pagrindinės, investicinės ir finansinės veiklos pinigų srautai.

4 pav. Įmonių veiklos rezultatų vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai

Šaltinis. (Mackevičius, 2006: 29)

Norint įvertinti įmonės finansinę būklę, būtina analizuoti rodiklius, susijusius su turtu, kapitalu ir išsipareigojimais. O jeigu siekiama iširti įmonės veiklos rezultatus, daugiausia dėmesio reikia skirti pelningumo ir išlaidų lygio rodiklių analizei. Svarbu, kad kiekviena įmonė turėtų savo finansinių santykinų rodiklių sistemą, kurią naudodama galėtų ne tik objektyviai įvertinti savo finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus, bet ir numatyti veiklos perspektyvas.

Finansiniai santykiniai rodikliai turi didelę reikšmę vertinant įmonių finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus, prognozuojant bankroto tikimybę ir veiklos perspektyvas. Ypač finansiniai santykiniai rodikliai reikšmingi tada, kai lyginami su

- 1) tos pačios įmonės praėjusio laikotarpio rodikliais,
- 2) numatytais tam tikrais parametriniais rodikliais,
- 3) tos pačios ūkio šakos kitų įmonių rodikliais,
- 4) pagrindinių konkurentų rinkoje rodikliais,
- 5) agreguotais šalies ekonomikos rodikliais.

Įmonės finansinei analizei atlikti įvairių autorių, pavyzdžiui, J.Mackevičiaus, D.Poškaitės, V.Kvedaraitės, Z.Gaidienės, yra siūloma analizuoti skirtingos santykinų rodiklių grupės. Orientacinis įmonių finansinės būklės rodiklių vertinimo lygis 3 priede.

UAB „Adegilė“ finansinei analizei atlikti pasirinksiu J.Mackevičiaus pasiūlytą metodiką. Analizuosime mokumo, pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklius. Rodiklių skaičiavimus atliksime remiantis Balansu ir Pelno (nuostolių) ataskaitomis, kurie pateikti prieduose. Skaičiavimo metodika aprašyta metodologinėje šio darbo dalyje. Rodiklius lyginsime su drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo šakos statistikos departamento skelbiamais rodikliais.

1.4. Įmonės bankrotų tikimybės analizė

Kiekvienos įmonės veikla visada yra susijusi su rizika. Konkurencinės rinkos sąlygomis jos išvengti neįmanoma. Visada egzistuoja rizika, kad priėmus neteisingus sprendimus, įmonę gali ištikti bankrotas. Todėl kiekviena įmonė turėtų iš anksto numatyti, tirti bankroto tikimybę, kitus nepageidaujamus reiškinius, tam, kad galėtų laiku juos pašalinti ar jų išvengti. Svarbu garantuoti įmonės veiklos tęstinumą, perspektyvas, nes tai yra aktualu ne tik pačiai įmonei, jos savininkams bei investuotojams, bet ir darbuotojams, tiekėjams, pirkėjams ir kt.

Verslo rizika – tai įmonės nesugebėjimas pajamomis dengti veiklos išlaidų, o finansinė rizika – tai nesugebėjimas – vykdyti savo išsipareigojimų (dengti finansavimo išlaidų). *Verslo ir finansinė rizika sudaro bendrą riziką.*

Įmonių bankrotai Lietuvoje tapo įprastu rinkos ekonomikos reiškiniu, sukeliančiu daug neigiamų pasekmių ne tik pačiai įmonei, bet ir valstybei bei visuomenei. Siekdami užtikrinti sėkmingą įmonių

veiklą, jų vadovai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką ir priimti veiksmingus sprendimus grėsmėms išvengti arba joms įveikti.

Mokslininko I. Hamiltono teigimu, per metus rinkos ekonomikos sąlygomis bankrutuoja nuo 2 iki 6 proc. visų įmonių (Hamilton, 1992). Iškyla poreikis apibrėžti bankroto sąvoką. Bet daugelis mokslininkų tik ją papildo. Jų teigimu, bankrotas apibūdinamas kaip makroekonominė problema (Purlys, 1992), kaip neišvengiamas rinkos ekonomikos reiškinys (Tvaronavičienė, 2001), netgi kaip priimtinas būdas atgauti skolą (Šidlauskas, 2004). Tačiau įmonių bankrotas turi tam tikro teigiamo poveikio (ūkis atsikrato neefektyviai veikiančių ir neperspektyvių įmonių, skatinama technikos ir gamybos pažanga, atsiranda galimybės atleisti iš darbo nereikalingus darbuotojus, atsisakyti nenaudojamų pajėgumų ir kt.), tačiau jo neigiama įtaka šalies ūkiui yra gerokai didesnė.

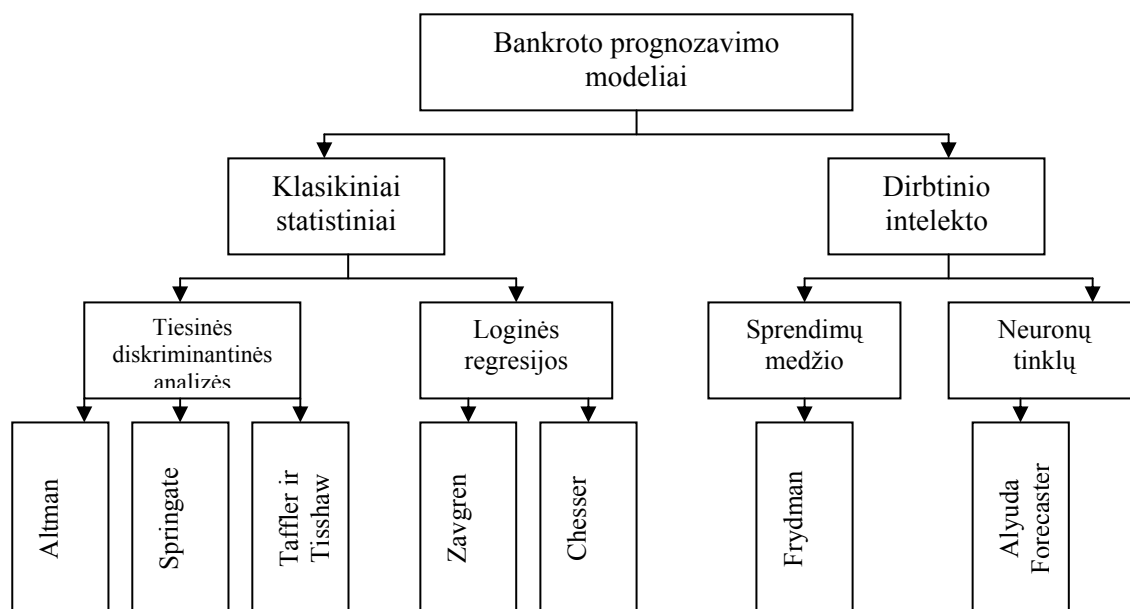
Labai svarbu, kad įmonių vadovai kuo anksčiau nustatytų įmonių finansinės būklės blogėjimo priežastis, veiksnius ir tas „skausmingas vietas“, kurios rodo įmonių veiklos sutrikimus. Svarbu, kad įmonių vadovai pasirinktų tinkamiausius ir tiksliausius bankroto prognozavimo modelius. Juos taikant, galima rasti veiksmingų strateginių sprendimų, leidžiančių sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę (Mackevičius, 2005).

Įvairius bankroto aspektus nagrinėjo daugelis lietuvių autorių Mackevičius ir Poškaitė (Mackevičius, 1999:51-64), Bivainis ir Garškaitė (Bivainis, 2000:7-19), Purlys (Purlys, 2001:75-91); Purvinis, Šukys ir Virbickaitė (Purvinis, 2005:16-22); Sakalas ir Virbickaitė (Sakalas, 2003: 106-111), Tvaronavičienė (Tvaronavičienė, 2001:135-144), Valackienė (Valackienė, 2005:293) ir kt.) ir užsienio autorių Altman (Altman, 1968; 2000); Ohlson (Ohlson, 1980); Zmijewski (Zmijewski, 1984:59-82); Zavgren (Zavgren, 1985:19-45); Sneidere (Sneidere, 2005), Savickaja (Savickaja, 2003), Kovaliov (Kovaliov, 1994) ir kt.). Tačiau iki šiol anot Mackevičiaus (Mackevičius, 2006) įvairūs bankroto prognozavimo modeliai buvo mažai lyginti tarpusavyje, taip pat nėra išsamiai išnagrinėtas bankroto prognozavimo modelių tinkamumas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti.

Bankrotas apibūdinamas kaip makroekonominė problema, kaip neišvengiamas rinkos ekonomikos reiškinys (Tvaronavičienė, 2001). Bankrotas gali turėti neigiamų padarinių ne tik pačiai įmonei, jos savininkams ir darbuotojams, bet ir kitoms įmonėms bei institucijoms, valstybei ir visai visuomenei, t. y. bankrotas sukelia daug ekonominių ir socialinių problemų ne tik konkrečios įmonės, bet ir valstybės bei visuomenės mastu. Bankrutuojanti įmonė neatsiskaito su kreditoriais, prarandami gamybiniai pajėgumai, susilpnėja bendras šalies ūkio konkurencingumas, didėja nedarbas, išauga valstybės lėšų poreikis darbo jėgai perkvalifikuoti, įvairioms socialinėms išmokoms ir pan., taip pat didėja gyventojų nepasitenkinimas esama silpna šalies ūkio būkle, netikrumo dėl ateities jausmas ir kt. (Valackienė, 2005).

Apie tinkamų ir patikimų bankroto prognozavimo modelių poreikį byloja straipsnių ir diskusijų finansinėje ir vadybos mokslo literatūroje gausa. Dažniausiai literatūroje aptinkamus ir aprašomus apibendrintus modelius, galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes(5 pav.):

1. klasikinius statistinius
2. dirbtinio intelekto

5 pav. Bankroto prognozavimo modelių klasifikacija

Šaltinis: Mackevičius, 2006, p.195

Bankroto tikimybę nustatyti galima atliekant taikant įvairius metodus. Vienas iš dažniausiai naudojamų yra amerikiečių mokslininko E. Altman „zeta modelis“. E. Altman pateikia formulę, sudarytą iš finansinių koeficientų (žr. 2 lentelė). Šioje formulėje kiekvienas finansinis koeficientas tam tikru aspektu įvertina įmonės riziką. Kiekvienam iš penkių santykinų rodiklių buvo paskirti svartiniai koeficientai. **Bendra bankroto prognozavimo formulė:**

2 lentelė. E. Altman formulės finansiniai koeficientai

X	Finansinio koeficiento apibūdinimas	Finansinio koeficiento apskaičiavimas
X ₁	Trumpalaikio mokumo rizika	<u>Grynasis apyvartinis kapitalas</u> Turtas
X ₂	Nepaskirstyto pelno panaudojimas nuosavo kapitalo didinimui ir trumpalaikio turto finansavimui	<u>Nepaskirstytas pelnas</u> Turtas
X ₃	Turto panaudojimo efektyvumas(pelningumas)	<u>Veiklos pelnas</u> Turtas
X ₄	Ilgalaikio mokumo rizika	<u>Akcinis kapitalas rinkos kaina</u> Išipareigojimai
X ₅	Viso įmonės turto panaudojimas pardavimų pajamoms uždirbti	<u>Pardavimai</u> Turtas

Šaltinis: autorius

$$Z = 1,2 \cdot X_1 + 1,4 \cdot X_2 + 3,3 \cdot X_3 + 0,6 \cdot X_4 + 1,0 \cdot X_5, \quad (8)$$

Jei pagal šią formulę apskaičiuota **Z reikšmė**:

- yra mažesnė už 1,8 - tai bankroto tikimybė labai didelė,
- patenka į intervalą 1,81-2,70, bankroto tikimybė didelė,
- patenka į intervalą 2,80-2,90, galimas bankrotas,
- yra didesnė už 3 -tai bankroto tikimybė labai maža.

E. Altman'o modelį galima naudoti apytiksliam bankroto diagnozavimui. Bankroto tyrimus reikia atlikti analizuojant ilgesnį laikotarpį (ne mažiau kaip 3 metus) ir nustatyti Z reikšmės dinamiką.

E.I.Altmanas 1983 parengė Z modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruoamos vertybinių popierių biržoje.

Taigi nagrinėjamos įmonės bankroto diagnostikai pasirenkame Z modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruoamos vertybinių popierių biržoje:

$$Z = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,42 X_4 + 0,995 X_5; \quad (9)$$

čia: X_1 - grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu;

X_2 - sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno ir viso turto santykiu;

X_3 - bendrasis pelningumas, išreikštas bendrojo pelno ir viso turto santykiu;

X_4 - skolos padengimo nuosavu kapitalu rodiklis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu;

X_5 - turto apyvartumas, išreikštas pardavimų ir viso turto santykiu.

Bankroto tikimybė priklausomai nuo Z reikšmės pasiskirstė taip: jei Z reikšmė mažesnė už 1,23 bankroto tikimybė labai didelė, nuo 1,23 iki 2,90 – įmanomas bankrotas, jei didesnė už 2,90 – bankroto tikimybė labai maža.

Paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti E. I. Altman (1983) siūlė taikyti keturių rodiklių modelį:

$$Z = 6,56 \cdot X_1 + 3,26 \cdot X_2 + 6,72 \cdot X_3 + 1,05 \cdot X_4, \quad (10)$$

Kur :

$$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$$

$$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$$

$$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$$

$$X_4 = \frac{\text{Akcinio kapitalo rinkos vertė}}{\text{Įsipareigojimai}}$$

Jei Z reikšmė yra mažiau nei 1,10, bankroto tikimybė labai didelė. Jei ji svyruoja tarp 1,10 ir 2,59, bankrotas yra įmanomas, o jei yra daugiau nei 2,60 – bankroto tikimybė labai maža.

Taigi, bankroto užuomazgas galima pastebėti analizuojant finansinę įmonės informaciją. Bankroto grėsmę rodo pastovus veiklos nuostolingumas, apyvartinių lėšų trūkumas, blogėjantis įmonės mokumas.

Tiesinės diskriminantinės analizės modeliai gali pateikti tik tiesinę priklausomybę tarp finansinių rodiklių ir bankroto tikimybės, o šis santykis greitai kintančiomis ekonominėmis ir konkurencinėmis sąlygomis dažniausiai nebūna toks paprastas ir vien tiesioginis. Atsižvelgiant į tai, buvo sukurti logistinės regresijos modeliai, kuriuose bankroto tikimybei apskaičiuoti be tiesinės funkcijos naudojama ir loginė regresijos funkcija. Vieni pirmųjų logistinės regresijos modelių bankroto prognozei panaudojo Ohlson (Ohlson, 1980) ir Zavgren (Zavgren, 1985).

3 lentelė. Klasikiniai statistiniai bankroto prognozavimo modeliai

Autorius	Modelis	Modelio elementai
Altman (1968)	$Z=1,2X_1+1,4X_2+3,3X_3+0,6X_4+0,99X_5$	X_1 =apyvartinis kapitalas/turtas X_2 =nepaskirstytasis pelnas/turtas X_3 =pelnas prieš mokesčius/turtas X_4 =kapitalo rinkos vertė/įsipareigojimai X_5 =pardavimo apimtys/turtas
Taffler ir Tisshaw (1977)	$Z=0,53K_1+0,13K_2+0,18K_3+0,16K_4$	K_1 =pelnas neatskaičius mokesčių/trumpalaikiai įsipareigojimai K_2 =trumpalaikis turtas/įsipareigojimai K_3 =trumpalaikiai įsipareigojimai/turtas K_4 =(greitai realizuojamas turtas-trumpalaikiai įsipareigojimai)/veiklos sąnaudos
Springate (1978)	$Z=1,03A+3,07B+0,66C+0,4D$	A =apyvartinis kapitalas/turtas B =pelnas neatskaičius mokesčių/turtas C =pelnas neatskaičius mokesčių/trumpalaikiai įsipareigojimai D =pardavimo apimtys/turtas
Zavgren (1985)	$Z_1=0,11A+1,58B+10,78C-3,07D-0,49E+4,35F-0,11G-0,24$ $Z_2=4,19A+2,22B+11,23C-2,69D-1,44E+4,46F+0,06G-2,61$ $Z_3=6,257A+0,829B+42,48C-1,549D+0,519E+1,822F+0,002G-1,5115$ $Z_4=9,157A+1,667B+5,917C-0,41D+1,95E+4,1F+0,363G-5,9457$ $Z_5=8,84A+0,69B+15,79C+0,02D-2,3E+4,37F+0,798G-6,88$	A =atsargos/pardavimo apimtys B =gautinos sumos/atsargos C =pinigai/turtas D =pinigai/trumpalaikiai įsipareigojimai E =įprastinės veiklos pelnas/(kapitalas-trumpalaikiai įsipareigojimai) F =ilgalaikiai įsipareigojimai/(kapitalas-trumpalaikiai įsipareigojimai) G =pardavimo apimtys/turtas
Chesser (1974)	$Z= -2,0434-5,24X_1+0,0053X_2-6,6507X_3+4,4009X_4-0,0791X_5-0,1021X_6$	X_1 =pinigai/turtas X_2 =pardavimo apimtys/pinigai X_3 =pelnas netaisytas mokesčių/turtas X_4 =įsipareigojimai/turtas X_5 =ilgalaikis materialusis turtas/nuosavas kapitalas X_6 =apyvartinis kapitalas/pardavimo apimtys

Vėliau šalia tradicinių statistinių bankroto prognozavimo modelių matematiniu programavimu buvo sukurti vadinamieji dirbtinio intelekto modeliai: sprendimų medžio ir neuronų tinklų. Sprendimų medžio modelio esmę sudaro tai, kad pagal tam tikrus bankroto požymius įmonės skaidomos į tenkinančias ir netenkinančias tų požymių. Toks skaidymas vyksta iki momento, kai atrenkamos kelios daugiausia bankroto požymių atitinkančios įmonės, kurių tikimybė bankrutuoti didžiausia. Dirbtiniai neuronų tinklai taikomi modeliuoti gana sudėtingoms netiesinėms priklausomybėms. Jie vis plačiau naudojami įvairiose mokslo ir praktikos srityse, taip pat ir bankrotui prognozuoti.

Bankroto tikimybei nustatyti neuronų tinklų modeliu naudojamos kompiuterinės programos, kurios iš daugelio rodiklių atrenka labiausiai veikiančius bankrotą rodiklius. (Mackevičius, 2006)

Kaip teigia Mackevičius (2006) Didžiausią teorinę ir praktinę reikšmę bankrotui prognozuoti turi Altman modelis. Kurdamas modelį, autorius 1968 m. ištyrė 66 kompanijas (33 bankrutavusias ir 33 sėkmingai veikiančias) ir išanalizavo 22 rodiklius, apibūdinančius finansinę šių kompanijų būklę.

Taigi galima teigti, kad viena iš veiksmingiausių priemonių, kaip išvengti bankroto bei pagerinti įmonės veiklą, yra įmonės finansinė analizė. Be analizės neįmanoma priimti teisingų valdymo sprendimų dėl investavimo, išteklių planavimo, tinkamo jų valdymo. Be analizės neįmanoma parengti ir perspektyvinių įmonės veiklos prognozių. Taigi, įmonėse, kuriose yra gerai organizuotas analitinis darbas, yra nuolat tiriama įmonės finansinė būklė, finansiniai rezultatai bei prognozuojami ateinančių laikotarpių rezultatai (pajamos, pinigų srautai, kapitalo struktūra ir įmonės finansinis stabilumas). Finansinės analizės metu pastebėti neigiami reiškiniai, rengiant prognozes yra pašalinami arba sumažinamas jų poveikis įmonės veiklai, jos finansinei būklei. Todėl galima numatyti artėjančią veiklos krizę ir sumažinti bankroto tikimybę.

1.5. Įmonės perspektyvų prognozavimas

Norint sėkmingai valdyti įmonę ir nebijoti konkurencinės kovos būtina, vis dažniau žvelgti į ateitį, numatyti būsimus įvykius, galimą grėsmę ir riziką, t.y. prognozuoti įmonės veiklą. Galioja praktikos patikrinta nuostata: kuo didesnė veiklos rizika, kuo daugiau netikrumo vidaus ir išorės aplinkoje, tuo didesnė būtinybė prognozuoti įmonės veiklą. Prognozuoti- tai nereiškia vien tik numatyti ateities įvykius, bet ir mėginti juos paveikti (jeigu įmanoma skatinti jų atsiradimą arba atvirkščiai, stengtis, kad jie neįvyktų. (Mackevičius, 2007, p. 432)

Rizika yra nuolatinė bet kurios žmogaus veiklos, taip pat ir ekonominės bei finansinės, dalis. Galima iš anksto priimti sprendimus, mažinančius riziką, tačiau jos išvengti neįmanoma. Be to, rizika skatina ūkinę bei finansinę veiklą, o įmonės paprastai kartais būna linkusios labiau rizikuoti, o kartais stengiasi elgtis atsargiai. Bertranas Rasselas minėjo, kad gyvenimas be nuotykių tikriausiai būtų nuobodus, tačiau gyvenimas su nuotykiiais, tikriausiai bus trumpesnis. (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2008, p. 270)

Įmonė funkcionuoja nuolat kintančioje aplinkoje. Kuo nestabilesnė aplinka, tuo didesnę reikšmę turi įmonės veiklos prognozės, kurios padėtų išvengti neigiamų aplinkos pokyčių padarinių. Numatyti aplinkos pokyčius yra sunku, todėl prognozavimas tampa vis sudėtingesnis. Tačiau įmonei yra vertingesni sprendimai, pagrįsti prognozėmis, negu priimtini intuityviai. (Butkutė, Valainytė, 2000, p. 56) Prognozavimo metu nustatomos įmonės silpnosios pusės, ištiriami veiksniai, darantys įtaką įmonės veiklos efektyviam funkcionavimui, sukaupiama papildomos informacijos apie įmonės veiklos galimybes ir, o tai svarbiausia, pateikiamos gairės tolesnei įmonės veiklos plėtrai. Prognozavimą galima įvertinti ir kaip prevencinę priemonę siekiant nustatyti pavojų bei grėsmę ir užkirsti jiems kelią, siekiant atrasti nepanaudotus įmonės plėtros rezervus. (Mackevičius, 2007, p. 433)

Nesvarbu, ką prognozuosime, kokioje srityje prognozes atliksime, prognozavimo procesas turi apimti šiuos tarpusavyje susijusius etapus:

1. Prognozės tikslų nustatymas, objektų išskyrimas; nustatomas ir prognozės išsamumas, tikslumo lygis, išteklių apimtis ir pan.
2. Numatomas prognozės laiko horizontas.
3. Prognozavimo metodo parinkimas atlikus įvairių kriterijų pagrįstumo ir alternatyvių variantų analizę.
4. Reikiamos informacijos rinkimas ir išanalizavimas, prognozės parinkimas.
5. Prognozės patikrinimas, rezultatų įvertinimas.

(Snieška, Snieškienė, 2002, p. 103)

Terminas „prognozė“ paprastai naudojamas, nurodant pranašavimą ateityje tam tikram laikotarpiui. Pagal susiformavusią prognozavimo metodiką bei modelius gali būti prognozuojami ekonominiai ir technologiniai rodikliai, rinkos ir pramonės kitimo tendencijos, gamybos plėtra ir t.t.

Prognozavimas įmonių atžvilgiu užsienio literatūroje yra traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvios įmonės veiklos kriterijų, kurio reikšmė itin padidėja nestabilios ekonomikos sąlygomis. Dažniausiai prognozavimas atliekamas remiantis pardavimų dinamikos duomenimis, tikimasi, kad ir ateityje išliks panašios tendencijos. Dažnai prognozuojant pasitelkiama ir pagalba ir subjektyvesnius metodus, tokius kaip darbuotojų apklausa, atsižvelgiama į jų nuomonę. Šis metodas dažnai pasiteisina, nes darbuotojai daugiau žino apie įmonės perspektyvas ir kliūtis, kurios gali trukdyti ateityje pasiekti geresnių rezultatų. Tad ne visada galima pasitelkti objektyviais matematiniais skaičiais ir praeitimi, būtina įvertinti ir darbuotojų pasisakymus.

Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį, kadangi veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praėjusių laikotarpių duomenis, bet ir nuo jos gebėjimo prognozuoti. Anot B.J. Das (2000), prognozių teikiama informacija reikšminga beveik kiekvienai įmonei, sudarant trumpalaikius ar ilgalaikius planus. Daugelis autorių pripažįsta, kad tik gerai atlikus įmonės finansinės

veiklos analizę, galima sudaryti tikslus planus. Pagrindinis prognozavimo tikslas yra numatyti būsimus siekius ir įtakoti ateities įvykius, laiku nustatyti neigiamas veiklos pasekmes.

L. Šečkutė ir A. Pabedinskaitė (2002) suskirsto prognozavimo metodus pagal šiuos požymius:

1. pagal prognozuojamą laikotarpį išskiriamos trumpalaikės (iki metų), vidutinio laikotarpio (1–3 metų) ir ilgalaikės prognozės (3 – 10 metų).

2. pagal prognozavimo objektą prognozės skirstomos į bendras ir dalines. Bendra prognozė sudaroma siekiant įvertinti, pavyzdžiui, būsimą ekonominę vystymąsi. Dalinė prognozė apima tik ekonominės veiklos dalį, pavyzdžiui, sudaroma pardavimų prognozė.

Vienas labiausiai paplitęs prognozavimo metodų klasifikavimas – skirstymas į kokybinius (intuityvinius) ir kiekybinius (sisteminius) prognozavimo metodus. Intuityviniuose didžiausia reikšmė skiriama žmonių (vartotojų, ekspertų, vadovų ir kt.) nuomonei. Kiekybiniuose analizuojami objektyvūs, dažniausiai praėjusių laikotarpių duomenys ir sudaromi atitinkami modeliai. Šie metodai tinka, kai problemos negalima išreikšti kiekybiškai arba kai turimos informacijos nepakanka kiekybiniam įvertinimui, arba kai norima papildyti kiekybinę prognozę. Toliau darbe nagrinėjant pasirinktą įmonę taip pat bus naudojama kiekybinė regresinė analizė, nes turint įmonės praėjusių laikotarpių duomenis, žinant makroekonominių rodiklių prognozes, taikant atitinkamus modelius, galima prognozuoti įmonės ateitį.

Prognozuojat pagal laikotarpį, tikslingiausia būtų rinktis vidutinį laikotarpį. Trumpuoju laikotarpiu dažniausiai įmonė dar nebūna paveikta pokyčių ir finansiniuose rezultatuose pokyčiai yra labai nežymūs. Tuo tarpu vidutiniuju, pastebimas rezultatų pokytis, ne tik dėl išorinės aplinkos poveikio, bet ir dėl vidinių (netgi sistemos) pokyčių. Ilguoju laikotarpiu labai sudėtinga numatyti kaip pasikeis veiklos rezultatai, dėl aplinkos poveikio (makroaplinka, konkurentai, nepalankūs įstatymai).

Pasak J. Butkutės (1999), mokslinėje literatūroje galima sutikti apie 200 prognozavimo metodų, iš kurių tik labai nedidelė dalis taikoma praktikoje. Išanalizavus požymius, pagal kuriuos klasifikuojamai prognozavimas, išskiriami šie prognozavimo metodai :

1. Trendo ekstrapoliacija bei išlyginimo metodai (slenkančio vidurkio metodas, eksponentinis išlyginimas). Tai metodai, kuriuose remiamasi situacijos vystymosi praeityje tendencijomis, ekstrapoliuojamomis į ateitį. Laikomasi prielaidos, jog anksčiau nustatyti dėsningumai tęsis ateityje. Ši prielaida pavojingesnė, kai dinamiškesnis rinkos vystymasis ir kai ilgesniam laikotarpiui sudaroma prognozė. L. Šečkutė ir A. Pabedinskaitė (2003) kalbėdamos apie trendo metodą siūlo nepamiršti įvertinti to, kad ne viskas kas buvo praeityje gali būti ir ateityje, būtina įvertinti ir riziką, kuri atsiranda keičiantis vartotojų poreikiams, atsirandant konkurencijai. Aptariant kiekvieną detaliau: Slenkančio vidurkio metodas taikomas laiko eilutėms, neturinčioms nei ryškaus trendo, nei ciklinės ar sezoninės komponentės. Taikant slenkančio vidurkio metodą, kiekvienas stebėjimas, jo reikšmė turi tą patį svorį, yra vienodai patikimi. Vienas iš galimų šio metodo patobulinimų yra žinomas kaip svertinis

slenkantysis vidurkis – jis apima skirtingų svorių parinkimą kiekvienai stebėjimų reikšmei ir prognozės skaičiavimą kaip svertinio stebėjimo reikšmių vidurkį.

Eksponentinio išlyginimo metodas, tai prognozavimo metodas, kai prognozei naudojamas svertinių visų laiko eilutės reikšmių vidurkis. Eksponentinio išlyginimo metodo pranašumai yra gana paprasta procedūra ir nedidelis praeities duomenų skaičius, būtinas skaičiavimams. Eilutės trendo prognozavimas. Šio metodo pagrindinis tikslas – analizuojant kelių ar keliolikos periodų duomenis, nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo pagrindines tendencijas, dėsningumus ir atlikti prognozes ateinantiems metams. Trendo analizė padeda įvertinti ilgalaikę pelno dinamiką lyginant ją su giminingos įmonės, šakos analogiška dinamika arba su kitais rodikliais, pavyzdžiui, pardavimų ar sąnaudų kaita. Laiko eilutės trendas (trendo komponentė) neseka kiekvieno eilutės svyravimo žemyn ir aukštyn, jis atspindi pagrindinę laiko eilutės reikšmių kitimo tendenciją. Galima teigti, kad tiesinis trendas galėtų laiduoti tinkamą ilgalaikio laiko eilutės kitimo aprašymą.

2. Regresinė analizė. Naudojantis šiuo metodu, priklausomų kintamųjų reikšmės nustatomos ir prognozuojamos, remiantis vieno ar kelių nepriklausomų kintamųjų reikšmėmis. Dažnai nepriklausomi kintamieji yra kaina, pajamos, rėmimo išlaidos, gyventojų skaičius. Anot L.J. Basavsio pagrindiniai tiesinės regresijos privalumai: tiesinė regresija gali būti taikoma nepriklausomiems kintamiesiems; paprastais statistiniais modeliais galima rasti ir įvertinti kintamųjų tarpusavio ryšius.

3. Pardavimo tarnybų darbuotojų atliekamas įvertinimas. Praktiniai tyrimai rodo, kad šalia statistinių metodų didelė reikšmė teikiama subjektyviam pardavimo tarnybų darbuotojų įvertinimui, jie remdamiesi savo žiniomis apie rinką, turėtų ypač gerai numatyti būsimą vystymąsi. Šio metodo pranašumas – rinkos artumas ir to sąlygotas realus rinkos vystymosi įvertinimas, kadangi atsižvelgiama į labai trumpalaikius pasiekimus.

4. Vadovų vertinimai. Įmonės ir pardavimų tarnybų vadovai remiasi jau turima informacija. Jie gali nusibrėžti tik vystymosi pagrindines kryptis, kadangi esama pavojaus gauti netikslią, nutolusią nuo tikrosios padėties prognozę. Tačiau, kadangi vadovybė nustato kainas, prioritetus ir sprendžia organizacijos likimą, šį paklausos įvertinimo metodą būtina naudoti.

5. Prognozės, sudarytos remiantis vartotojų apklausa. Pirkėjų apklausa neretai teikia patikimiausių duomenų. Prognozės tikslumas padidėja, jei apklausoje naudojama tikimybinė skalė, o ne pirkėjų atsakymai apie ketinimus pirkti prekę arba jos nepirkti. Vartotojų apklausa vartojimo prekių rinkoje naudotina tik tuomet, kai sudaroma trumpalaikė prognozė, priešingu atveju reprezentatyvumas sumažėja. Šis metodas reikalauja, kad vartotojai nurodytų savo pirkimo planus ateičiai.

6. Delphi metodas. Nustatant paklausą, dažnai naudojamas ekspertinių vertinimų metodas, turintis daug modifikacijų. Paklausos tyrimams paprastai naudojamos ekspertinių vertinimų metodo modifikacijos, artimos Delphi atmainai. R.C.Appleby (2003) teigia, kad tai puiki procedūra padedanti pasiekti grupės ekspertų konsensumą, gavę išsamų klausimyną ekspertai pateikia raštu savo nuomonę.

Šio metodo trūkumas anot jo, tas, kad klausimai gali būti nevienodai suprasti bei sudėtinga atsižvelgti į nenumatytus įvykius.

Prognozavimui pastaruoju metu vis dažniau pradėti taikyti statistiniai bei sudėtingesni ekonometriniai prognozavimo metodai. Jie dažniausiai yra taikomi pardavimų ir pelno prognozei, kadangi leidžia kiekybiškai įvertinti ekonominio kintamojo priklausomybę nuo vieno ar daugiau kintamųjų. Ekonometrijos modeliai lygčių pavidalu sujungia kintamuosius, kuriuos galima įvertinti neapdorotus ir po to panaudoti kaip pagrindą prognozėms. Ekonometriniai metodai gali turėti tik vieną lygtį, bet gana dažnai sudėtingomis ekonomikos sąlygomis nepriklausomieji kintamieji vienoje lygtyje yra veikiami kelių kintamųjų. Užsienio autorių atlikti tyrimai parodė, kaip prognozavimo metodai pasiskirstę pagal jų efektyvumą prognozavimo praktikoje.

5 lentelė. Prognozavimo metodai

Prognozavimo metodai	Patikimumo įvertinimas	Naudojimo dažnumas
Trendo metodas	Vidutinis	Dažnai
Slenkančiojo vidurkio metodas	Vidutinis	Dažnai
Regresinė analizė	Aukštas	Kartais
EkspONENTINIS išlyginimas	Vidutinis	Kartais

Šaltinis: Butkutė, 2000

Įvertinus visus metodus ir šiandieninę Lietuvos ekonominę situaciją geriausia naudoti regresinę analizę bei vadovų vertinimus. Naudojantis šiuo metodu, priklausomų kintamųjų reikšmės nustatomos ir prognozuojamos, remiantis vieno ar kelių nepriklausomų kintamųjų reikšmėmis. Dažnai nepriklausomi kintamieji yra kaina, pajamos, rėmimo išlaidos, gyventojų skaičius. Anot L.J.Basavio pagrindiniai tiesinės regresijos privalumai: tiesinė regresija gali būti taikoma nepriklausomiems kintamiesiems, paprastais statistiniais modeliais galima rasti ir įvertinti kintamųjų tarpusavio ryšius.

Terminas „investicijos“ kildinamas iš lotynų kalbos žodžio „invest“, kuris reiškia „įdėti“. Platesniu požiūriu investicija reiškia kapitalo įdėjimą tikslu paskesnio jo padidėjimo. Mokslinėje literatūroje yra pateikiama daug investicijų apibrėžimo skirtingų traktavimų, tačiau bendrai investicijas galima būtų apibrėžti kaip finansinių, materialinių ar nematerialinių išteklių sąnaudas materialiajam, nematerialiajam ar finansiniam turtui įsigyti siekiant gauti tam tikrą socialinį ar ekonominį efektą, o jų įgyvendinimas grindžiamas rinkos principais ir susijęs su laiko veiksmu, rizika.

Investavimas yra viena rizikingiausių žmogaus finansinės veiklos sričių, nes būtent čia susiduriama su didžiausiu neapibrėžtumu. Norint išvengti visų nepageidaujamų ir rizikingų finansinės bei investicinės veiklos padarinių, būtina pažinti riziką, ją kiekybiškai išmatuoti ir ekonomiškai įvertinti. Taigi prieš investuojant reikia išnagrinėti informaciją apie investavimo objektą, žinoti jo finansinę padėtį rinkoje, ateities perspektyvas dirbti. Siekiant pažinti bet kokią reiškinį, svarbu suvokti jo esmę ir atsiradimo priežastis.

Įmonės vadovai dažnai kalba apie ateities perspektyvas, kiekvienas skirtingai suvokdamas, ką reikia daryti ir kokią lygį pasiekti. Čia verta pacituoti žymaus JAV verslininko ir visuomenės veikėjo Henry Ford žodžius, kad kai mes lyginame, ką mes padarėme, su tuo, ką reikia padaryti, tai mūsų praeities laimėjimai yra niekas.(Ford, 1924, p.1) Todėl, darant prognozes, reikia kuo objektyviau įvertinti dabartinę finansinę būklę, kuo išsamiau palyginti buvusių ir numatomus tikslus, veiklos taktiką ir strategiją.

2. TYRIMO METODŲ PAGRINDIMAS IR SUKONKRETINIMAS

Tyrimo procesą galima suskirstyti į tris pagrindinius etapus:

1. Pasiruošimas tyrimui ir tyrimo organizavimas.
  - a) tyrimo tikslo ir uždavinių nusakymas;
  - b) tyrimo strategijos arba tyrimo plano sudarymas;
  - c) tyrimo proceso organizavimas.
2. Faktų rinkimas (empirinių duomenų banko kaupimas).
3. Empirinių duomenų apdorojimas.
  - a) statistinį gautų duomenų apdorojimas;
  - b) teorinis duomenų apdorojimas;
  - c) gautų rezultatų praktinis pritaikymas

Tyrimo tikslas: UAB „Adegilė“ finansinė būklė ir perspektyvų prognozės.

Tyrimo planas:

2. Įmonės makroaplinkos analizė
  - 1.1. Anketų paruošimas
  - 1.2. Anketų pateikimas keturiems įmonės vadovams ir akcininkams.
  - 1.3. Gautų anketavimo duomenų apdorojimas
3. Įmonės finansinė analizė
  - 2.1. 2006-2008 metų UAB „Adegilė“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenų rinkimas
  - 2.2. Balanso dinamikos ir struktūros analizė;
  - 2.3. Pelno(nuostolių) ataskaitų dinamikos ir struktūros analizės;
  - 2.4. Santykinių rodiklių analizė:
    - 2.4.1. Pelningumo rodiklių analizė;
    - 2.4.2. Mokumo rodiklių analizė;
    - 2.4.3. Veiklos efektyvumo rodiklių analizė;
  - 2.5. Kompleksinis finansinės veiklos vertinimas
4. Įmonės pardavimų apimtys prognozės
5. Bankroto tikimybės prognozavimas
  - 5.1. Bankroto tikimybės prognozė E. I. Altman metodu;
6. Investicijos į gamybos priemones pagrindimas

Verslo aplinkos vertinimui teikiama vis daugiau reikšmės ir visų pirma pagrindžiant strateginius sprendimus, tačiau daugiausia yra taikoma kokybinė aplinkos komponentų analizė. Vis dėlto pastaruoju metu ypač pabrėžiamas kiekybinio vertinimo apskritai perspektyvumas, taigi neabejotinai

aktualus ir jo taikymas vertinant verslo makroaplinką. Čia išdėstyta parengta kompleksinio vertinimo metodologija, kurioje integruota makroaplinkos veiksnių identifikacija, kokybinė analizė ir kiekybinis vertinimas. Jis atliekamas remiantis sukurtais adaptyviais modeliais ir daugiakriterine analize (konkrečiai pagrįstas kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumą sandaugų sumavimo metodas) bei suformuluota kriterijų sistema, kuri lemia trijų pakopų kiekybinį makroaplinkos vertinimą.

Išnagrinėjus bazinius veiksnių multikompleksus, ekspertai- įmonės vadovai ir akcininkai nusprendžia, kad tolesniam tyrimui bei vertinimui turi būti atrinkta ekonominė bei socialinė aplinka. Taigi buvo identifikuoti du makroaplinkos komponentai, todėl jie ir sudarė analizės objektą. Kiekvieną iš identifikuotų makroaplinkos komponentų lemiantys baziniai potencialių veiksnių multikompleksai pasirinkti kaip pagrindas atliekant šio veiksnio identifikavimą. Tačiau numatyta galimybė įtraukti specifinius, ekspertų manymu, reikšmingus pagal įtaką veiksnius. Nepaisant bendros kitų veiksnių įtakos analizės, jei jų įtakos vertinimai labiau skiriasi, skaičiuojami konkordancijos koeficientai. Taip o pasiekiamas pakankamas nuomonių suderinamumas. Tai taikoma atliekant tiek veiksnių priskyrimą prie reikšmingų (taip nulemiant ir konkretų makroaplinkos komponentų turinį), tiek identifikuotų pagal komponentus pirminių veiksnių kokybinį vertinimą bei jų reikšmių nustatymą, tiek kiekvieno identifikuoto veiksnio įtakos atitinkamo komponento dydžiui reikšmingumą (jo laipsnį). Be to, ekspertai nustato ir kiekvieno identifikuoto makroaplinkos komponento įtakos kompleksiniam makroaplinkos parametru – indeksui reikšmingumą.

Kokybiniam išskirtų veiksnių vertinimui pasirinkta tokia bendra išraiška: stipri palanki įtaka (++) , palanki įtaka (+), neutrali (+–), nepalanki įtaka (–), stipri nepalanki įtaka (––).

Nustatant kiekybines identifikuotų veiksnių reikšmes, pasirinkta 100 balų vertinimo sistema. Tai reiškia, kad 100 balų atitinka absoliučiai palankiausią (teigiamą) veiksnio įtaką įmonės veiklai, 80 balų – labai palankią įtaką, 60–70 balų – pakankamai palankią įtaką, 50–60 balų – vidutiniškai palankią įtaką, 40–50 balų – nepalankią įtaką, 30–40 balų – labai nepalankią įtaką. Tokiu atveju nereikia įvesti poveikio krypties ženklo, nes visų veiksnių poveikis yra vienos krypties. Vertinama tik dabartinė situacija.

Makroaplinkos kompleksiniam vertinimui naudojamas kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumą sandaugų sumavimo metodas (toliau – RRSS metodas). Be to, kompleksinio makroaplinkos indekso skaičiavimas pagal integrinių (dalinių) kriterijų normalias reikšmes ir jų reikšmingumus taip pat remiasi kompleksinio daugiakriterinio vertinimo metodu. Naudojant RRSS metodą, visų kriterijų (rodiklių, veiksnių) reikšmingumą parametrų suma turi būti lygi 1.

Koreliacinė regresinė analizė atliekama šiais etapais:

1. Nustatoma, kurie iš veiksnių labiausiai veikia tiriamąjį priklausomą veiksnį. Atliekama porinė koreliacinė analizė (skaičiuojami koreliacijos koeficientai). Atrenkama keletas veiksnių, kurie labiausiai veikia.

2. Antrajame etape atliekama porinė regresinė analizė ir randamos priklausomybės (regresijos lygtys) nuo kiekvieno iš anksčiau atrinktų veiksnių.

3. Atliekama daugianarė koreliacinė regresinė analizė ir nustatoma regresijos lygtis, kurioje dalyvauja visi svarbiausi 1 etape atrinkti veiksniai. Skaičiuojamas daugianarės koreliacijos koeficientas, kuris rodo ryšio stiprumą tarp nagrinėjamo veiksnio ir nepriklausomų veiksnių visumos. Šis koeficientas leidžia įvertinti, ar visi svarbūs veiksniai buvo įjungti į tyrimą. Jei daugianarės koreliacinės regresinės analizės rezultatai nėra pakankamai patikimi, tyrimas tęsiasi: įtraukiami nauji veiksniai. Koreliacinei regresinei analizei atlikti naudojamos EXCEL funkcijos.

Dėl per mažo koreliuojančių porų skaičiaus Statistica ir EXCEL programa negalime skaičiuoti pardavimų metais, taigi skaičiuojame skirstydami pardavimus ketvirčiais. Makroekonominių rodiklių reikšmes imame iš statistikos departamento tinklapio.

Tiesinė kintamojo Y priklausomybė nuo kintamojo X reiškia lygtimi:

$$Y = a + bX + e, \quad (11)$$

Čia: a ir b yra nežinomi kintamieji,

e — atsitiktinė paklaida (pvz. atsiradusi matavimo metu ar pan.).

Nežinomi a ir b parametrai apskaičiuojami iš normalinės lygčių sistemos:

$$\begin{cases} \sum_{i=1}^n y_i = n a + b \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n y_i x_i = a \sum_{i=1}^n x_i + b \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{cases} \quad (12)$$

Čia:

n – koreliuojančių porų skaičius.

Išsprendę šią lygčių sistemą, gauname:

$$b = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2} \quad arba \quad b = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{\overline{x^2} - (\bar{x})^2}, \quad (13)$$

$$a = \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n y_i - b \sum_{i=1}^n x_i \right) \quad arba \quad (a = \bar{y} - b\bar{x}), \quad (14)$$

Regresinės lygties kintamųjų ryšio stiprumą nusako ryšio glaudumo rodikliai:

- koreliacijos koeficientas r ;
- koreliacijos santykis R ;
- determinacijos koeficientas D .

Kai Y ir X sieja tiesinis ryšys, šio ryšio stiprumą nusako **koreliacijos koeficientas**, kuris nustatomas iš stebėjimo duomenų (x_i, y_i) , $(i = \overline{1, n})$ pagal šią formulę:

$$r = \frac{\overline{x \cdot y} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sigma_x \cdot \sigma_y} \quad (15)$$

čia: $\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$ – įėjimo kintamojo reikšmių vidurkis;

$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i$ – išėjimo kintamojo reikšmių vidurkis;

$\overline{x \cdot y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i \cdot y_i)$;

$\sigma_x^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$ – įėjimo kintamojo dispersija;

$\sigma_y^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2$ – išėjimo kintamojo dispersija.

Šio koreliacijos koeficiento kitimo ribos $-1 \leq r \leq 1$. Jei $r > 0$, regresijos funkcija didėja, o tai reiškia, kad, didėjant x , didėja ir y . Kai $r < 0$, x didėjant, y mažėja. Kai $|r| = 1$, visi taškai sutampa su tiesės linija.

Jei koreliacijos koeficientas $r=0$ arba artimas jam, tai dar nereiškia, kad kintamieji x ir y yra nepriklausomi ar menkai priklausomi: jie gali būti susieti ne tiesine, o priklausomybe.

Jei tarp y ir x yra netiesinė koreliacija, ryšio stiprumą nusako **koreliacijos santykis**:

$$R = \sqrt{1 - \frac{\sum_i (y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum_i (y_i - \bar{y})^2}} ; \quad (16)$$

čia $\hat{y}_i$ – išėjimo kintamojo reikšmė, apskaičiuota pagal regresijos lygtį.

Akivaizdu, kad šis koeficientas įgyja reikšmes iš intervalo $[0;1]$. Kuo koeficiento reikšmė artimesnė vienetui, tuo ryšys stipresnis. Kuo regresijos lygtis geriau aprašys stebėjimo duomenis, tuo skaitiklio narys bus mažesnis ir koeficientas didesnis.

Pagal koreliacijos koeficiento dydį galime spręsti, kokią įtaką rezultatui (y), turi veiksmų požymis (x) (Žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Ryšio stiprumo charakteristikos

Koreliacijos koeficiento reikšmė	Ryšio stiprumo charakteristika
0,10 – 0,30	Silpnas
0,31 – 0,50	Vidutinis
0,51 – 0,70	Pakankamai stiprus
0,71 -0,90	Stiprus
0,91 – 0,99	Labai stiprus

Šaltinis: autorius

Ir tiesinės, ir netiesinės koreliacijos atveju apskaičiuojamas **determinacijos koeficientas**:

$$D = r^2 \cdot 100\% = R^2 \cdot 100\% \quad (17)$$

Jis rodo, kokią viso išėjimo kintamojo kitimo dalį nulemia įėjimo kintamojo kitimas, o (100-D) – likę neįvertinti veiksniai.

Regresiniuose modeliuose gali būti skaičiuojamos trys dispersijos:

- **liekamosios paklaidos** σ_{ε}^2 ;
- **regresinės lygties** $\sigma_{\hat{y}}^2$;
- **įvertinimo** σ_y^2 .

Liekamosios paklaidos dispersija parodo, kiek nukrypsta faktiškai stebėjimo duomenys nuo apskaičiuotųjų pagal regresijos lygtį:

$$\sigma_{\varepsilon}^2 = \frac{1}{n} \sum_i (y_i - \hat{y}_i)^2 \quad (18)$$

Kuo šios dispersijos reikšmė didesnė, tuo modelyje yra daugiau veikiančių y neįvertintų veiksnių.

Regresijos lygties dispersija, parodo nukrypimą nuo vidurkio:

$$\sigma_{\hat{y}}^2 = \frac{1}{n} \sum_i (\hat{y}_i - \bar{y})^2 \quad (19)$$

Ir įvertinimo dispersija įvertina suminį dispersijų poveikį:

$$\sigma_y^2 = \sigma_{\varepsilon}^2 + \sigma_{\hat{y}}^2 \quad (20)$$

Kadangi ryšio glaudumo rodikliai įvertinami pagal statistinius duomenis, visuomet būtina patikrinti šių rodiklių reikšmingumą.

Koreliacijos koeficiento reikšmingumas tikrinamas naudojant Stjudento kriterijų. Laikoma, kad koeficientas yra reikšminis, jei galioja ši nelygybė:

$$\frac{|r|}{\sigma_r} > t_{\alpha; n-m-1} \quad (21)$$

čia $t_{\alpha; n-m-1}$ – Stjudento kriterijaus (t) lentelinė reikšmė, esant nurodytajam patikimumui α ir $n-m-1$ laisvės laipsniams; m – regresijos lygtyje įvertinamų koeficientų skaičius.

Lentelinė Stjudento kriterijaus reikšmė, kai patikimumas 0,05 ir laisvės laipsnis $k=n-m-1$, pateikta 6 lentelėje.

6 lentelė. Stjudento kriterijaus reikšmė

k	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
t	12,71	4,3	3,18	2,77	2,57	2,44	2,36	2,3	2,26	2,22
k	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
t	2,2	2,17	2,16	2,14	2,13	2,12	2,11	2,1	2,09	2,08
k	30	40	50	60	80	100	200	500		
t	2,04	2,02	2,0	2,0	1,99	1,98	1,97	1,96		

Šaltinis: autorius

Koreliacijos koeficiento vidutinis kvadratinis nukrypimas, esant didelei stebėjimo duomenų aibei ($n > 25$), nustatomas taip:

$$\sigma_r = \frac{\sqrt{1-r^2}}{\sqrt{n-1}} \quad (22)$$

Esant mažai aibei:

$$\sigma_r = \frac{\sqrt{1-r^2}}{\sqrt{n-2}} \quad (23)$$

Finansinių ataskaitų analizės metodika

Informatyviausias analizės šaltinis yra finansinės veiklos balansas. Balanso straipsnių dinamikos analizė tai mūsų nagrinėjamų 2006-2008 metų finansinių ataskaitų duomenų palyginimas. Horizontali analizė atliekama lyginant finansinių ataskaitų dydžius su praėjusio laikotarpio duomenimis, o pokytis išreiškiamas procentais. Ši analizė parodo finansinių rodiklių dinamiką, tačiau neišryškina priežasčių, dėl kurių įvyko pokyčiai.

Vertikalios arba struktūros analizės esmę sudaro tai, kad atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Kitiems daliniams rodikliams apskaičiuoti baziniai dydžiai yra bendra aktyvų, pasyvų, pelno, pardavimų suma ir pan. Taigi kiekvienas dalinis rodiklis sudaro tam tikrą bazinio (pagrindinio) rodiklio procentą. Atliekant keletą metų analizę, ne tik nustatoma, kaip keitėsi daliniai rodikliai, bet ir kokios tų pakeitimų priežastys. Vertikaliają analizę galima vadinti rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimu.

Pelno ir nuostolių ataskaita, išplėtotos rinkos šalių apskaitos specialistų nuomone, yra reikšmingesnė negu balansas. Iš dalies tai paaiškinama tuo, kad finansinės atskaitomybės vartotojai pirmiausia domisi finansiniu rezultatu, kurį pasiekė įmonė per ataskaitinį laikotarpį. Finansinį rezultatą, pasiektą per ataskaitinį laikotarpį, parodo pelno ir nuostolių ataskaita.

Iš pelno ir nuostolių ataskaitos struktūros analizės susidarysime vaizdą apie įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumo, veiklos pelno lygį, ypatingo pelno ir nuostolio lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Tai labai nesunku apskaičiuoti kiekvieną pelno ir nuostolio ataskaitos straipsnį dalijant iš pardavimų sumos. Gauta informacija vertinga tuo, kad parodo įvairių įmonės gamybinės- ūkinės ir administracinės valdymo veiklos lygių pelningumą. Vadinasi, informacija parodo tas įmonės veiklos sferas, kurios darė teigiamą arba neigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Lygindami ataskaitinio laikotarpio pelno ir nuostolio ataskaitos duomenis su atitinkamo praėjusio laikotarpio atitinkamais duomenimis, galime daryti išvadą apie grynojo pelno ir jį formuojančių elementų kitimo tendencijas, t.y. galime spręsti ar pelnas didėja, ar mažėja, kurios veiklos sferos lemia šias tendencijas.

Finansinės atskaitomybės analizė bus nepilna be santykinų rodiklių, apibūdinančių įmonės veiklos efektyvumą ir būklę. Santykiniai rodikliai (koeficientai) rodo dviejų tarpusavyje susijusių konkrečių dydžių santykį.

UAB „Adegilė“ finansinei analizei atlikti pasirinksiame J.Mackevičiaus pasiūlytą metodiką. Analizuosime mokumo, pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklius. Rodiklių skaičiavimus atliksime remiantis Balansu ir Pelno (nuostolių) ataskaitomis, kurie pateikti 4; 5 prieduose. Rodiklius lyginsime su drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo šakos statistikos departamento skelbiamais rodikliais (žr. 6 priedas).

Santykinų rodiklių sudarymas parodo ryšį tarp sąskaitų finansinėse ataskaitose, pavyzdžiui, tarp pelno ir kapitalo, trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų ir pan. Analizės rezultatai išreiškiami sumomis, santykiais (procentais ar koeficientais). Šie santykiai atspindi bendrovėje vykstančių finansinių procesų ryšius ir fiksuoja pastarųjų finansinės būklės pasikeitimus, taip pat nagrinėjamo objekto riziką bei galimybes.

Lyginsime finansinių metų rezultatus su praėjusių finansinių metų rezultatais. Kadangi nagrinėjame tik trijų metų duomenis, todėl bus sunku pateikti aiškias išvadas.

Mokumo rodikliai parodo įmonės mokumą, tai yra ar įmonė pajėgi vykdyti įsipareigojimus.

Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas parodo, kiek kartų įmonės trumpalaikis turtas didesnis už jos trumpalaikius įsipareigojimus. Norint laiku įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus, trumpalaikis turtas turi viršyti trumpalaikius įsipareigojimus du kartus. Be to, egzistuoja šio rodiklio vadinamoji saugumo riba, t.y. jis negali būti mažesnis kaip 1,2.

Greitojo (kritinio) mokumo koeficientą reikia skaičiuoti norint objektyviau įvertinti įmonės mokumo dabartinę būklę, tai yra sugebėjimą skubiai atsiskaityti su kreditoriais. Jis parodo, kokia dalis einamųjų įsipareigojimų gali būti padengta ne tik grynaisiais pinigais, bet ir laukiamomis įplaukomis.

Turto pelningumo rodiklis (turto grąža) rodo, ar įmonė efektyviai vartoja savo turtą. Jis parodo visų investicijų įmonėje pelningumą.

Grynasis pelningumas parodo, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui.

Bendras pelningumas parodo, kiek bendrojo pelno tenka vienam pardavimų litui. Bendrojo pardavimų pelningumo rodiklis atspindi ūkinės-gamybinės veiklos sąnaudų efektyvumą.

Nuosavo kapitalo pelningumas apskaičiuojamas grynąjį pelną padalijus iš nuosavo (akcinio) kapitalo. Šis rodiklis rodo, ar pelningos akcininkų investicijos. Apyvartumo rodikliai parodo, koks yra įmonės išteklių paskirstymo veiksmingumas. Šie rodikliai padeda nustatyti, ar įmonė optimaliai naudoja kapitalą gamyboje ir parduodama savo gaminius.

Šiame darbe skaičiuojame įmonės turto, ilgalaikio turto, trumpalaikio turto, debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimų apyvartumo kartais ir dienomis rodiklius.

Turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Šis rodiklis skaičiuojamas kartais ir dienomis. Turto apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamą laikotarpį turtas perėjo visus apytakos etapus. Turto apyvartumas dienomis parodo, kiek dienų turtas išbūna atitinkamame lėšų apytakos etape.

Viso turto apyvartumas parodo, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam turto litui. Turto apyvartumas parodo viso firmos turto naudojimo efektyvumą. Kuo jis didesnis, tuo geriau. Viso turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena viso turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas viso turto apyvartos kartais rodikliui, kuo daugiau visas turtas padarė apyvartų per metus, tuo trumpesnė vienos apyvartos trukmė.

Ilgalaikio turto apyvartumas parodo, kiek kiekvienam ilgalaikio turto litui tenka parduotos produkcijos litų. Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena ilgalaikio turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas ilgalaikio turto apyvartos kartais rodikliui.

Trumpalaikio turto apyvartumas parodo, kiek kiekvienam trumpalaikio turto litui tenka parduotos produkcijos litų. Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena trumpalaikio turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas trumpalaikio turto apyvartos kartais rodikliui. Trumpalaikio turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės veiklai. Todėl svarbu apskaičiuoti jo rodiklius, analizuoti jį veikiančius veiksnius, atskleisti jo spartinimo rezervus.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kiek debitorinis klientų įsiskolinimas padaro apyvartų per nagrinėjamą laikotarpį. Rodiklis apibūdina gautinų sumų surinkimo efektyvumą bei su kokia rizika įmonė susiduria dėl skolininkų nemokumo. Didesnė rodiklio reikšmė rodo aukštesnę įmonės veiklos efektyvumą.

Kreditinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kokią pardavimo pajamų dalį sudaro mokėtinos sumos tiekėjams arba kiek kartų per nagrinėjamą laikotarpį atnaujinamas įsiskolinimas. Rodiklio padidėjimas yra pageidautinas, nes šiuo atveju arba didėja pardavimai arba mažėja mokėtinos skolos.

Kompleksinis finansinės veiklos vertinimas. Kompleksiškai vertinant įmonės veiklos rezultatus pirmiausia išskirtinos tikslinės finansinių rodiklių grupės, aprėpiančios pirminius finansinius rodiklius, kurie turi esminę įtaką vertinamam dydžiui. Vertinimo sistemos požiūriu tai yra daliniai kriterijai, lemiantys bazinį veiklos finansinio efektyvumo kriterijų. Išskirtinos veiklos pelningumo, finansinės būklės, finansinio valdymo rodiklių grupės. Šias grupes iš esmės sudaro pirminiai finansiniai rodikliai, nustatomi pagal įmonės finansinėse (pirmiausia balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitose) pateikiamus duomenis.

Vadovaujantis šiomis nuostatomis sukurta trijų pakopų kiekybinio vertinimo sistema, leidžianti konkrečiu atveju sumodeliuoti situaciją, atitinkančią bazinių ir dalinių kriterijų bei pirminių rodiklių visumą. Ji aprėpia pirminių finansinių rodiklių, jų sudaromų atitinkamų tikslinių rodiklių grupių indeksų, veiklos finansinio efektyvumo indekso vertinimą atsižvelgiant į atitinkamus reikšmingumo

parametrus. Tikslinių finansinių rodiklių grupių indeksai nustatomi remiantis normalizuotomis atitinkamų pirminių finansinių rodiklių reikšmėmis ir jų tiesioginės įtakos šių indeksų dydžiui reikšmingumo koeficientų rezultatais.

Taikant anksčiau nurodytą kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumavimo (KRRSS) metodą šiuos dalinius kriterijus P_i galima vertinti pagal tokį bendrą principinį modelį:

$$P_i = \prod_{i=1}^n \prod_{j=1}^m p_{ij} R_{ij}; \prod_{j=1}^m p_a = 1, \quad (24)$$

čia p_{ij} – j -tojo pirminio rodiklio i -toje tikslinėje grupėje (n – grupių skaičius) tiesioginės įtakos reikšmingumo parametras; R_{ij} – identifikuotų konkrečioje situacijoje ir atitinkamoms tikslinėms grupėms priskiriamų pirminių rodiklių normalizuotos reikšmės (m – jų skaičius grupėje).

Atskirų rodiklių grupių indeksų vertinimo (pagal pirminių finansinių ir kitų rodiklių normalizuotas reikšmes) modeliai turi tokią išraišką:

Veiklos pelningumo (kaip dalinio kriterijaus) indeksui P_p vertinti:

$$P_p = \prod_{a=1}^m p_a R_{pj}; \prod_{a=1}^m p_a = 1, \quad (25)$$

čia p_a – pirminių finansinių rodiklių R_{pj} (akcinio kapitalo pelningumo, bendrojo pelningumo, grynojo pelningumo ir kt.) įtakos reikšmingumo koeficientai.

Finansinės būklės (kaip dalinio kriterijaus) indeksui P_b vertinti :

$$P_b = \prod_{b=1}^m p_c R_{bj}; \prod_{b=1}^m p_c = 1, \quad (26)$$

čia p_c – pirminių finansinių rodiklių R_{bj} (kritinio likvidumo, manevringumo, mokumo ir kt.) įtakos reikšmingumo koeficientai.

Finansinio valdymo efektyvumo (kaip dalinio kriterijaus) indeksui P_e vertinti:

$$P_e = \prod_{c=1}^m p_d R_{ej}; \prod_{c=1}^m p_d = 1, \quad (27)$$

čia p_d – pirminių lemiančių rodiklių R_{ej} (atsargų apyvartos trukmė, debitorinio įsiskolinimo įmonei, kreditorinio įmonės įsiskolinimo ir kt.) įtakos reikšmingumo koeficientai.

Nustačius šių dalinių kriterijų dydžius taikant KRRSS metodą bazinio kriterijaus – veiklos finansinio efektyvumo indekso P_f reikšmė nustatoma taikant tokį modelį:

$$P_f = \prod_{i=1}^n h_{fi} P_{fi} = h_{f1} P_p + h_{f2} P_b + h_{f3} P_e, \quad (28)$$

čia h_i – atitinkamų dalinių kriterijų P_i įtakos bazinio veiklos finansinio efektyvumo kriterijaus dydžiui reikšmingumo koeficientai.

Įmonės pardavimų prognozavimui naudosime dvimatės tiesinės regresijos modelį. Regresijos koeficientus gauname Statistica ir MS Excel programa atlikę koreliacinę-regresinę analizę tarp UAB

„Adegilė“ pardavimų ir infliacijos ir bedarbių skaičiaus, kai x - įtakojantis veiksnys (infliacija ir bedarbių skaičius), o y UAB „Adegilė“ pardavimo pajamos.

Bankroto prognozės tikimybės nustatymas: nagrinėjamos įmonės bankroto diagnostikai pasirenkame Z modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje.

Investicija į gamybos priemones ir jos pagrindimas. Naudosime atsipirkimo metodą kartu su gryniosios dabartinės vertės įvertinimo technika, nes svarbu žinoti, kaip greitai atsiperka kapitalo indėliai. Kuo atsipirkimo procesas yra greitesnis, tuo greičiau pinigai gali būti panaudojami naujiems projektams. Taikomas diskontuoto pinigų srauto (Discounted cash flow) DPS metodas, įvertinant kapitalo projektų alternatyvas. Įvertinamas visas projekto gyvavimo laikas ir pinigų vertės kitimas laike.

3. UAB „ADEGILĖ“ FINANSINĖ ANALIZĖ

3.1. UAB „Adegilė“ daugiakriterinė makroaplinkos analizė

Ekspertų grupė – keturi UAB „Adegilė“ akcininkai ir įmonės vadovai, išnagrinėję bazinius veiksmų multikompleksus, nusprendė, kad toliau turi būti nagrinėjami tik *socialiniai* ir *ekonominiai* makroaplinkos komponentai. (Vertinimai atlikti pagal 2009 metų antrojo pusmečio įmonės būklę).

Socialinėje - kultūrinėje aplinkoje svarbiausi šie veiksniai:

- Darbo jėgos veiksnys;
- Demografinė situacija;
- Subkultūrų įtaka;
- Religiniai aspektai;
- Visuomenės prisirišimo prie tradicijų laipsnis;
- Kultūrinių vertybių pokyčių dinamika;
- Žinių visuomenės tapsmas;
- Aukštos kvalifikacijos darbuotojai;
- Migraciniai procesai;
- Polinkis keliauti;
- Požiūris į užsieniečius;
- Vartojimo pokyčiai.

Ekonominei aplinkai priskirtini šie esminiai veiksniai:

- Bendrasis vidaus produktas (BVP), jo dinamika;
- Bendrosios gyventojų pajamos;
- Kaupimo lygis;
- Infliacijos dinamika;
- Mokesčiai, tarifai, kvotos;
- Licencijavimas, netarifiniai barjerai;
- Boikotas, muitų politika;
- Bazinė verslo infrastruktūra;
- Koncesijų galimybės;
- Laisvosios ekonominės zonos;
- Žinių ekonomikos lygis;
- Valiutos kurso stabilumas;
- Galimybės pasinaudoti ES pagalba;
- Viešieji pirkimai.

Vienas iš esminių kompleksinio daugiakriterinio vertinimo etapų yra rodiklių sistemos formavimas, remiantis jų sąrašu. Jos svarba išplaukia iš šių dviejų sąlygų. Pirma, kuo daugiau veiksnių įtraukiama į nagrinėjamą sistemą, tuo išsamiau atspindimas nagrinėjamasis reiškinys, ir atvirkščiai, kuo mažiau jų įtraukiama, tuo didesnis kyla pavojus, kad liks neįvertinti tikrai reikšmingi aspektai. Antra, kuo daugiau veiksnių įtraukiama į sistemą, tuo daugiau bus tokių, kuriuos sunku formalizuoti, tuo sunkiau bus nustatyti jų reikšmes, ypač reikšmingumus, tuo didesnės bus daugiakriterinio vertinimo sąnaudos.

Kiekvieną iš identifikuotų makroaplinkos komponentų lemiantys baziniai potencialių veiksnių multikompleksai buvo pasirinkti kaip pagrindas atliekant šių veiksnių identifikavimą. Tačiau buvo numatyta galimybė įtraukti specifinius, ekspertų manymu, reikšmingus pagal įtaką veiksnius. Pažymėtina, kad geriausiai ekspertų nuomonės sutapo vertinant ekonominės aplinkos veiksnių (makroekonominių Lietuvos rodiklių) įtaką. Nepaisant bendrosios kitų veiksnių įtakos analizės, jų įtakos vertinimai labiau skyrėsi, todėl buvo skaičiuojami konkordancijos koeficientai. Taip buvo pasiektas pakankamas nuomonių suderinamumas. Tai taikyta atliekant tiek veiksnių priskyrimą prie reikšmingų (taip nulemiant ir konkretų makroaplinkos komponentų turinį), tiek identifikuotų pagal komponentus pirminių veiksnių kokybinį vertinimą bei jų reikšmių nustatymą, tiek kiekvieno identifikuoto veiksnio įtakos atitinkamo komponento dydžiui reikšmingumą (jo laipsnį). Be to, ekspertai nustatė ir kiekvieno identifikuoto makroaplinkos komponento įtakos kompleksiniam makroaplinkos parametrai – indeksui reikšmingumą.

Kokybiniam išskirtų veiksnių vertinimui pasirinkta tokia bendra išraiška: stipri palanki įtaka (++)), palanki įtaka (+), neutrali (+-), nepalanki įtaka (-), stipri nepalanki įtaka (--).

Ekspertams buvo išdalintos anketos (žr. 7 priedą), kuriose prašoma įvertinti pateiktų makroaplinkos veiksnių įtaką įmonės finansiniam rezultatui bei nustatyti kiekvieno identifikuoto makroaplinkos veiksnio įtakos kompleksiniam makroaplinkos parametrai reikšmingumą. Nustatant kiekybines identifikuotų veiksnių reikšmes, pasirinkta 100 balų vertinimo sistema. 100 balų atitinka absoliučiai palankiausią (teigiamą) veiksnio įtaką įmonės rezultatams, 90-80 balų – labai palankią įtaką, 70-60 balų – pakankamai palankią įtaką, 50-40 balų – nepalankią įtaką, 30-0 balų – labai nepalankią įtaką. Tokiu atveju nereikia įvesti poveikio krypties ženklo, nes visų veiksnių poveikis yra vienos krypties.

Ekspertų požiūris į sprendžiamą problemą dažnai skiriasi. Tam, kad įvertinti grupės ekspertų suderinamumo lygį, skaičiuojamas konkordancijos koeficientas (Podzvedzko, 2005). Konkordancijos koeficientui skaičiuoti preliminariai ranguojami rodikliai (kiekvieno eksperto atžvilgiu), t.y. svarbiausiam rodikliui priskiriama aukščiausia reikšmė, lygi vienetui, kitam pagal įtaką nagrinėjamam tikslui – reikšmė 2 ir t.t., mažiausiai svarbiame rodikliui – reikšmė m , čia m – vertinamųjų rodiklių skaičius, t.y. 9. (žr. 7 lentelę)

7 lentelė Makroaplinkos veiksnių rangavimas

Makroaplinkos veiksnys	Ekspertai				Rango vidurkis	Rangų suma
	1	2	3	4		
Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	4	6	4	2	4,00	16
Migraciniai procesai	7	8	9	9	8,25	33
Aukštos kvalifikacijos darbuotojai	5	9	6	7	6,75	27
BVP, jo dinamika	8	7	7	8	7,50	30
Infliacijos dinamika	6	5	5	5	5,25	21
Mokesčių dydis, kaita	1	1	1	1	1,00	4
Valiutos kurso stabilumas	3	2	3	3	2,75	11
Užsienio prekyba (eksportas, importas)	2	3	2	4	2,75	11
Boikotas, muitų politika	9	4	8	6	6,75	27
Rangų suma	45	45	45	45	45,00	180

Šaltinis: autorius

Taigi r ekspertų grupė ($r = 4$) kiekybiškai vertina m veiksnių ($m = 9$). Vertinimai c_{ij} ($i = 1, \dots, 9$; $j = 1, \dots, 10$) sudaro 9 eilučių ir 4 stulpelių lentelę (matricą) C .

Dispersinį konkordancijos koeficientą apibrėžė M. Kendall. Koeficiento idėja susieta su kiekvieno rodiklio rangų suma c_i visų ekspertų atžvilgiu:

$$c_i = \sum_{j=1}^r c_{ij} \quad (i = 1, \dots, m,) \quad (29)$$

$$c_i = 180$$

tiksliu, su dydžiu i c nuokrypiu nuo bendro vidurkio c kvadratų suma S (dispersijos analogas):

$$S = \sum_{i=1}^m (c_i - \bar{c})^2 \quad (30)$$

Bendras vidurkis $\bar{c}$ skaičiuojamas pagal formulę

$$\bar{c} = \frac{\sum_{i=1}^m c_i}{m} = \frac{\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^r c_{ij}}{m} \quad (31)$$

$$\bar{c} = 180/9 = 20$$

$$S = (16-20)^2 + (33-20)^2 + (27-20)^2 + (30-20)^2 + (21-20)^2 + (4-20)^2 + (11-20)^2 + (11-20)^2 + (27-20)^2 = 802$$

Kvadratų suma S , apskaičiuota pagal formulę (2), šiuo suderintu atveju yra lygi:

$$S_{\max} = \sum_{i=1}^m \left(r \times 1 - \frac{1}{2} r(m+1) \right)^2 = \frac{r^2 m(m^2 - 1)}{12} \quad (32)$$

$$S_{\max} = \frac{4^2 \times 9 \times (9^2 - 1)}{12} = 960$$

$$W = \frac{12S}{r^2 m(m^2 - 1)} \quad (33)$$

$$W = \frac{12 \times 802}{4^2 \times 9 \times (9^2 - 1)} = 0,84$$

M. Kendall įrodė, kad jeigu objektų skaičius $m > 7$ konkordancijos koeficiento reikšmingumas gali būti nustatytas, naudojant χ^2 kriterijų. Atsitiktinis dydis

$$\chi^2 = Wr(m-1) = \frac{12S}{rm(m+1)} \quad (34)$$

$$\chi^2 = \frac{12 \times 802}{4 \times 9 \times (9+1)} = 26,73$$

Suskaičiuota konkordancijos koeficiento reikšmė $W = 0,84$ artėja prie vieneto. Tai rodo, kad ekspertų vertinimai nepriešaringi. Suskaičiuota pagal (6) formulę $X^2 = 26,73$ reikšmė viršija kritinę $X^2_{kr} = 15,51$ su reikšmingumo lygmeniu $\alpha = 0,05$ ir $v = m-1 = 8$ laisvės laipsniu. Tai rodo, kad ekspertų nuomonės suderintos.

Atlikus identifikaciją ir kokybinį (ekspertinį) vertinimą, gauti kiekvieną iš makroaplinkos komponentų nulemiančių (reikšmingų) veiksnių kompleksai (žr. 8 lentelę). Jie yra tolesnis įmonės makroaplinkos vertinimo pagrindas. Pagal juos sudarytos konkrečios makroaplinkos komponentų vertinimo (balais) lygtys. Taip apskritai turime adaptuotą, t.y. koreliatyvų (realinį) modelį (atitinkanti konkrečias įmonės makroaplinkos kiekybinio vertinimo sąlygas).

8 lentelė. Makroaplinkos veiksnių identifikavimo, jų reikšmių ir įtakos reikšmingumo vertinimas

Makroaplinkos komponentai ir lemiantys veiksniai	Sąlyginis žymėjimas	Kokybinis vertinimas	Vertinimas (balais)				Reikšmingumo koeficientas	Vidurkis (balais)
			1	2	3	4		
Socialinė kultūrinė aplinka (S)								
0,3								
Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	S_1	(+)	60	60	65	65	0,4	62,50
Migraciniai procesai	S_2	(-)	40	45	45	45	0,3	43,75
Aukštos kvalifikacijos darbuotojai	S_3	(+ -)	50	45	45	50	0,3	47,50
Ekonominė aplinka (E)								
0,7								
BVP, jo dinamika	E_1	(+)	65	60	60	60	0,15	61,25
Inflacijos dinamika	E_2	(+ -)	50	50	50	50	0,1	50,00
Mokesčių dydis, kaita	E_3	(+ -)	50	55	55	50	0,25	52,50
Valiutos kurso stabilumas	E_4	(+ -)	50	50	50	50	0,25	50,00
Užsienio prekyba (eksportas, importas)	E_5	(+)	60	60	60	60	0,15	60,00
Boikotas, muitų politika	E_6	(+)	60	60	60	60	0,1	60,00

Šaltinis: autorius

$$S = \sum_{i=1}^{i=3} a_{pi} P_i = a_{p1} S_1 + a_{p2} S_2 + a_{p3} S_3, \sum_{i=1}^3 a_{pi} = 1; \quad (35)$$

$$E = \sum_{i=1}^{i=6} a_{pi} E_i = a_{p1} E_1 + a_{p2} E_2 + a_{p3} E_3 + a_{p4} E_4 + a_{p5} E_5 + a_{p6} E_6, \sum_{i=1}^6 a_{pi} = 1; \quad (36)$$

Makroekonominės aplinkos lygio indeksas M(I). Adaptavę bendrąjį modelį kompleksiniam makroaplinkos vertinimui (makroaplinkos lygio indeksui balais nustatyti) pagal tiesioginę identifikuoatų makroaplinkos komponentų įtaką, turime tokią jo išraišką:

$$M(I) = \sum_{i=1}^{i=2} k_i M_i = k_s S(I) + k_e E(I); \sum_{i=1}^2 k_i = 1. \quad (37)$$

Ekspertiniu būdu nustatytos tokios tiesioginės įtakos reikšmingumo koeficientų reikšmės:

$$k_s = 0,3; k_e = 0,7.$$

$$S(I) = 0,4 * 62,5 + 0,3 * 43,75 + 0,3 * 47,5 = 52,38 \text{ balo};$$

$$E(I) = 0,15 * 61,25 + 0,1 * 50 + 0,25 * 52,50 + 0,25 * 50,0 + 0,15 * 60 + 0,1 * 60 = 54,81 \text{ balo};$$

$$M(I) = 0,3 * 52,38 + 0,7 * 54,81 = 54,08 \text{ balo}.$$

Apibendrinant, galima teigti, kad svarbiausiu pagal rangą visi ekspertai vertina mokesčių dydžio, bei jų kaitos veiksni, tačiau jo įtaka nepalanki ir įvertinta 50 balų. Antroje-trečioje vietoje pagal rangą įvertintas valiutos kurso stabilumas, bei užsienio prekyba (eksportas, importas), eksportuojančiai savo pagamintą produkciją, bei importuojančiai audinius iš užsienio šalių, ekspertų manymu, tai yra svarbus makroaplinkos veiksnys. Valiutos kurso stabilumo veiksnys įvertintas 50 balų, rodantis nepalankią įtaką- įmonės pagrindiniam partneriui atsiskaitant už pagamintą produkciją JAV doleriais šis veiksnys turi didelę reikšmę. Užsienio prekybos veiksnys įvertintas 60 balų, rodantis, ekspertų manymu, pakankamai palankią įtaką. Pakankamai palankią įtaką turi ir BVP, jo dinamika (61,25 balo), muitų politika (60 balų) bei vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (62,5 balo). Nepalankią įtaką, ekspertų manymu, įmonės veiklai turi migraciniai procesai (43,75 balo), aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas (47,5 balo) ir infliacija (50 balų). Makroaplinkos lygio indeksas įvertintas 54,08 balo. Toliau darbe, atlikus pagrindinių finansinių ataskaitų analizę, bus nustatinėjama ar yra ryšys tarp makroekonominių rodiklių ir įmonės pardavimų, bei atliekama daugianarė tiesinė regresinė analizė.

3.2. Įmonės charakteristika

UAB „Adegilė“ - masinės gamybos siuvimo įmonė, Panevėžyje veikianti nuo 1995 m. Bendrovė siuva lengvuosius viršutinius drabužius: palaidines, švarkus, sukneles, kelnes, sijonus ir kt.

Kaip ir dauguma siuvimo įmonių UAB „Adegilė“ yra labiausiai priklausomos nuo užsakymų, t.y. gamybos sutarčių. Tokia veikla turi trūkumų ir pranašumų. Pranašumas tas, kad įmonei nereikia rūpintis nei žaliavų pirkimu, nei gaminio realizavimu, tačiau ji neįgyja reikiamos žaliavų tiekimo kompetencijos bei neturi jokių ryšių su žaliavų tiekėjais. Taigi yra visiškai priklausoma nuo užsakovo.

Pagrindinės bendrovės partnerės yra JAV firmos. Nuo pat įsikūrimo bendrovė dirba su JAV firmomis „Angelheart Designs/Gabriele“ (dabar „Flax“), „BH Thelma“ ir „Neesh...by D.A.R.“ Nuo 2008 metų pradėjo dirbti su Anglijos firmomis „Xtreme Resources“ ir K&A. Užsakovai „Adegilei“ pateikia bazinį lekalą ir gaminio pavyzdį, o bendrovės specialistai modelį toliau ruošia gamybai. Pelningai dirbanti bendrovė gaminius užsakovų nurodymu eksportuoja į JAV ir Europos šalis. Atsiskaitymai už pagamintą produkciją su pagrindiniu partneriu- JAV firma „Flax“ vykdomi JAV doleriais.

Įmonė filialų, dukterinių ir asocijuotų įmonių neturi. Vidutinis sąrašinis darbuotojų skaičius 150. Įstatinis pasirašytas kapitalas 828800. Akcijų skaičius 8288 vnt. UAB „Adegilė“ finansinė atskaitomybė parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinę apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais ir UAB „Adegilė“ patvirtintomis metodikomis.

3.3. Įmonės balanso analizė

Informatyviausias analizės šaltinis yra ūkinės – finansinės veiklos balansas. Horizontali finansinė analizė tai dviejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenų palyginimas. Horizontali analizė atliekama tada, kai finansinių ataskaitų dydžiai lyginami su praėjusio laikotarpio duomenimis, o pokytis išreiškiamas procentais. Ši analizė parodo finansinių rodiklių dinamiką, tačiau neišryškina priežasčių, dėl kurių įvyko pokyčiai.

Atliekant vertikalią finansinę analizę atitinkami finansinės ataskaitos rodikliai lyginami su bendraisiais baziniais tos ataskaitos rodikliais, o gauti dydžiai išreiškiami bazinio dydžio procentais. Rinkos sąlygomis labai svarbu, ne tik padidinti pardavimų bei paslaugų apimtį, bet ir siekti, kad produktai būtų kokybiški, o paslaugų teikimas – saugus.

Vertikalios analizės esmę sudaro tai, kad atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Kitiems daliniams rodikliams apskaičiuoti baziniai dydžiai yra bendra turto, nuosavybės, pelno, pardavimų suma ir pan. Taigi kiekvienas dalinis rodiklis sudaro tam tikrą bazinio (pagrindinio) rodiklio procentą. Atliekant keleto metų analizę, ne tik nustatoma, kaip keitėsi daliniai rodikliai, bet ir kokios tų pakeitimų priežastys. Vertikaliąją analizę galima vadinti rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimu.

Horizontalios ir vertikalios analizės būdus naudosime UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų balansui įvertinti. (8;9 priedai)

3.3.1. UAB „Adegilė“ balanso horizontalioji analizė 2006-2008 m.

Iš horizontaliosios balanso analizės matome, kad įmonės bendra turto suma per nagrinėjamą laikotarpį vis mažėja, tam žymią įtaką daro ilgalaikio turto nusidėvėjimas. Štai 2007 metais lyginant su 2006 metais ilgalaikio įmonės turto vertė sumažėjo 224344 Lt, arba 19,48%. Lygindami 2008 su 2007

metais matome, kad ilgalaikis turtas dar sumažėjo 23,86 %. Įmonės trumpalaikis turtas pirmuoju nagrinėjamu laikotarpiu padidėjo 190933 Lt (38,75%) , o lyginant 2008 metus su 2007-aisiais trumpalaikis turtas sumažėjo 10,58 %. Trumpalaikio turto struktūroje matome, kad 2007 metais 89,35% išaugę grynieji pinigai , 2008 metais vėl sumažėja 197074 Lt arba 39,70%. Tam įtakos turi 2008 metais padidėjusios 122766 Lt , arba 78,27 % gautinos sumos. Ši suma mažina turto apyvartumą ir tai yra neigiamas reiškinys.

Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dalyje matome, kad kapitalo ir rezervų straipsniai visais metais nesikeičia. Nepaskirstytas pelnas 2007 metais, lyginant su 2006-aisiais padidėjo 55732 Lt arba 21,20 %. 2008 metais akcininkams išsimokėjus dividendus nepaskirstytasis pelnas sumažėjo 53,39 %. Kreditorinis įsiskolinimas (per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai) pirmaisiais nagrinėjamais metais sumažėjo 89143 Lt arba 18,98 %, na o 2008 lyginant su 2007 metais dar sumažėjo 123471 Lt arba 32,45%.

Horizontaliosios balanso analizės duomenys rodo, kad UAB „Adegilė“ būdingos Lietuvos ekonomikos pereinamojo laikotarpio problemos: trūkumai atsiskaitymo sferoje, debitorinių įsiskolinimų didėjimas, grynujų pinigų trūkumas.

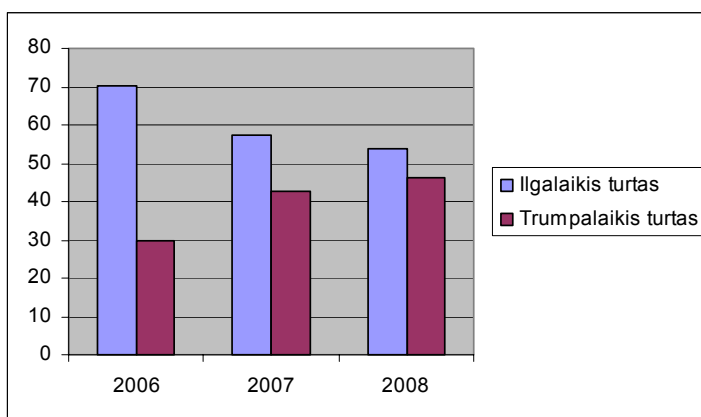
3.3.2. UAB „Adegilė“ balanso vertikalioji analizė 2006-2008 m.

9 lentelė. Balanso struktūra

Rodiklis	2006 m. %	2007 m. %	2008 m. %	Šaka 2008 m. %
Ilgalaikis turtas	70,03	57,55	53,59	43,49
Trumpalaikis turtas	29,97	42,45	46,41	56,51
Turtas iš viso	100	100	100	100
Nuosavas kapitalas	71,44	76,38	80,49	53,72
Dotacijos ir subsidijos				0,18
Įsipareigojimai	28,56	23,62	19,51	46,10
Ilgalaikiai įsipareigojimai				18,73
Trumpalaikiai įsipareigojimai	28,56	23,62	19,51	27,37
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso :	100	100	100	100

Šaltinis: autorius

Ši analizė sudaro galimybę susipažinti su balanso struktūra. Didžiausią lyginamąjį svorį 2007 metais (70,03 % viso turto) sudarė ilgalaikis turtas, o trumpalaikis turtas sudarė likusią dalį (29,97 %) 2007 metais ilgalaikis turtas sudarė 57,55 %, o trumpalaikis 42,45 % viso įmonės turto. 2008 metais ilgalaikis turtas sudarė 53,59 %, o trumpalaikis 46,41 % . Lygindami su pramonės šakos rodikliais (Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas (EVRK kodas :18))(žr. 11 priedas) matyti, kad turto sudėtis ir šakoje pasiskirstęs atvirkščiai, čia didesniąją dalį sudaro trumpalaikis turtas, o ilgalaikis turtas mažesniąją(ilgalaikis įmonių turtas sudaro 43,49 %, o trumpalaikis turtas sudaro 56,51 % viso turto).

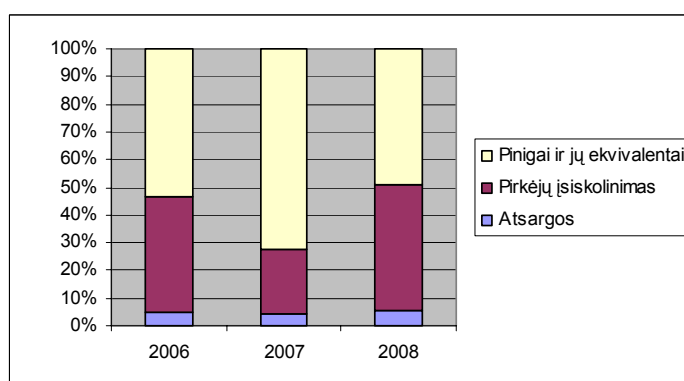
6 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų turto dinamika ir struktūra (%)

10 lentelė. Trumpalaikio turto struktūra (% visame turte)

Rodiklis	2006 m. %	2007 m. %	2008 m. %	Šaka 2008 m. %
Trumpalaikis turtas	29,97	42,45	46,41	56,51
Atsargos	1,42	1,89	2,46	26,48
Pirkėjų įsiskolinimas	12,60	9,74	21,23	24,32
Pinigai ir jų ekvivalentai	15,95	30,82	22,73	4,03
Kitas trumpalaikis turtas				1,68

Šaltinis: autorius.

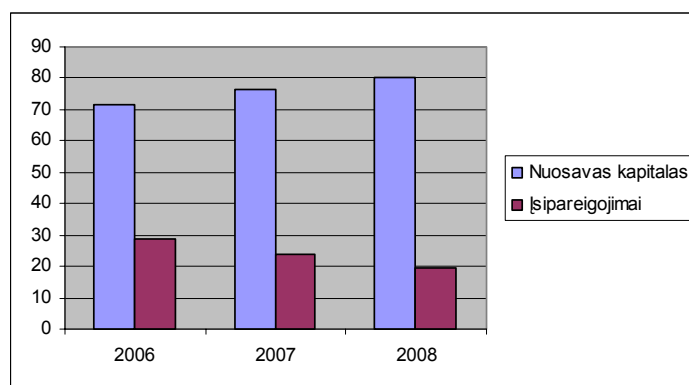
Panagrinėjus trumpalaikio turto sudėtį (7 pav. ir 10 lentelė), matyti, kad beveik vienodą dalį trumpalaikio turto struktūroje 2006 metais sudarė tiek pirkėjų įsiskolinimai (gautinos sumos), tiek pinigai ir jų ekvivalentai. 2007 metais situacija pasikeitė, didžiąją dalį trumpalaikio turto (30,82 % viso įmonės turto) sudarė pinigai ir jų ekvivalentai, o pirkėjų įsiskolinimas siekė vos 9,74 % viso įmonės turto. 2008 metais labai išaugo pirkėjų įsiskolinimai (net 21,23 % viso turto), atitinkamai sumažėjo pinigų, jie sudarė tik 22,73 % viso turto. Lyginant su šakos vidurkiu, tai nėra jau taip blogai, pirkėjų įsiskolinimai šakoje sudaro 24,32 %, o pinigai ir jų ekvivalentai sudaro vos 4,03 % viso turto.

7 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų trumpalaikio turto dinamika ir struktūra (%)

Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dalyje matome, kad didžiausią jo dalį visais nagrinėjamais metais sudaro nuosavas kapitalas (8 pav.) 2006 metais 71,44 %; 2007 metais 76,38 %; 2008 metais 80,49 % viso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų. Atitinkamai mokėtinos sumos (kreditorinis įsiskolinimas) 2006 metais sudarė 28,56 %; 2007 metais 23,62 %; 2008 metais 19,51 %.

Pramonės šakos vidurkiai pasiskirstę kiek kitaip. Nuosavas kapitalas sudaro 53,72 %, mokėtinos sumos (kreditorinis įsiskolinimas) sudaro 46,10 %, 18,73 % sudaro ilgalaikiai įsipareigojimai.

8 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dinamika ir struktūra (%)

3.4. Pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

Pelno ir nuostolių ataskaita, išplėtotos rinkos šalių apskaitos specialistų nuomone, yra reikšmingesnė negu balansas. Iš dalies tai paaiškinama tuo, kad finansinės atskaitomybės vartotojai pirmiausia domisi finansiniu rezultatu, kurį pasiekė įmonė per atskaitinį laikotarpį. Finansinį rezultatą, pasiektą per atskaitinį laikotarpį, parodo pelno ir nuostolių ataskaita.

Visuomenės požiūriu rodikliai, parodyti pelno ir nuostolių ataskaitoje, padeda investitoriams įsitikinti, ar jie savo ribotas lėšas patikėjo geriausiems jų vartotojams, nes nuo vadovų sugebėjimo priklauso veiksmingas investicijų panaudojimas.

Vertikalią pelno ir nuostolių ataskaitos analizę padeda susidaryti vaizdą apie įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumo, veiklos pelno lygį, ypatingo pelno ir nuostolio lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Tai labai nesunku apskaičiuoti kiekvieną pelno ir nuostolio ataskaitos straipsnį dalijant iš pardavimų sumos. Gauta informacija vertinga tuo, kad parodo įvairių įmonės gamybinės- ūkinės ir administracinės valdymo veiklos lygių pelningumą. Vadinasi, informacija parodo tas įmonės veiklos sferas, kurios darė teigiamą arba neigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Lygindami atskaitinio laikotarpio pelno ir nuostolio ataskaitos duomenis su atitinkamo praėjusio laikotarpio atitinkamais duomenimis, galima daryti išvadą apie grynojo pelno ir jį formuojančių elementų kitimo tendencijas, t.y. galime spręsti ar pelnas didėja, ar mažėja, kurios veiklos sferos lemia šias tendencijas. (Mackevičius, 2005 :212 p.)

Horizontalios ir vertikalios analizės būdus naudosime UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pelno (nuostolių) ataskaitoms įvertinti. (12;13;14;15 priedai)

3.4.1. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2006-2008 m.

11 lentelė. Rodiklių lyginamasis svoris pardavimų apimtyje

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2006m. %	2007m. %	2008m. %	Šaka 2008 m. %
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	100,00	100,00	100,00	100,00
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	85,59	85,29	84,99	79,12
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	14,41	14,71	15,01	20,88
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	13,50	13,01	14	20,52
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	0,91	1,70	1,01	0,36
VI.	KITA VEIKLA				
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-0,89	0,83	-0,98	-0,18
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	0,01	2,53	0,03	1,29
IX.	PAGAUTĖ				
X.	NETEKIMAI				
XI.	PELNAS(NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	0,01	2,53	0,03	1,27

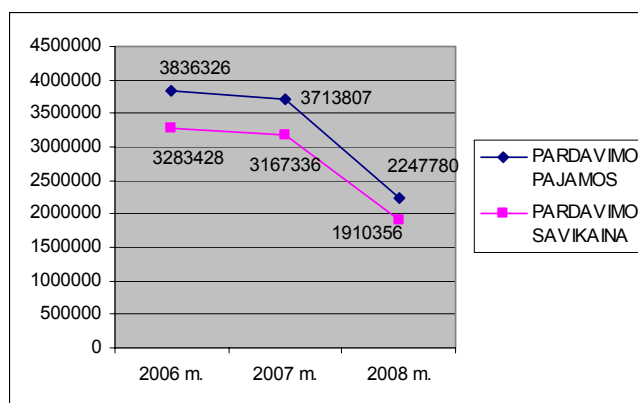
Šaltinis: autorius.

Matome, kad didžiausią lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje visais metais turi pardavimo savikaina. 2006 metais pardavimų savikaina sudarė 85,59 % visos pardavimų apimtys. Atitinkamai 2007 metais 85,29 % , o 2008 metais 84,99 %. Kai tuo tarpu vidutinis šakos vidurkis yra 79,12 %. Veiklos sąnaudos sudarė 2006 metais 13,50 %, 2007 metais 13,01 %, 2008 metais 15,01 % pardavimų apimtys. Vidutinis šakos vidurkis šiuo atveju didesnis 20,88 % visų pardavimų. Neigiamą įtaką įprastinės veiklos, bei grynajam pelnui 2006 metais turėjo finansinė investicinė veikla, dėl valiutos kurso svyravimo ji sumažino pelną 0,89%. 2007 metais valiutos kurso pasikeitimas mūsų nagrinėjamai įmonei darė teigiamą įtaką, jo dėka įmonės grynas pelnas padidėjo 0,83 %. 2008 metais vėl nuostolių įmonei atnešė valiutos kurso svyravimai, jie įmonės grynąjį pelną mažino 0,98 %. Pramonės šakoje šis rodiklis taip pat neigiamas ir daro 0,18 % neigiamą įtaką įprastinės veiklos, bei grynajam pelnui.

3.4.2. UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2006-2008 m.

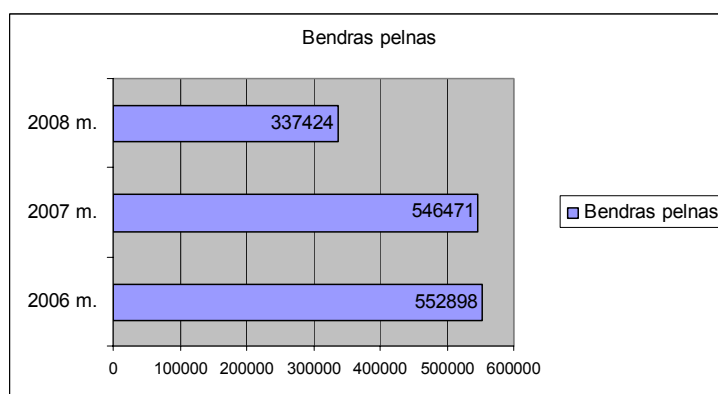
Lygindami ataskaitinio laikotarpio pelno ir nuostolio ataskaitos duomenis su atitinkamo praėjusio laikotarpio atitinkamais duomenimis, galime daryti išvadą apie grynojo pelno ir jį formuojančių elementų kitimo tendencijas.

Lygindami visų nagrinėjamų metų pelno nuostolių ataskaitas, matome, kad visais metais įmonė dirbo pelningai. Pardavimų savikaina kito proporcingai pardavimo pajamoms (9 pav.) 2007 metais sumažėjus pardavimų pajamoms 122519 Lt arba 3,19 %- pardavimų savikaina sumažėjo 116092 Lt arba 3,54 %. 2008 metus lyginant su 2007 metais, matome, kad pardavimų apimčiai dar sumažėjus 1466027 Lt arba 39,48 %, pardavimų savikaina sumažėjo 1256980 Lt arba 39,69 %.

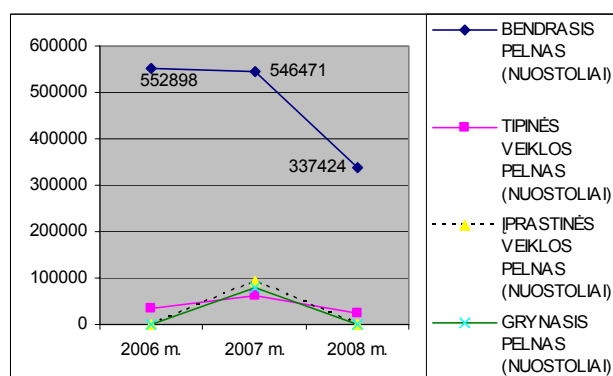
9 pav. UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pardavimo pajamų ir savikainos dinamika

Bendrasis įmonės pelnas (žr.10 pav.) 2007 metais lyginant su 2006 metais sumažėjo 6427 Lt arba 1,16% .2008 metais lyginant su 2007 metais bendrojo pelno rodiklis dar sumažėja 209047 Lt arba 38,25 %

10 pav. UAB „Adegilė“ 2006- 2008 metų bendrojo pelno dinamika

Grynojo pelno rezultatams didžiausią įtaką daro finansinė investicinė veikla.(žr. 11 pav.) Lygindami 2007 metus su 2006 metais matome, kad 2007 metais valiutos kurso svyravimai darė teigiamą įtaką, ir tai padidino įmonės įprastinės veiklos, bei grynojo pelno rezultatus. Grynasis pelnas padidėjo 64932 Lt arba 189,36 % . Lygindami 2008 metus su 2007 metais matome, kad finansinė investicinė veikla darė neigiamą įtaką įmonės grynajam pelnui. Valiutos kurso svyravimai mažino grynąjį pelną 52751 Lt arba 172,16 % . Grynasis pelnas iš viso sumažėjo 99,33 % arba 93304 Lt.

11 pav. UAB „Adegilė“ 2006- 2008 metų pelno dinamika

Taigi matome, kad paskutiniais 2008 metais (lyginant su 2007 metais), mažėjant pardavimų pajamoms 39,48 %, grynojo pelno rodiklis sumažėjo net 99,33 %. Tai neigiama tendencija.

3.4.2.1. Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos (pajamos) vienam pardavimo pajamų litui

Tam tikrą informaciją apie išlaidų būtinumą ir pagrįstumą (nėra pajamų be išlaidų), jų mažinimo galimybes galima gauti apskaičiavus ir įvertinus finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų litui rodiklį. Pagal 3-įjį verslo apskaitos standartą finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms priskiriama: nuostoliai dėl valiutos kursų pasikeitimo. (Mackevičius, 2007:231 p.)

Grandininių keitimų metodu nustatysime, kokią įtaką pardavimų apimtys ir finansinės investicinės veiklos sąnaudų (pajamų) pasikeitimas turėjo finansinės investicinės veiklos vienam pardavimų litui. (12 lentelė)

12 lentelė. Finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui 2006-2008 m

Rodikliai	2007	2006	Nukrypimai (+/-)	2008	2007	Nukrypimai (+/-)
Pardavimai(Q), Lt	3713807	3836326	-122519	2247780	3713807	-146607
Finansinė investicinė veikla, Lt	30641	-34291	64932	-22110	30641	-52751
Finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui	0,008	-0,009	0,017	-0,010	0,008	-0,018

Šaltinis: autorius.

2.5 lentelės duomenys rodo, kad finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui lyginant :
2007 su 2006 padidėjo 1,7 cento.

2008 su 2007 sumažėjo 1,8 cento.

Tam turėjo įtakos du veiksniai pardavimų pasikeitimas ir finansinės investicinės veiklos pokyčiai. Šių dviejų veiksnių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu pateiktas lentelėse 13 ir 14.

13 lentelė. Pardavimų ir finansinės investicinės veiklos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2006-2007 m

Keitimai	Pardavimai, Lt	Finansinė investicinė veikla, Lt	Finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui	Veiksnių įtaka
2006	3836326	-34291	-0,009	-
I keitimas(Q _a)	3713807	-34291	-0,009	0,000
II keitimas(S _a)	3713807	30641	0,008	0,017
Bendras finansinės investicinės veiklos vienam pardavimų litui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksnių įtakos				0,017

Šaltinis: autorius.

Kaip matyti, vieno veiksnio pokytis beveik neturėjo reikšmės bendro finansinės investicinės veiklos vienam pardavimų litui rodiklio reikšmei, o kito didino. Dėl pardavimų sumažėjimo ataskaitiniais metais šis rodiklis nesikeitė, tačiau dėl finansinės investicinės veiklos padidėjimo, šis rodiklis padidėjo, ir dabar jau beveik 1 centas finansinės investicinės veiklos pajamų teko vienam pardavimo pajamų litui ir tai sąlygojo, kad bendrai šio rodiklio reikšmė padidėjo 0,017, beveik 2 centais. Taigi įmonės vadovams reikėtų stengtis sparčiau didinti pardavimus.

14 lentelė. Pardavimų ir finansinės investicinės veiklos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2007-2008 m

Keitimai	Pardavimai, Lt	Finansinė investicinė veikla, Lt	Finansinė investicinė veikla vienam pardavimų litui	Veiksnių įtaka
2007	3713807	30641	0,008	-
I keitimas	2247780	30641	0,014	-0,005
II keitimas	2247780	-22110	-0,010	-0,023
Bendras finansinės investicinės veiklos vienam pardavimų litui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksnių įtakos				-0,018

Šaltinis: autorius.

Kaip matyti, abiejų veiksnių pokytis mažino bendro finansinės investicinės veiklos vienam pardavimų litui rodiklio reikšmę. Dėl nepakankamo pardavimų padidėjimo ataskaitiniais metais šis rodiklis sumažėjo, t.y. 1,4 cento finansinės investicinės veiklos teko vienam pardavimo pajamų litui. Finansinės investicinės veiklos sumažėjimas dar sumažino šį rodiklį, ir dabar jau beveik 1 centas finansinės investicinės veiklos sąnaudų teko vienam pardavimo pajamų litui ir tai sąlygojo, kad bendrai šio rodiklio reikšmė sumažėjo 0,018, 1,8 cento. Taigi įmonės vadovams reikėtų stengtis arba dar sparčiau didinti pardavimus, arba ieškoti galimybių mažinti finansinės investicinės veiklos sąnaudų augimą.

3.5. Įmonės santykinų rodiklių analizė

Finansinės atskaitomybės analizė bus nepilna be santykinų rodiklių, apibūdinančių įmonės veiklos efektyvumą ir būklę. Santykiniai rodikliai (koeficientai) rodo dviejų tarpusavyje susijusių konkrečių dydžių santykį.

Santykinų rodiklių sudarymas turi parodyti ryšį tarp sąskaitų finansinėse ataskaitose, pavyzdžiui, tarp pelno ir kapitalo, trumpalaikio turto ir trumpalaikių išpareigojimų ir pan. Analizės rezultatai išreiškiami sumomis, santykiais (procentais ar koeficientais). Šie santykiai atspindi bendrovėje vykstančių finansinių procesų ryšius ir fiksuoja pastarųjų finansinės būklės pasikeitimus, taip pat nagrinėjamo objekto riziką bei galimybes. (Buškevičiūtė, 2007:379 p.)

Šie santykiniai rodikliai dažniausiai palyginami su šakos, kuriai priklauso įmonė, santykinų rodiklių vidurkiais. UAB „Adegilė“ santykinė analizė bus atliekama pagal mokumo, veiklos efektyvumo ir pelningumo rodiklių grupes. Lyginsime finansinių metų rezultatus su praėjusių finansinių metų rezultatais. Kadangi nagrinėjame tik trijų metų duomenis, todėl bus sunku pateikti aiškias išvadas.

3.5.1. Mokumo rodikliai

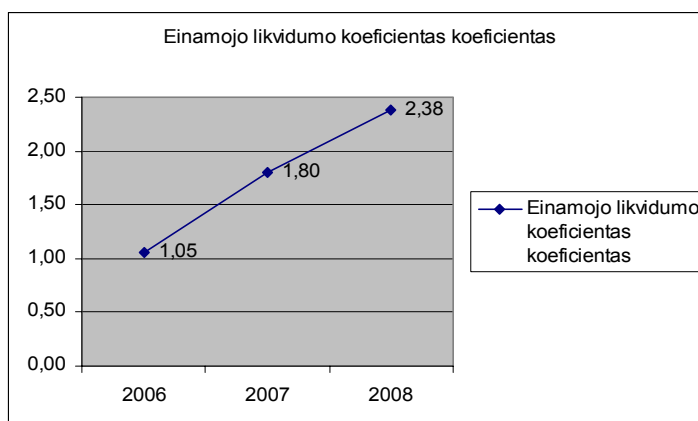
Mokumo rodikliai parodo įmonės mokumą, tai yra ar įmonė pajėgi vykdyti įsipareigojimus. Apie įmonės mokumą leidžia spręsti einamojo, greitojo arba kritinio ir bendrojo mokumo rodikliai. (žr. 15 lentelę)

15 lentelė. Mokumo rodikliai 2006-2008 m.

Rodikliai	Rodiklio reikšmė			Pokytis 2007/2006		Pokytis 2008/2007	
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	%	+, -	%	+, -
Einamasis mokumas	1,05	1,80	2,38	171,43	0,75	132,38	0,58
Greitasis mokumas	1,00	1,72	2,25	172,00	0,72	131,21	0,54
Bendras mokumas	2,50	3,23	4,13	129,29	0,73	127,57	0,89

Šaltinis: autorius.

Einamasis mokumas parodo, koku laipsniu trumpalaikis turtas dengia trumpalaikius įsipareigojimus. Šis koeficientas geriausiai parodo, koku laipsniu trumpalaikių kreditorių teisės yra padengtos turtu, kurį lengva paversti pinigais. Jei koeficientas mažesnis už 1, tai reiškia, kad įmonėje gali pritrūkti trumpalaikio turto veiklai, ji trumpu laikotarpiu praranda finansinę pusiausvyrą. Normaliu mokumo koeficientu laikomas tada, kai jo reikšmė svyruoja nuo 1,2 iki 2,0. Kuo jis didesnis, tuo artimiausiu metu saugesnė situacija, tačiau jei virš 2, tai reiškia, kad įmonė sukaupusi per daug grynųjų apyvartinių lėšų arba atsargų perteklių ir neracionaliai naudoja turtą.

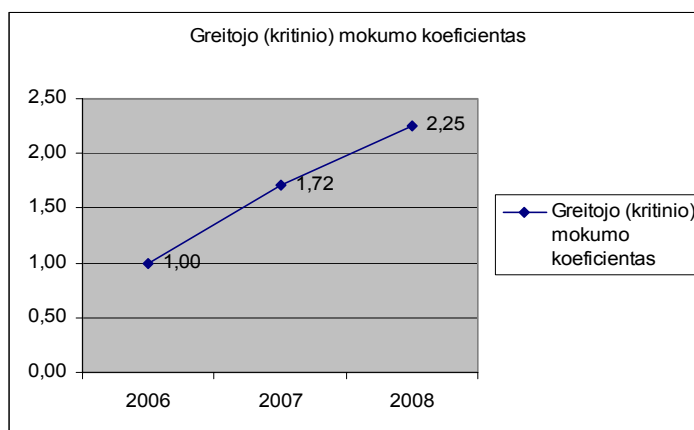
12 pav. UAB „Adegilė“ einamojo mokumo dinamika 2006- 2008 metais

Einamasis mokumas didėja, tai matoma 12 pav. 2006 metais UAB „Adegilė“ einamojo mokumo koeficientas buvo 1,05. Matome, kad rodiklis mažesnis negu saugumo riba 1,2.

2007 metais einamojo mokumo rodiklis padidėjo iki 1,8, lyginant su 2006 metais jis padidėjo 71,26 %, nes padidėjo įmonės trumpalaikis turtas ir sumažėjo trumpalaikiai įsipareigojimai. Statistikos departamento skelbiamas drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo šakoje vidutinis 2007 metų vidurkis yra 1,51. Kaip matome įmonėje jis yra didesnis 1,8.

2008 metais einamojo mokumo rodiklis dar padidėjo ir buvo lygus 2,38., lyginant su 2007 metais jis padidėjo 32,38 %, nors įmonės trumpalaikis turtas sumažėjo iki 611351 Lt, trumpalaikiai įsipareigojimai taip pat sumažėjo. Statistikos departamento duomenimis 2008 metais vidutinis šio rodiklio šakos vidurkis buvo 2,06. Taigi matome, kad įmonėje jis yra didesnis, tačiau nėra per didelis.

Greitojo (kritinio) mokumo koeficientą reikia skaičiuoti norint objektyviau įvertinti įmonės mokumo dabartinę būklę, tai yra sugebėjimą skubiai atsiskaityti su kreditoriais. Jis parodo, kokia dalis einamųjų įsipareigojimų gali būti padengta ne tik grynaisiais pinigais, bet ir laukiamomis įplaukomis.

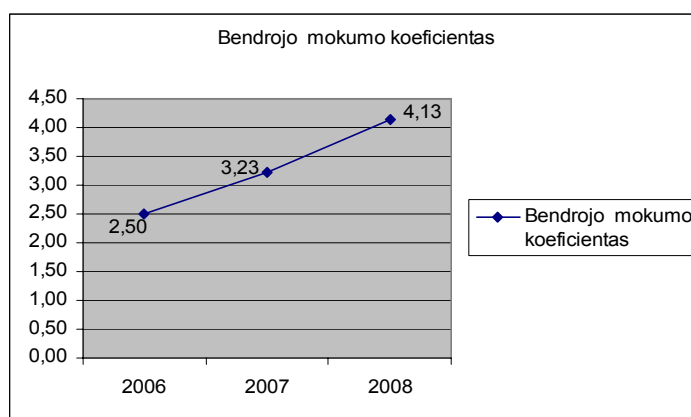

13 pav. UAB „Adegilė“ greitojo (kritinio) mokumo dinamika 2006- 2008 metais

Kaip matome 15 lentelėje, šioje įmonėje greitojo mokumo koeficientas 2006 m. buvo 1, sekančiais metais padidėjo 71,79 % ir buvo lygus 1,72. 2008 m. rodiklis padidėjo 31,21 % iki 2,25. Įmonės greitojo (kritinio) mokumo rodiklio kitimas pavaizduotas 13 pav.

Greitojo (kritinio) mokumo koeficientas, kaip ir einamojo mokumo, lyginant su statistiniu drabužių siuvimo šakos rodikliu buvo didesnis (šakos 2007 m. buvo lygus 0,8, tais pačiais metais įmonėje buvo 1,72). 2008 metais jis buvo žymiai didesnis už statistikos departamento skelbiamą šakos greitojo mokumo rodiklį. Įmonės greitojo mokumo koeficientas 2,25, o šakoje 1,1. Taigi galima daryti išvadą, kad įmonė gali greitai atsiskaityti su kreditoriais.

Bendras mokumas – tai įmonės gebėjimas įvykdyti savo trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus. Kuo daugiau nuosavas kapitalas viršija bendrus įsipareigojimus, tuo aukštesnis mokumo lygis ir mažesnė finansinė rizika bei bankroto grėsmė.

14 pav. UAB „Adegilė“ bendrojo mokumo (likvidumo) koeficiento dinamika 2006- 2008 metais

14 pav. matome įmonės bendrojo mokumo dinamiką. 2006 metais bendrojo mokumo koeficientas buvo 2,5. 2007 metais, lyginant su 2006 metais šis rodiklis padidėjo 29,29 % . 2008 metais bendrojo mokumo rodiklis dar padidėjo iki 4,13, lyginant su 2007 metais 27,57 %. Šakoje situacija kiek kitokia 2007 metais bendrojo mokumo rodiklis buvo 0,82, o 2008 metais 1,17. Aukštas įmonės bendrojo mokumo koeficientas yra todėl, kad įmonė neturi ilgalaikių išsipareigojimų, viskas finansuojama nuosavu kapitalu. Bendrojo mokumo koeficiento augimui įtakos turi sumažėjusi gamyba, o tuo pačiu ir sumažėję mokėtinos sumos.

3.5.2. Pelningumo rodikliai

Ekonomikos terminų žodyne pelningumas apibrėžiamas kaip „pelnas, kurį gauna firma pagal firmos dydį“. Iš šio apibrėžimo galima suprasti, kad pelningumas yra pelno dalis, tenkanti tam tikram turto ar kapitalo vertės vienetui, pavyzdžiui, pardavimo litui.

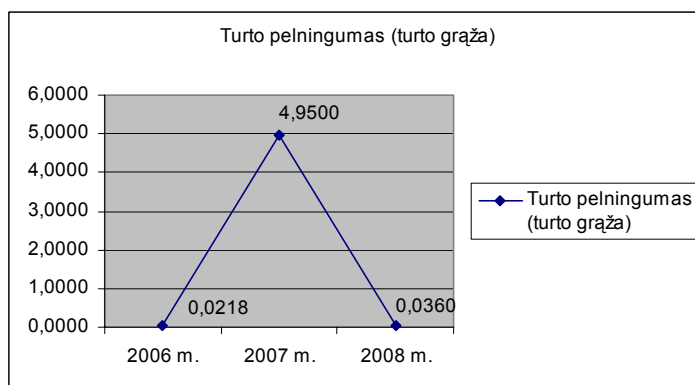
Bankininkystės ir komercijos terminų žodyne pateikiamas toks pelningumo apibrėžimas: „pelningumas – tai akcinių bendrovių bendrojo pelno santykis su pagrindinėmis pajamomis arba grynojo pelno santykis su pardavimų ir paslaugų apimtimi“.

16 lentelė. Pelningumo rodikliai 2006-2008 m.

Rodikliai	Rodiklio reikšmė			Pokytis 2007/2006	Pokytis 2008/2007
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	+, -	+, -
Turto pelningumo rodiklis (turto grąža)	0,02	4,95	0,036	4,93	-4,91
Grynasis pardavimų pelningumas	0,009	2,15	0,02	2,141	-2,13
Bendrasis pardavimų pelningumas	14,41	14,71	15,01	0,3	0,30
Nuosavo kapitalo pelningumas	0,03	6,48	0,04	6,45	-6,44

Šaltinis: autorius.

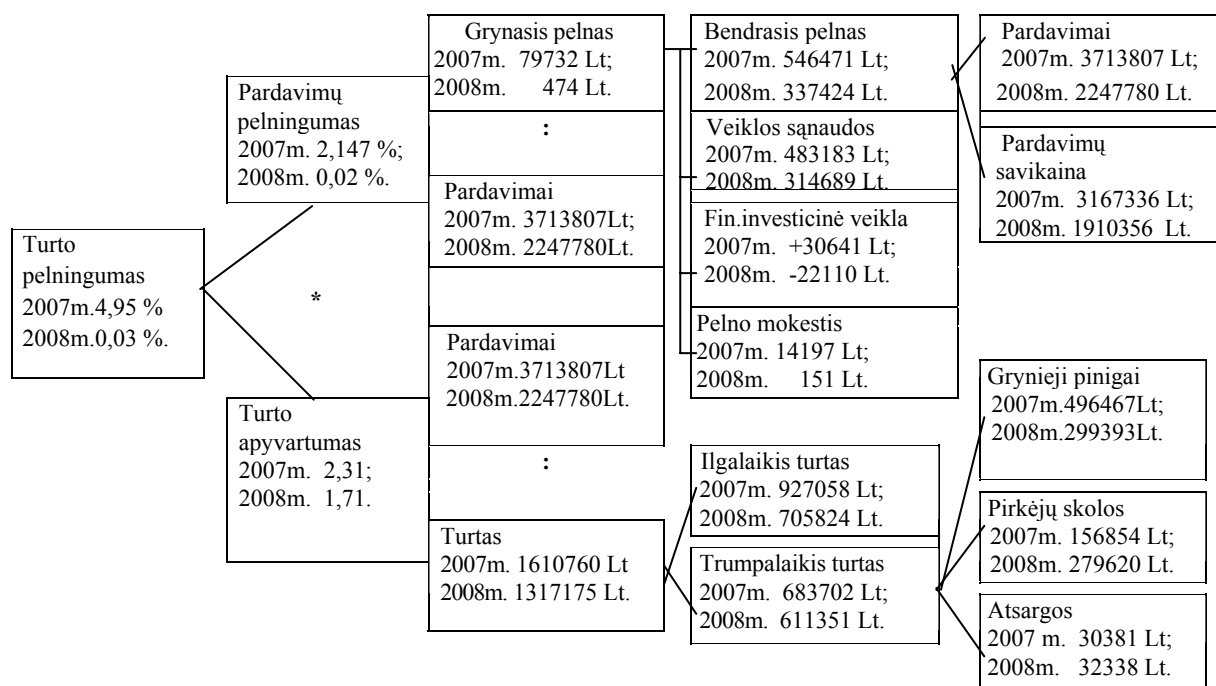
Turto pelningumo rodiklis (turto grąža) rodo, ar įmonė efektyviai vartoja savo turtą. Jis parodo visų investicijų įmonėje pelningumą.

15 pav. UAB „Adegilė“ turto pelningumo dinamika 2006- 2008 metais

Įmonėje šis rodiklis geriausias buvo 2007 metais, tai aiškiai matyti iš 15 pav. 2006 metais jis sudarė 0,02 %. Tais metais įmonės grynasis pelnas siekė vos 358 Lt, na o turtas 1644171 Lt. 2007 metais turto pelningumo rodiklis pakilo iki 4,95 %, tam įtakos turėjo grynojo pelno padidėjimas iki 79732 Lt ir įmonės ilgalaikio turto sumažėjimas. Taigi lyginant 2007 metų rodiklį su 2006 metų, matome, kad jis išaugo 4,93 punkto. 2008 turto pelningumo rodiklis vėl sumažėjo iki 0,036 %, nors ir įmonės turtas sumažėjo, bet ir vėl net iki 474 Lt sumažėjo įmonės grynasis pelnas. Taigi lyginant 2008 metų rodiklį su 2007 metų, matome, kad jis sumažėjo 4,91 punkto. Tačiau norint nustatyti šio rodiklio mažėjimo priežastį, reikia atlikti detalesnę veiksnių analizę.

Turto pelningumo rodiklis labiausiai iš visų pelningumo rodiklių domina įmonių vadovus, nes iš jo lygio kitimo galima spręsti, kaip įmonėje valdomas turtas, o jo analizė padeda nustatyti, kokie veiksniai lemia jo didėjimą arba mažėjimą. Toliau veiksniai detalizuojami piramidinės analizės būdu. (16 pav.)

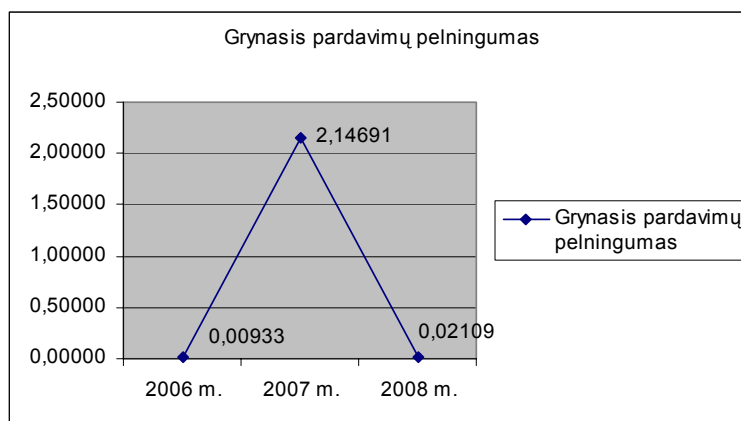

16 pav. UAB „Adegilė“ turto pelningumo piramidinė analizė 2007- 2008 metais, Lt

Iš paveikslo matyti, kad turto pelningumui pardavimų pelningumas darė neigiamą įtaką. Turto apyvartumas darė teigiamą įtaką t.y. didino turto pelningumą. Taigi detaliau nagrinėsime pardavimų

pelningumo įtaką. 2008 metais įmonės pardavimų procesas buvo gana pelningas. Mažėjant pardavimų pajamoms, tolygiai mažėja ir pardavimų savikaina, kartu mažėja ir bendrasis pelnas. Veiklos sąnaudos mažėja taip pat proporcingai. Kiek kitokia situacija su finansine investicine veikla. 2007 metais valiutos kurso svyravimai davė + 30641 Lt, na o 2008 metais jie darė neigiamą įtaką -22110 Lt arba grynąjį pelną mažino -172,16 %. Taigi galima teigti, kad didžiausią įtaką tiek pardavimų pelningumo mažėjimui, tiek turto pelningumo mažėjimui turėjo valiutos kurso pasikeitimas.

Grynasis pelningumas parodo, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui.

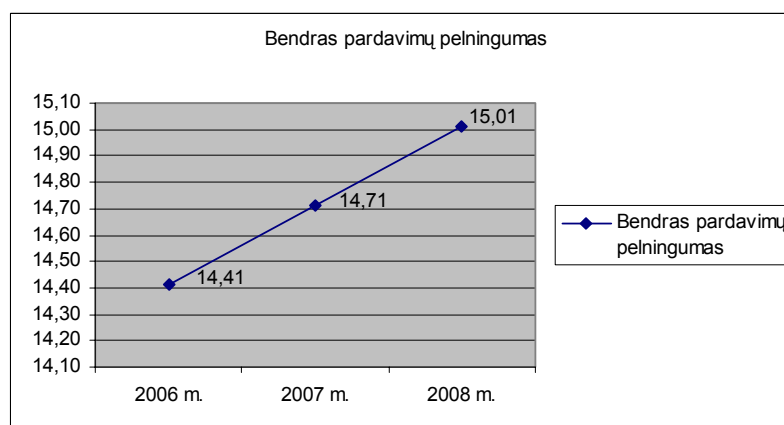

17 pav. UAB „Adegilė“ grynojo pardavimų pelningumo dinamika 2006- 2008 metais

Šis rodiklis, kaip ir turto pelningumo rodiklis, geriausias buvo 2007 m., tai matome 16 lentelėje. 2006 m. grynas pelningumas buvo 0,009 %, sekančiais metais jis išaugo 2,141 punkto iki 2,15 %, nors sumažėjo pardavimų pajamos, bet tais metais įmonėje grynas pelnas buvo didžiausias. 2008 metais šis rodiklis vėl sumažėjo iki 0,02 % arba palyginus su 2007 metais 2,13 punkto.

Bendras pelningumas parodo, kiek bendrojo pelno tenka vienam pardavimų litui.

Bendrojo pardavimų pelningumo rodiklis atspindi ūkinės-gamybinės veiklos sąnaudų efektyvumą.

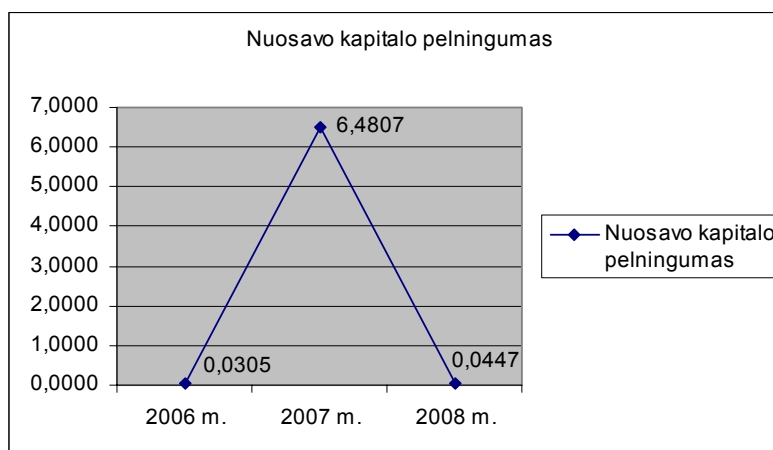
18 pav. UAB „Adegilė“ bendrojo pardavimų pelningumo dinamika 2006- 2008 metais

Kaip matyti 16 lentelėje, įmonės bendrasis pelningumas 2006 metai sudarė 14,41 %, 2007 metais jis padidėjo iki 14,71 %, tai yra 0,3 punkto. 2008 m., lyginant su 2007 m. šis rodiklis padidėjo 0,3

punkto ir buvo 15,01 %. Skirtingai nei kiti nagrinėti pelningumo rodikliai, šis kiekvienais metais vis didėjo, tai aiškiai matome 18 paveiksle.

Pagal statistinius duomenis 2007 m. drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo šakoje šis rodiklis buvo lygus 25,22, o 2008 metais 20,88. Matome, kad įmonėje šis rodiklis ir 2007, ir 2008 metais buvo mažesnis už vidutinį statistinį.

Nuosavo kapitalo pelningumas apskaičiuojamas grynąjį pelną padalijus iš nuosavo (akcinio) kapitalo. Šis rodiklis rodo, ar pelningos akcininkų investicijos.

19 pav. UAB „Adegilė“ nuosavo kapitalo pelningumo dinamika 2006- 2008 metais

Šis rodiklis, kaip ir turto bei pardavimų pelningumo rodikliai, geriausias buvo 2007 m., tai matyti 16 lentelėje. 2006 m. nuosavo kapitalo pelningumas buvo 0,03 %, sekančiais metais jis išaugo 6,45 punkto iki 6,48 %, nors nuosavas kapitalas 2007 metais padidėjo, bet tais metais įmonėje padidėjo ir grynasis pelnas. 2008 metais šis rodiklis vėl sumažėjo iki 0,04 % arba palyginus su 2007 metais 6,44 punkto. Taigi mažėjant grynajam pelnui, mažėja grynasis pardavimų pelningumas, mažėja ir nuosavo kapitalo pelningumas.

3.5.3. Veiklos efektyvumo (apyvartumo) rodikliai

Apyvartumo rodikliai parodo, koks yra įmonės išteklių paskirstymo veiksmingumas. Šie rodikliai padeda nustatyti, ar įmonė optimaliai naudoja kapitalą gamyboje.

Iš finansinės atskaitomybės galima apskaičiuoti daugiau kaip 20 turto apyvartumo rodiklių. Šiame darbe apskaičiavome įmonės turto, ilgalaikio turto, trumpalaikio turto, debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimų apyvartumo kartais ir dienomis rodiklius.

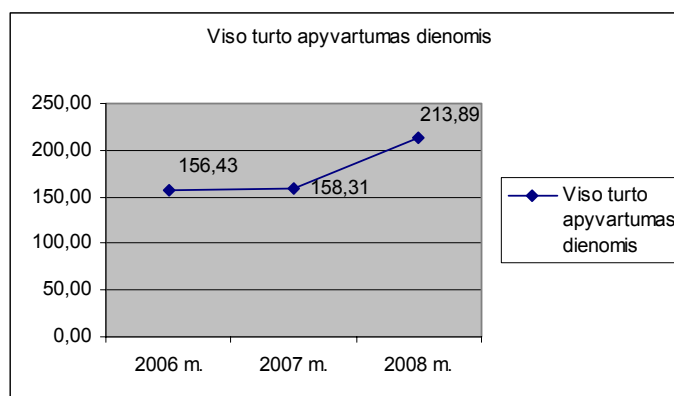
Turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas kartais ir dienomis. Turto apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamą laikotarpį turtas perėjo visus apytakos etapus. Turto apyvartumas dienomis parodo, kiek dienų turtas išbūna atitinkamame lėšų apytakos etape.

17 lentelė. Turto efektyvumo rodikliai 2006-2008 m.

Rodikliai	Rodiklio reikšmė			Pokytis 2007/2006		Pokytis 2008/2007	
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	%	+, -	%	+, -
Viso turto apyvartumas, kartai	2,33	2,31	1,71	99,14	-0,02	74,02	-0,60
Viso turto apyvartumas, dienos	156,43	158,31	213,89	101,20	1,88	135,11	55,58
Ilgalaikio turto apyvartumas, kartai	3,33	4,01	3,18	120,42	0,68	79,30	-0,83
Ilgalaikio turto apyvartumas, dienos	109,55	91,11	114,61	83,17	-18,44	125,79	23,50
Trumpalaikio turto apyvartumas, kartai	7,79	5,43	3,68	69,70	-2,36	67,77	-1,75
Trumpalaikio turto apyvartumas, dienos	46,88	67,20	99,27	143,34	20,32	147,72	32,07

Šaltinis: autorius.

Viso turto apyvartumas parodo, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam turto litui. Turto apyvartumas parodo viso firmos turto naudojimo efektyvumą. Kuo jis didesnis, tuo geriau. Viso turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena viso turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas viso turto apyvartos kartais rodikliui, kuo daugiau visas turtas padarė apyvartų per metus, tuo trumpesnė vienos apyvartos trukmė.

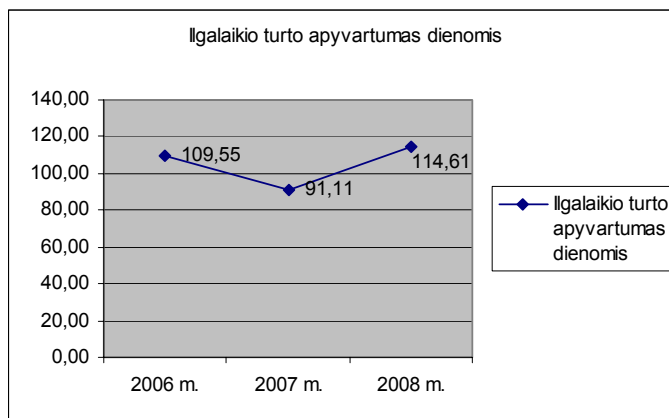

20 pav. UAB „Adegilė“ viso turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais

17 lentelėje matyti, kad 2006 metais viso turto apyvartumas buvo 2,33 arba vienos apyvartos trukmė buvo 157 dienos. 2007 metais turto apyvartumas sumažėjo iki 2,31 arba vienos apyvartos trukmė padidėjo vidutiniškai 2 dienomis. 2008 metais turto apyvartumas sumažėjo iki 1,71, o vienos apyvartos trukmė, lyginant su 2007-aisiais padidėjo 35,11 % arba 56 dienomis. Statistikos departamento duomenimis turto apyvartumo koeficientas gamyboje yra labai geras, kai yra didesnis už 2, taigi matome, kad 2006 ir 2007 metais jis ir buvo didesnis už 2, o 2008-aisiais smuktelėjo iki 1,71.

Ilgalaikio turto apyvartumas parodo, kiek kiekvienam ilgalaikio turto litui tenka parduotos produkcijos litų. Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena ilgalaikio turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas ilgalaikio turto apyvartos kartais rodikliui.

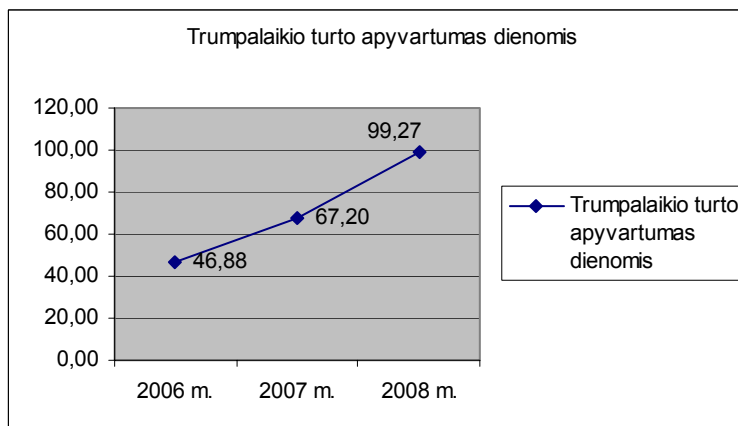
21 pav. UAB „Adegilė“ ilgalaikio turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais

Ilgalaikio turto apyvartumas antraisiais nagrinėjamais metais padidėjo. (17 lentelė) matome, kad 2006 metais jis buvo 3,33; 2007 metais 4,01, o 2008 metais vėl sumažėjo iki 3,18. Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis 2007 metais sutrumpėjo iki 91 dienos. Tai aiškiai matyti 21 pav. 2007 metai ilgalaikio turto apyvartumas lyginant su 2006-ais sutrumpėjo 18 dienų arba 16,83 %. 2008 metais vienos apyvartos trukmė buvo 115 dienų, lyginant su 2007-aisiais pailgėjo net 24 dienomis arba beveik mėnesiu. Tam įtakos turėjo pardavimų sumažėjimas ir ilgalaikio turto sumažėjimas.

Statistikos departamento duomenimis ilgalaikio turto apyvartumo koeficientas gamyboje yra labai geras, kai yra didesnis už 1,5, taigi matome, kad visais nagrinėjamais metais jis ir buvo didesnis už 1,5

Trumpalaikio turto apyvartumas parodo, kiek kiekvienam trumpalaikio turto litui tenka parduotos produkcijos litų. Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis parodo, kiek vidutiniškai dienų trunka viena trumpalaikio turto apyvarta ir yra atvirkščiai proporcingas trumpalaikio turto apyvartos kartais rodikliui.

Trumpalaikio turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės veiklai. Todėl svarbu apskaičiuoti jo rodiklius, analizuoti jį veikiančius veiksnius, atskleisti jo spartinimo rezervus. Trumpalaikio turto apyvartumo koeficientas, kuo didesnis, tuo geriau.

22 pav. UAB „Adegilė“ trumpalaikio turto apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais

Visais nagrinėjama metais trumpalaikio turto apyvartumas vis mažėja. 2006 metais trumpalaikio turto apyvartumas buvo 7,79 arba vienos trumpalaikio turto apyvartos trukmė 47 dienos. 2007 metais lyginant su 2006-ais jis sumažėjo iki 5,43, arba vienos apyvartos trukmė pailgėjo daugiau nei 20 dienų. 2008 metais lyginant su 2007 metais trumpalaikio turto apyvarta sumažėjo 32,23 % arba 1,75 karto ir buvo 3,68 arba vienos apyvartos trukmė 99 dienos. Taigi matome, kad geriausi rezultatai buvo pirmaisiais 2006-ais metais.

3.5.3.1. Debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas

18 lentelė. Debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo rodikliai 2006-2008 m.

Rodikliai	Rodiklio reikšmė			Pokytis 2007/2006		Pokytis 2008/2007	
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	%	+, -	%	+, -
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas, kartai	18,51	23,68	8,04	127,97	5,17	33,95	-
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas, dienos	19,71	15,42	45,41	78,23	-4,29	294,54	29,99
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas, kartai	6,99	8,32	7,43	119,03	1,33	89,29	-0,89
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas, dienos	52,20	43,84	49,10	83,98	-8,36	111,99	5,26

Šaltinis: autorius.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kiek debitorinis klientų įsiskolinimas padaro apyvartų per nagrinėjamą laikotarpį. Rodiklis apibūdina gautinų sumų surinkimo efektyvumą bei su kokia rizika įmonė susiduria dėl skolininkų nemokumo. Didesnė rodiklio reikšmė rodo aukštesnį įmonės veiklos efektyvumą.

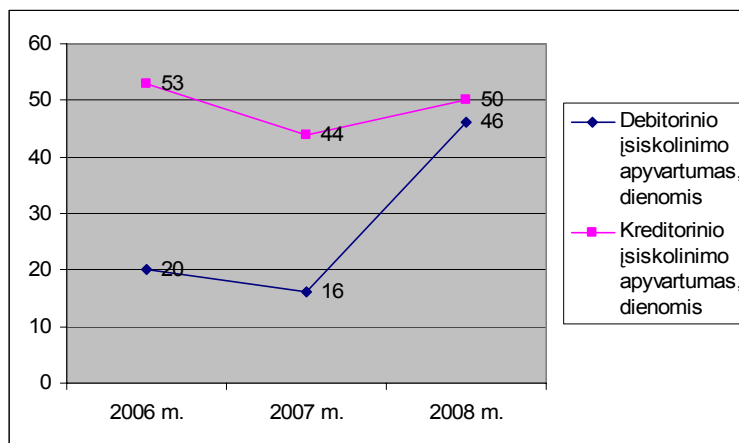
Įmonės gautinų skolų apyvartumo rodiklis didžiausias buvo 2007 m. 23,68 kartai, tai matyti 18 lentelėje, lyginant su 2006 m., jis padidėjo 27,97 %. 2008 m. lyginant su 2007 m. rodiklis vėl sumažėjo 66,05 % ir buvo lygus 8,04 kartų. Vadinasi, 2008 m. įmonė atsiskaitymų procese surenka savo lėšas beveik 8 kartus per metus.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis, parodantis per kiek dienų vidutiniškai pirkėjai apmoka už prekes, įmonėje mažiausias buvo 2007 m., tai yra tik 16 dienų. Lyginant su 2006 m., 2007 m. jis sutrumpėjo beveik 4 dienomis arba 21,77 %. 2008 metais šis rodiklis vėl padidėjo siekė beveik 46 dienas. Palyginus su 2007 metais debitorinio įsiskolinimo apyvartumas išaugo beveik 30 dienų arba 194,54 %. Šis koeficientas 2006 ir 2007 metais įmonėje buvo labai geras (mažiau nei 30 dienų), o 2008 metais – nėra geras (netgi daugiau nei 45 dienos) pagal nustatytas statistikos departamento reikšmes.

Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kokią pardavimo pajamų dalį sudaro mokėtinos sumos tiekėjams arba kiek kartų per nagrinėjamą laikotarpį atnaujinamas įsiskolinimas. Rodiklio padidėjimas yra pageidautinas, nes šiuo atveju arba didėja pardavimai arba mažėja mokėtinos skolos.

Įmonėje šis rodiklis 2007 metais padidėjęs, 2008 vėl sumažėja. 2006 m. jis buvo 6,99, o 2007 m. padidėjo 19,03 % iki 8,32. 2008 metais, lyginant su 2007 metais sumažėjo 10,71 % iki 7,43.

Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis, kuris parodo per kiek dienų vidutiniškai yra sugrąžinamas įsiskolinimas tiekėjams, įmonėje antraisiais nagrinėjamais metais sumažėja, o 2008 vėl padidėja. 2006 m. jis buvo 53 dienos, o 2007 m. sumažėjo 16,02 % iki 44 dienų. 2008 m. šis rodiklis buvo 50 dienų.

23 pav. UAB „Adegilė“ debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis dinamika 2006- 2008 metais

Įmonės debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumų dienomis dinamika matyti 23 pav. Klientai su įmone 2006 ir 2007 metais atsiskaitė per trumpesnę laikotarpį, nei bendrovė su tiekėjais. Kiekvienais metais šis skirtumas vis mažėjo. 2006 m. – 33 dienos, 2007 m. – 28 dienos, o 2008 metais padėtis pasikeitė. Debitorinis įsiskolinimas buvo net 50 dienos, na o įmonė su tiekėjais atsiskaitė per trumpesnę laiką 46 dienas. Kaip matyti 23 pav., kuriame pavaizduotas debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo dienomis rodiklių santykis, debitorinio įsiskolinimo apyvartumas neturi tendencijos mažėti, lyginant 2008 metus su 2007 metais jis išaugo daugiau negu dvigubai. Įmonei reikėtų imtis tam tikro priemonių plano, siekiant trumpinti debitorinio įsiskolinimo padengimo laiką. Kol pinigai patenka į įmonės atsiskaitomąją sąskaitą, JAV dolerio kursas dar labiau sumažėja ir įmonė patiria finansinių nuostolių.

3.6. Kompleksinis UAB „Adegilė“ finansinės veiklos vertinimas

Vadovaujantis metodologinėje dalyje išdėstytais principais, sukurtais baziniais kiekybinio vertinimo modeliais, išskirtinos tikslinės finansinių rodiklių grupės, aprėpiančios pirminius finansinius rodiklius, kurie turi esminę įtaką vertinamam dydžiui. Pagal nustatytus reikšmingumus skaičiuojame dalinių kriterijų reikšmes. Vertinimo sistemos požiūriu tai yra daliniai kriterijai, lemiantys veiklos finansinio efektyvumo kriterijų.

19 lentelė. UAB „Adegilė“ daliniai kriterijai ir esminiai rodikliai

Rodiklio pavadinimas	UAB " Adegilė"rodikliai			Vidurkis	Normalizuotas dydis	Reikšmingumas	Koeficientas
	2006	2007	2008				
Finansinė būklė							
Einamojo likvidumo koeficientas	1,05	1,8	2,38	1,74	0,2607	0,3	0,08
Kritinio likvidumo koeficientas	1	1,72	2,25	1,66	0,2478	0,35	0,09
Bendrojo mokumo (likvidumo) koeficientas	2,5	3,23	4,13	3,29	0,4915	0,35	0,17
Viso :					1,0000	1	0,34
Veiklos pelningumas							
Bendrasis pelningumas, %	14,41	14,71	15,01	14,71	0,7626	0,2	0,15
Grynasis pelningumas	0,009	2,15	0,02	0,73	0,0377	0,4	0,02
Turto pelningumas	0,02	4,95	0,036	1,67	0,0865	0,2	0,02
Nuosavo kapitalo pelningumas	0,03	6,48	0,04	2,18	0,1132	0,2	0,02
Viso :					1,0000	1	0,21
Finansinio valdymo efektyvumas							
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	18,51	23,68	8,04	16,74	0,5591	0,4	0,22
Viso turto apyvartumas	2,33	2,31	1,71	2,12	0,0707	0,2	0,01
Ilgalaikio turto apyvartumas	3,33	4,01	3,18	3,51	0,1171	0,2	0,02
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas	6,99	8,32	7,43	7,58	0,2531	0,2	0,05
Viso :					1,0000	1	0,31

Šaltinis: autorius

Veiklos pelningumo (kaip dalinio kriterijaus) indeksas $P_p = 0,21$ (skaičiuojamas pagal modelį (žr.25 formulę))

Finansinės būklės (kaip dalinio kriterijaus) indeksas $P_b = 0,34$ (skaičiuojamas pagal modelį (žr.26 formulę))

Finansinio valdymo efektyvumo (kaip dalinio kriterijaus) indeksas $P_e = 0,31$ (skaičiuojamas pagal modelį (žr.27 formulę))

20 lentelė. UAB „Adegilė“ veiklos finansinio efektyvumo indeksas

	Indekso reikšmė
Veiklos pelningumo indeksas P_p	0,21
Finansinės būklės indeksas P_b	0,34
Finansinio valdymo efektyvumo indeksas P_e	0,31
Veiklos finansinio efektyvumo indeksas P_f	0,86

Šaltinis: autorius

Taigi nustatius dalinių kriterijų dydžius taikant KRRSS metodą bazinio kriterijaus – veiklos finansinio efektyvumo indeksas UAB „Adegilė“ 0,86.

3.7. UAB „Adegilė“ pardavimų ir makroekonominių rodiklių daugianarė tiesinė regresinė analizė

Šios tyrimo dalies tikslas yra nustatyti ar egzistuoja ir kokio stiprumo yra ryšys (priklausomybė) tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir trijų makroekonominių veiksnių infliacijos (%), bedarbių skaičiaus ir vidutinio Lietuvos bruto darbo užmokesčio. Apskaičiuosime tiesinės regresijos lygties koeficientus, kai x- įtakojančias veiksnys (infliacija, bedarbių skaičius, vidutinis Lietuvos bruto

darbo užmokestis), o y UAB „Adegilė“ pardavimo pajamos. (Skaičiavimai atlikti pagal metodologinėje dalyje pareiktas formules, naudojant MS Excel ir Statistica programą.)

Taigi turime UAB „Adegilė“ pardavimų ir atrinktų šalies makroekonominų rodiklių reikšmes ketvirčiais. (24pav.)

	1 Var1	2 Pardavimai	3 Bruto DU	4 Infliacija	5 Bedarbiai
1					
2	2006K1	932.90	1437.00	3.3	101.7
3	2006K2	956.83	1519.70	3.6	88.7
4	2006K3	967.90	1653.50	3.9	90.8
5	2006K4	978.70	1731.30	4.2	76.1
6	2007K1	925.60	1737.80	4.3	79.5
7	2007K2	927.60	1826.30	4.8	66
8	2007K3	929.61	1949.80	5.9	63.5
9	2007K4	931.00	2052.00	7.8	66.9
10	2008K1	548.00	2151.30	10.6	77.5
11	2008K2	557.70	2236.80	12.1	72.5
12	2008K3	571.08	2319.90	11.7	97.2
13	2008K4	571.00	2319.10	9.3	129.8

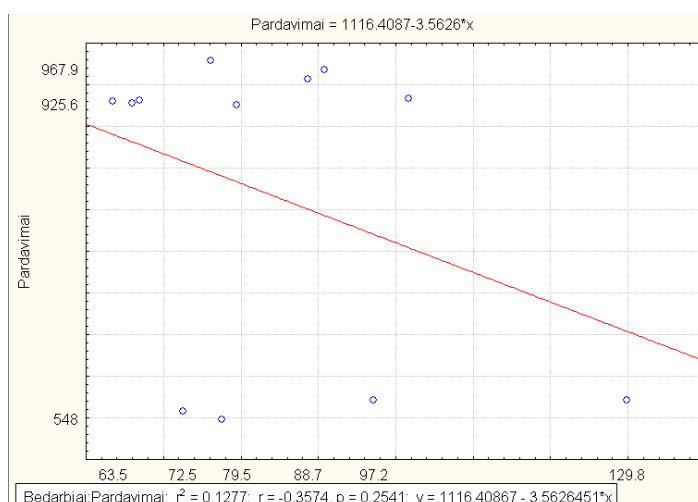
24 pav. UAB „Adegilė“ pardavimai ir makroekonominiai rodikliai (ketvirčiais) 2006-2008 m.

Šaltinis: autorius

Nustatoma, kurie iš veiksnių labiausiai veikia tiriamąjį priklausomą veiksnį. Atliekama porinė koreliacinė analizė (skaičiuojami koreliacijos koeficientai). Iš 25-27 pav. Pateiktų koreliacinių laukų tarp įmonės pardavimų ir trijų makroekonominų rodiklių- infliacijos, vidutinio bruto darbo užmokesčio ir vidutinio bedarbių skaičiaus matyti, kad stipriausias ryšys yra tarp UAB „Adegilė“ pardavimo pajamų ir infliacijos. Pagal metodologinėje dalyje pateiktas formules 21 ir 23 skaičiuojame koreliacijos koeficiento reikšmingumą. Tikrinamas naudojant Stjudento kriterijų. Laikoma, kad koeficientas yra reikšminis, jei galioja ši nelygybė:

$$\frac{|r|}{\sigma_r} > t_{\alpha; n-m-1} \cdot;$$

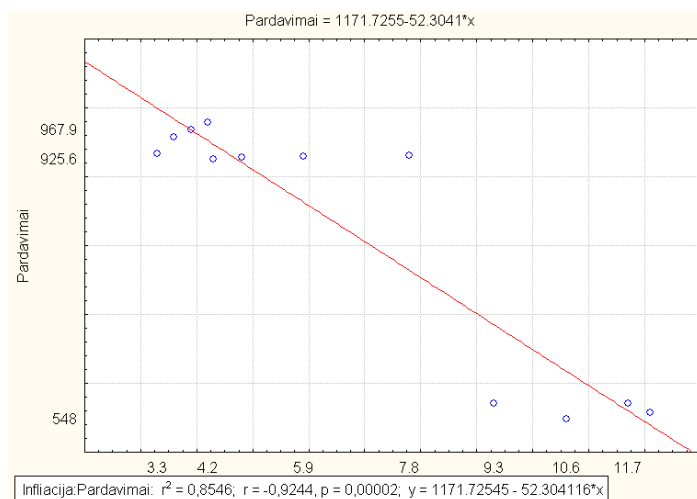
Pagal Stjudento kriterijų (6 lentelė metodologinėje dalyje) $t_{0,05;12-2-1} = 2.26$

25 pav. Koreliacins laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bruto darbo užmokesčio 2006-2008 m. Šaltinis :autorius

Koreliacijos koeficientas $-0,3574$ rodo, kad ryšys vidutinio stiprumo ir jūda priešinga linkme, t.y. bruto darbo užmokesčiui augant, įmonės pardavimai mažėja. Koreliacijos tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bruto darbo užmokesčio reikšmingumo koeficientas $1,24 < 2,26$

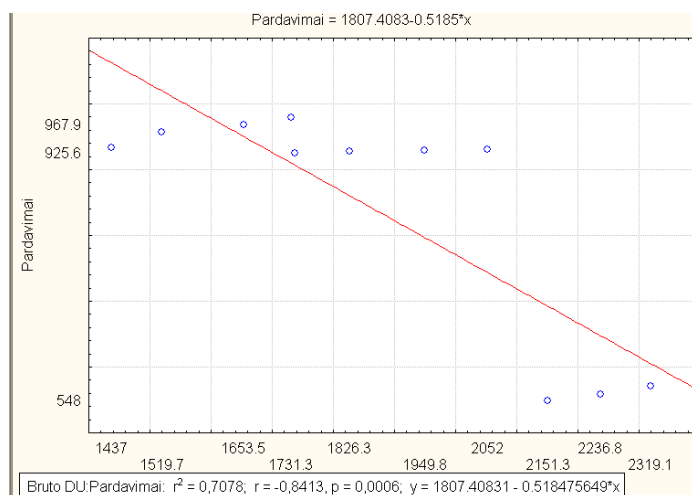
Taigi galima teigti, kad stochastinis ryšys tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bruto darbo užmokesčio skaičiaus neegzistuoja.

26 pav. Koreliacinis laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir infliacijos 2006-2008 m.
Šaltinis :autorius

Koreliacijos koeficientas $-0,9244$ rodo, kad ryšys stiprus, tačiau jūda priešinga linkme, t.y. infliacijai augant, įmonės pardavimai mažėja. Koreliacijos tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir infliacijos reikšmingumo koeficientas $7,65 > 2,26$.

Taigi galima teigti, kad stochastinis ryšys tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir infliacijos egzistuoja

27 pav. Koreliacinis laukas tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bedarbių skaičiaus 2006-2008 m.
Šaltinis :autorius

Koreliacijos koeficientas -0,8413 rodo, kad ryšys stiprus, tačiau juda priešinga linkme, t.y. bedarbių skaičiui augant, įmonės pardavimai mažėja. Koreliacijos tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bedarbių skaičiaus reikšmingumo koeficientas $4,92 > 2,26$

Taigi galima teigti, kad stochastinis ryšys tarp UAB „Adegilė“ pardavimų ir bedarbių skaičiaus egzistuoja.

Standartizuotų regresijos koeficientų β_j reikšmės pateiktos 28 pav.:

Multiple Regression Results		
Dependent: Pardavimai	Multiple R = ,96660456	F = 37,93693
	R ² = ,93432437	df = 3,8
No. of cases: 12	adjusted R ² = ,90969601	p = ,000045
	Standard error of estimate: 56,742339651	
Intercept: 1212,1624780	Std. Error: 218,1810	t(8) = 5,5558 p = ,0005
Bruto DU beta=,223 Infliacija beta=-1,1 Bedarbiai beta=-,28		

28 pav. Trimatės tiesinės regresijos įvertinimo rezultatai
Šaltinis: autorius

Įvertinti apskaičiuotų įverčių reikšmingumą:

Apskaičiuotos daugialypės tiesinės regresijos koeficientų reikšmės, jų standartinės paklaidos ir t kriterijaus reikšmės pateiktos 28 paveiksle.

Regression Summary for Dependent Variable: Pardavimai (Spre R= ,96660456 R ² = ,93432437 Adjusted R ² = ,90969601 F(3,8)=37,937 p<,00004 Std. Error of estimate: 56,742						
N=12	Beta	Std. Err. of Beta	B	Std. Err. of B	t(8)	p-level
Intercept			1212.162	218.1810	5.55577	0.000537
Bruto DU	0.22304	0.253038	0.137	0.1559	0.88143	0.403788
Infliacija	-1.10621	0.252510	-62.590	14.2871	-4.38085	0.002346
Bedarbiai	-0.27800	0.091259	-2.771	0.9097	-3.04625	0.015911

29 pav. Trimatės tiesinės regresijos modelio įverčių reikšmės. Šaltinis: autorius

Patikrinamas apskaičiuotų įverčių reikšmingumas. Teorinė Stjudento kriterijaus reikšmė:

$$t_{0,05;12-3-1} = 2,3;$$

$$\frac{|\beta_1|}{SE(\beta_1)} = \frac{0,223}{0,253} = 0,88 \qquad \frac{|\beta_2|}{SE(\beta_2)} = \frac{1,106}{0,252} = 4,39 \qquad \frac{|\beta_3|}{SE(\beta_3)} = \frac{0,278}{0,09} = 3,09$$

Daugialypės tiesinės regresijos modelio koeficientų įverčiai reikšminiai, kai galioja

$$\text{sąlyga } \frac{|b_j|}{SE(b_j)} > t_{\alpha; n-m-1};$$

Kadangi pirmojo kintamojo (bruto darbo užmokestis) $t_r = 0,88 < 2,3$, tai šis kintamasis yra nereikšminis ir yra atmetamas.

Multiple Regression Results			
Dependent: Pardavimai	Multiple R = ,96329967	F = 57,95338	
	R ² = ,92794625	df = 2,9	
No. of cases: 12	adjusted R ² = ,91193431	p = ,000007	
	Standard error of estimate: 56,034710406		
Intercept: 1390,1696831	Std. Error: 81,54295	t(9) = 17,048	p = ,0000
Infliacija beta=-,90 Bedarbiai beta=-,27			

30 pav. Dvimatės tiesinės regresijos įvertinimo rezultatai. Šaltinis: autorius

Regression Summary for Dependent Variable: Pardavimai (Spres						
R= ,96329967 R ² = ,92794625 Adjusted R ² = ,91193431						
F(2,9)=57,953 p<,00001 Std. Error of estimate: 56,035						
N=12	Beta	Std. Err. of Beta	B	Std. Err. of B	t(9)	p-level
Intercept			1390.170	81.54295	17.04831	0.000000
Infliacija	-0.898601	0.089882	-50.843	5.08553	-9.99760	0.000004
Bedarbiai	-0.272136	0.089882	-2.713	0.89597	-3.02771	0.014300

31 pav. Dvimatės tiesinės regresijos modelio įverčių reikšmės. Šaltinis: autorius

Patikrinamas apskaičiuotų įverčių reikšmingumas. Teorinė Stjudento kriterijaus reikšmė:

$$t_{0,05;12-2-1} = 2,26 ;$$

$$\frac{|\beta_2|}{SE(\beta_2)} = \frac{0,899}{0,090} = 9,99 \qquad \frac{|\beta_3|}{SE(\beta_3)} = \frac{0,272}{0,09} = 3,02$$

Kaip matyti, abu šie nepriklausomi kintamieji X_2 ir X_3 yra reikšminiai. $9,99 > 2,26$ ir $3,02 > 2,26$. Tad tolimesnis daugialypės tiesinės regresijos modelio sudarymas vyks su šiais kintamaisiais.

Kaip matyti, abu regresijos modelio koeficientai yra reikšminiai. Dvimatės tiesinės regresijos modelis užrašomas taip:

$$\hat{y} = 1390,17 - 50,84x_2 - 2,713x_3$$

Koeficientas b_2 parodo, kad x_2 (infliacijai), padidėjus 1%, y sumažės dydžiu 50,84

Koeficientas b_3 parodo, kad x_3 (bedarbių skaičiui), padidėjus 1 vienetu, y sumažės dydžiu 2,713.

Pagrindinės hipotezės tikrinimas ir determinacijos koeficiento skaičiavimas

$$\text{Patikrinus pagrindinę hipotezę: } H_0 : R^2=0$$

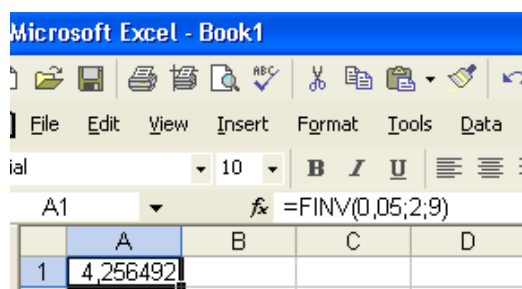
$$H_1 : R^2 \neq 0$$

H_0 hipotezę reikia atmesti, nes $p = 0.00001$ ir yra mažesnis už pasirinktą reikšmingumo lygmenį $\alpha=0,05$ (žr. 31 pav.), taigi regresijos lygtis turi prasmę.

Vertinant modelio tinkamumą apskaičiuojamas determinacijos koeficientą, kuris yra skirtas nustatyti, kiek tiksliai regresijos lygtis aprašo nepriklausomąjį kintamąjį Y, kiek regresijos lygtis geriau prognozuoja Y už $\bar{Y}$ (žr. 31 pav.): $R^2=0,9279$.

Pataisytasis determinacijos koeficientas:

$$\bar{R}^2 = 1 - (1 - 0,9279) \frac{12 - 1}{12 - 2 - 1} = 0,912$$

32 pav. Teorinė Fišerio kriterijaus reikšmė . Šaltinis: autorius

Apskaičiuotoji Fišerio kriterijaus reikšmė:

$$\frac{0,9279(12 - 2 - 1)}{(1 - 0,9279) \cdot 2} = 57,91$$

Kadangi galioja $\frac{R^2 \cdot (n - m - 1)}{(1 - R^2) \cdot m} > F_{\alpha; m; n - m - 1}$ sąlyga, t.y, $57,91 > 4,26$, tai determinacijos koeficientas yra reikšminis, o taigi ir sudarytas dvimatės tiesinės regresijos modelis yra adekvatus. Taigi regresijos lygtis yra tinkama prognozei ir yra pakankamai patikima.

4. UAB „ADEGILĖ“ PERSPEKTYVŲ PROGNOZAVIMAS

4.1. UAB „Adegilė“ pardavimų prognozavimas pagal makroekonominių rodiklių prognozę

Prognozavimas įmonių atžvilgiu užsienio literatūroje yra traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvios įmonės veiklos kriterijų, kurio reikšmė itin padidėja nestabilios ekonomikos sąlygomis. Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį, kadangi veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praėjusių laikotarpių duomenis, bet ir nuo jos gebėjimo prognozuoti.

Pagal susiformavusią prognozavimo metodiką bei modelius gali būti prognozuojami ekonominiai ir technologiniai rodikliai, rinkos ir pramonės kitimo tendencijos, gamybos plėtra. Dažniausiai prognozavimas atliekamas remiantis pardavimų dinamikos duomenimis, tikimasi, kad ir ateityje išliks panašios tendencijos. Įvertinus šiandieninę ekonomikos būklę, UAB „Adegilė“ pardavimo pajamas prognozuosime naudodami daugianarę regresijos lygtį, kurią suradome atlikę koreliacinę regresinę analizę tarp įmonės pardavimų ir infliacijos, bei bedarbių skaičiaus.

21 lentelė Lietuvos respublikos Finansų ministerijos makroekonominių rodiklių prognozės

Rodikliai	Matavimo vienetas	2008	Projekcija 2009-09-04			
			2009	2010	2011	2012
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	Lt	2151,7	2005,1	1829,9	1812,6	1811,6
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio indeksai, ankstesnis laikotarpis = 100		119,4	93,2	91,3	99,1	99,9
Metinis darbo užmokesčio fondas	mln.Lt	30124,7	24054,0	21640,1	21311,6	21284,3
Vidutinis metinis užimtųjų skaičius, darbo jėgos tyrimų duomenimis	tūkst.	1520,0	1410,5	1328,3	1320,3	1319,3
iš jų: vidutinis metinis sąlyginis darbuotojų skaičius ¹ , darbo jėgos tyrimų duomenimis	tūkst.	1166,7	999,7	985,5	979,8	979,1
Darbo jėga, darbo jėgos tyrimų duomenimis	tūkst.	1614,3	1652,2	1657,3	1553,9	1535,6
Vidutinis metinis bedarbių skaičius, darbo jėgos tyrimo duomenimis	tūkst.	94,3	241,7	329,0	233,6	216,3

Šaltinis: http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika

Palyginti su liepos mėn., 2009 m. kainų raidos vertinimas nekito, numatoma, kad vidutinė metinė infliacija sudarys 3,9 proc. Kitais metais prognozuojama 0,8 proc. defliacija. Rugsėjo mėn. vartotojų kainos padidėjo dėl didesnio PVM ir akcizo tabakui, tačiau jos sumažės atpigus centralizuotai tiekiamai šilumai. Uždarius Ignalinos atominę elektrinę, 2010 m. pradžioje brangs elektros energija, bet mažėsiančios gyventojų disponuojamosios pajamos turėtų neleisti išivyrauti infliacinėms nuotaikoms. (Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos. 2009 m. lapkričio 5 d.)

(http://www.lb.lt/lt/ekonomika/makroekonomines_prognozes/Prognozes_0910_lt.pdf)

Pagal finansų ministerijos makroekonominių rodiklių prognozuojamus duomenis (21 lentelė) ir gautą dvimatės tiesinės regresijos lygtį skaičiuojame prognozuojamas UAB „Adegilė“ 2009 metų pardavimo pajamas.

$$\hat{y} = 1390,17 - 50,84x_2 - 2,713x_3$$

22 lentelė. Prognozuojamų UAB „Adegilė“ ketvirčio pardavimų skaičiavimai

Laikotarpis		b ₂	Infliacija (%)	b ₃	Bedarbių skaičius (tūkst.)	UAB "Adegilė" pardavimai (ketvirčio)(tūkst.Lt)
2009 1 ketvirtis	1390,17	50,84	3	2,713	193,9	711,60
2009 2 ketvirtis	1390,17	50,84	-0,6	2,713	223,1	815,40
2009 3 ketvirtis	1390,17	50,84	-0,4	2,713	241,7	754,77
pagal 2009 prognozes	1390,17	50,84	3,9	2,713	241,7	536,16
pagal 2010 prognozes	1390,17	50,84	-0,8	2,713	329	538,27

Šaltinis : autorius.

Taigi matyti, kad UAB „Adegilė“ pardavimai mažėja, kuriems įtakos turi didėjanti infliacija, bei didėjantis šalies bedarbių skaičius. Pagal 2009 metų 1 ketvirčio infliacijos ir bedarbių skaičiaus prognozes įmonės ketvirčio pardavimai turėtų padidėti iki 711,60 tūkst. Lt (2008 4 ketvirtį buvo 571 tūkst. Lt) 2009 metų antrą ketvirtį pardavimai turėtų dar didėti iki 815,40 tūkst. Lt. Vertinant įmonės pardavimus pagal prognozuojamus bedarbių skaičiaus 2009 metų finansų ministerijos duomenis (žr.21 lentelė) ir lietuvis banko analitikų duomenis, kai prognozuojama infliacija 3,9 %, o vidutinis bedarbių skaičius 241,7 tūkstančio, matyti, kad ketvirčio pardavimai siektų 536,16 tūkst. Lt. Vertinant įmonės pardavimus pagal prognozuojamus bedarbių skaičiaus 2010 metų finansų ministerijos duomenis (žr.21 lentelė) ir lietuvis banko analitikų duomenis, kai prognozuojama defliacija 0,8 %, o vidutinis bedarbių skaičius 329 tūkstančio, matyti, kad ketvirčio pardavimai siektų 538,27 tūkst. Lt.

4.2. UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė

Bankrotą gali sukelti išorinės ir vidinės priežastys. Esant nestabiliai šalies ekonominei padėčiai, didelę įtaką bankroto situacijai atsirasti rodo išorinė aplinka: infliacija, įstatymai (mokesčių ir kiti), valiutų kursų pasikeitimai ir kitos priežastys. Infliacija įtakoja kainų kitimą, nacionalinės valiutos perkamosios galios sumažėjimą, dėl to ima svyruoti banko kredito palūkanos, muitų ir kitų mokesčių dydžiai, darbo apmokėjimo sąlygos bei parduodamų prekių kainos, mažėja jų paklausa, tuo pačiu mažėja prekių pardavimai ir pelnas.

Įmonės bankroto diagnostika - tai įmonės finansinės veiklos kritinių veiksnių įvertinimo sistema, kurios pagalba nustatomi įmonės veiklos kritiniai veiksniai, sąlygojantys įmonės bankrotą. Vienas pagrindinių šios analizės uždavinių yra atskleisti galimo bankroto priežastis ir numatyti priemones joms likviduoti. Tai yra pirmas etapas, siekiant įvertinti įmonės krizinę situaciją. Bankroto problema dažniausiai iškyla tada, kai įmonė neturi pakankamai pinigų trumpalaikiams išsipareigojimams vykdyti. Įmonių bankroto grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų.

Įmonių bankroto numatymo problemą nagrinėjo E.I. Altmanas, naudodamasis diskriminantinės analizės metodus sukūrė keletą bankroto nustatymo modelių, atsižvelgiant į įmonių dydį ir jų vykdomą veiklos specifiką.

E.I. Altmanas 1983 parengė Z modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Taigi nagrinėjamos įmonės bankroto diagnostikai pasirenkame Z modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje.

23 lentelė UAB „Adegilė“ bankroto tikimybė pagal E.I. Altman antrąjį modelį 2006-2008 m.

Rodiklis	2006	2007	2008
X ₁	0,01	0,19	0,27
X ₂	0,16	0,20	0,11
X ₃	0,00	0,06	0,00
X ₄	2,50	3,23	4,13
X ₅	2,33	2,31	1,71
Z	3,52	4,14	3,72

Šaltinis: autorius

Pagal antrąjį Altmano bankroto diagnostikos modelį (kai akcijos nekotiruojamos biržoje), iš atliktų skaičiavimų (priedas Nr.16) ir 23 lentelės matyti, kad 2006-2008 m. Bankroto tikimybė labai maža- visais nagrinėjamais metais Z reikšmė didesnė už 2,90.

24 lentelė UAB „Adegilė“ bankroto tikimybė pagal E.I. Altman trečiąjį modelį 2006-2008 m.

Rodiklis	2006	2007	2008
X ₁	0,01	0,19	0,27
X ₂	0,16	0,20	0,11
X ₃	0,00	0,06	0,00
X ₄	1,76	2,18	3,22
Z	2,47	4,56	5,52

Šaltinis: autorius

Trečiasis Altmano modelis skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti. Paskaičiuojame bankroto tikimybę ir pagal trečiąjį Altmano modelį, nes galima būtų pavadinti nagrinėjamą įmonę, kaip siuvimo paslaugas teikiančią įmonę. Jei įmonei bankrotas negresia ir jo tikimybė yra labai maža, tai šio modelio skaičiavimų rezultatas turėtų būti didesnis nei 2,6 punkto riba. UAB „Adegilė“ rezultatai (24 lentelė) pagal šį Altmano modelį, 2006 m. patenka į intervalą 1,10-2,59, o tai rodo kad pagal 2006 metų duomenis, bankrotas būtų įmanomas. Tačiau 2007-2008 metų skaičiavimai rodo, kad Z reikšmė žymiai didesnė už 2,60, taigi bankroto tikimybė labai maža.

Altmano nuomone, naudojant Z formulę, bankroto tikimybę galima nustatyti prieš metus – 90 proc., prieš dvejus metus – 70 proc. ir prieš trejus metus – 50 proc. tikslumu.

Darbe pasirinkta prognozuoti įmonės bankrotą pagal antrąjį ir trečiąjį Altmano modelius (20-21 lentelės). Pirmasis Altmano modelis nenaudotas, kadangi įmonės akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Atlikus skaičiavimus pagal antrąjį ir trečiąjį Altmano bankroto diagnostikos modelius matyti, kad bankroto tikimybė labai maža, todėl kitų bankroto prognozavimo modelių nenaudosime.

4.3. Investicija į technologinius įrengimus ir jos pagrindimas

Atlikus UAB „Adegilė“ finansinių ataskaitų analizę, bankroto tikimybės analizę ir numačius prognozuojamą pardavimo pajamų didėjimą, matyti, kad įmonės finansinė būklė gera. 2008 metų gruodžio 31 dienai ji turi pakankamai laisvų lėšų, taigi tarkim 2009 metų sausio mėnesį nuspręstą investuoti į ilgalaikį turtą- nusipirkti kišenių siuvimo automatą BASS 3200. Investicijos kaina 38900 Lt. Siuvimo mašinų ir automatų nusidėvėjimo laikas 7 metai.

25 lentelė Sutaupymai dirbant su automatu BASS 3200 (2009 metais)

Rodikliai	Dirbant universalia siuvimo mašina	Dirbant automatu BASS 3200
Vieno gaminio kišenių įleidimo kaina (Lt)	0,8289	0,3294
Per mėnesį (4000 švarkų) (Lt)	3315,6	1317,6
Per metus (48000 švarkų) (Lt)	39787,2	15811,2
Sutaupymas darbo užmokesčiui (Lt)		23976
Sutaupymas dėl mokesčių Sodrai (Lt)		7427,76
Metiniai sutaupymai (Lt)		31403,76
Nusidėvėjimas (11 mėn.) (Lt)		5094,05
Metiniai sutaupymai įvertinus nusidėvėjimą (Lt)		26309,71

Šaltinis: autorius

Paprasto atsipirkimo laiko apskaičiavimas taikomas, kai investuojama per metus, o sutaupymai per metus nekinta.

Investicijos paprastas atsipirkimo laikas:

$$T_{PA} = \frac{I_{INV}}{B}, \text{ metai}; \quad (38)$$

$$T_{PA} = \frac{38900}{26310} = 1,48 \text{ metų.}$$

Taigi matome, kad investicija į kišenių siuvimo automatą, atsipirktų jau po pusantrų metų.

Skaičiuojant šiuo būdu, būtų neįvertinta esama 1 Lt vertė, taipogi neįvertinami piniginiai srautai po atsipirkimo. Taigi taikomas diskontuoto pinigų srauto metodas, įvertinant kapitalo projektų alternatyvas. Vertinamas visas projekto gyvavimo laikas ir pinigų vertės kitimas laike.

Sakykime, kad ir 2010 ir 2011 metais pagaminamų švarkų kiekis nesikeis- vidutiniškai per metus bus pasiūnoma 48000 vienetų švarkų įleistomis kišenėmis. Įvertinus automato nusidėvėjimą (jau

12 mėnesių) sutaupoma bus po 25846,62 Lt per metus. Tarkime po trijų metų sutaupymai bus mažesni- reikės remonto išlaidoms, taigi sutaupymus imame 22 000 Lt per metus.

Investuojame 38900 Lt. Tai yra dabar ir pinigų vertė yra dabartinė. Santaupos skaičiuotos darant prielaidą, kad jos yra gautos metų gale, ir įmonė gali investuoti pinigus už 11 proc. Tai reiškia, kad kapitalo kaina yra 11 proc., ir pagal investiciją, turi būti sutaupoma daugiau nei 11 proc. 26 lentelėje matyti, kaip laikas įtakoja pinigų vertę.

26 lentelė. Grynoji dabartinė vertė (GDV)

Metai	Investicija (Lt)	Santaupos		Dabartinė vertė (Lt)
		Lt	koeficientas	
2009 01	38900			38900
2009 12 31		26310	0,9009	23703
2010 12 31		25847	0,8116	20977
2011 12 31		25847	0,7312	18899
2012 12 31		22000	0,6587	14491
2013 12 31		22000	0,5935	13057
2014 12 31		22000	0,5346	11761
2015 12 31		22000	0,4817	10597
Esama vertė				113486
Gryna esama vertė				74586

Šaltinis: autorius

Taigi matome, kad grynoji esama vertė 74586 Lt beveik per pusę yra didesnė už investuotą sumą, investicija pasiteisina.

Pagal pelno mokesčio įstatymą: „Remiantis investicinio projekto sąvoka, pateikta PMĮ 2 str. 121 dalyje, investiciniu projektu gali būti laikomos įmonės investicijos į tam tikrą ilgalaikį turtą, kai jos yra skirtos naujų, papildomų produktų gamybai ar paslaugų teikimui arba gamybos (ar paslaugų teikimo) pajėgumui didinti, arba naujam gamybos (ar paslaugų teikimo) procesui įdiegti, arba esamo proceso esminiam pakeitimui, taip pat tarptautiniais patentais apsaugotoms technologijoms įdiegti. Lengvata gali būti taikoma tik įsigyjant tam tikros rūšies ilgalaikį turtą, kuris turi būti priskiriamas vienai iš PMĮ priedėlyje nurodytų ilgalaikio turto grupių – „mašinos ir įrengimai“, „įrenginiai (statiniai, gręžiniai ir kt.)“, „kompiuterinė technika ir ryšių priemonės“, programinė įranga“, „įsigytos teisės“. Toks turtas turi būti nenaudotas, pagamintas ne anksčiau kaip prieš dvejus metus ir tiesiogiai dalyvauti gamybos ar paslaugų tiekimo procese. Lengvatos esmė yra ta, kad įmonės gali iki 50 proc. sumažinti apmokestinamąjį pelną šiam projektui skirto ilgalaikio turto įsigijimo išlaidomis tą mokesstinį laikotarpį, kai šios išlaidos yra faktiškai patirtos. (Šoliūnaitė, 2009)

Taigi, investavusi į ilgalaikį turtą, kuris ir yra skirtas įmonės pajėgumui didinti UAB „Adegilė“ galės pasinaudoti ir šia mokesetine lengvata.

Apibendrinant galima teigti, kad investicija į ilgalaikį turtą atsiperks jau po 1,5 metų, įmonė tobulins savo technologijas, sumažės darbo sąnaudos, pagerės darbo našumas ir 2009 metais galės pasinaudoti apmokestinamojo pelno lengvata. Ilgalaikė ir efektyvi verslo įmonių veikla didele dalimi

priklauso nuo investicinio aktyvumo lygio bei investicinės veiklos apimčių. Investicijos įmonės veiklai turi gyvybiškai svarbią reikšmę. Būtent jos lemia įmonės ilgalaikės plėtros potencialą ir išlaidų struktūrą. Kadangi verslo aplinka darosi vis sudėtingesnė ir sparčiai keičiasi, labai svarbu efektyviai planuoti ir valdyti investicinę veiklą.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus ir susisteminius Lietuvos ir užsienio autorių mokslinius teorinius tyrimus finansinės analizės, rizikos vertinimo, bankroto bei prognozavimo klausimais, galima daryti išvadą, kad finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius rezultatus, įvertinti esamą padėtį ir, žinoma, ateities perspektyvas. Atliekant finansinę analizę gali būti taikomi įvairiausi tyrimo būdai, t.y. pagrindiniai ekonominės analizės ir statistikos metodai. Verslo makroaplinkos kompleksinis kiekybinis vertinimas atliekamas remiantis sukurtais bendraisiais makroaplinkos komponentų koreliatyviais modeliais, taip pat makroaplinkos, kaip komponentų visumos, bendruoju modeliu. Bankroto tikimybę nustatyti galima atliekant taikant įvairius metodus. Vienas iš dažniausiai naudojamų yra amerikiečių mokslininko E. Altman „zeta modelis“.

2. Atliktas kompleksinis UAB „Adegilė“ makroaplinkos vertinimas parodė, kad svarbiausiu pagal rangą visi ekspertai vertina mokesčių dydžio, bei jų kaitos veiksnį, tačiau jo įtaka nepalanki ir įvertinta 50 balų. Tokiam vertinimui didelę reikšmę turi Lietuvos mokesčių sistema, nesibaigianti jos reforma, dažni atskirų mokesčių elementų ir netgi apmokestinimo principų pakeitimai. Antroje-trečioje vietoje pagal rangą įvertintas valiutos kurso stabilumas, bei užsienio prekyba (eksportas, importas), eksportuojančiai savo pagamintą produkciją, bei importuojančiai audinius iš užsienio šalių, ekspertų manymu, tai yra svarbus makroaplinkos veiksnys. Valiutos kurso stabilumo veiksnys įvertintas 50 balų, rodantis nepalankią įtaką- įmonės pagrindiniam partneriui atsiskaitant už pagamintą produkciją JAV doleriais šis veiksnys turi didelę reikšmę. Užsienio prekybos veiksnys įvertintas 60 balų, rodantis, ekspertų manymu, pakankamai palankią įtaką. Pakankamai palankią įtaką turi ir BVP, jo dinamika (61,25 balo), muitų politika (60 balų) bei vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (62,5 balo). Nepalankią įtaką, ekspertų manymu, įmonės veiklai turi migraciniai procesai (43,75 balo), aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas (47,5 balo) ir infliacija (50 balų). Makroaplinkos lygio indeksas įvertintas 54,08 balo.

3. Atlikus UAB „Adegilė“ balanso dinamikos analizę matyti, kad įmonės bendra turto suma per nagrinėjamą laikotarpį vis mažėja, tam žymią įtaką daro ilgalaikio turto nusidėvėjimas. Štai 2007 metais lyginant su 2006 metais ilgalaikio įmonės turto vertė sumažėjo 224344 Lt, arba 19,48%. Lygindami 2008 su 2007 metais matome, kad ilgalaikis turtas dar sumažėjo 23,86. Trumpalaikio turto struktūroje matome, kad 2007 metais 89,35% išaugę grynieji pinigai, 2008 metais vėl sumažėja 197074 Lt arba 39,70%. Tam įtakos turi 2008 metais padidėjusios 122766 Lt, arba 78,27 % gautinos sumos, 2008 metų gruodžio 31 dieną užsakovai liko skolingi įmonei beveik 123 tūstančius litų. Ši suma mažina turto apyvartumą ir tai yra neigiamas reiškinys. Kapitalo ir rezervų straipsniai visais metais nesikeičia. Nepaskirstytas pelnas 2007 metais, lyginant su 2006-aisiais padidėjo 55732 Lt arba 21,20 %. 2008 metais akcininkams išsimokėjus dividendus nepaskirstytasis pelnas sumažėjo 53,39 %.

Kreditorinis įsiskolinimas pirmaisiais nagrinėjamais metais sumažėjo 89143 Lt arba 18,98 %, na o 2008 lyginant su 2007 metais dar sumažėjo 123471 Lt arba 32,45%. Balanso dinamikos analizės duomenys rodo, kad UAB „Adegilė“ būdingos Lietuvos ekonomikos pereinamojo laikotarpio problemos: trūkumai atsiskaitymo sferoje, debitorinių įsiskolinimų didėjimas.

4. Atlikta pelno struktūros ir dinamikos analizė rodo, kad gamybinė ir administracinė įmonės veikla per nagrinėjamą laikotarpį yra pelninga: tiek bendrasis, tiek tipinės veiklos pelnas kiekvienais metais keičiasi proporcingai pardavimo pajamoms. Kiek kitaip yra su įprastinės veiklos, bei grynuoju pelnu– jų rezultatams įtaką daro finansinė veikla. Pagrindinė grynojo pelno mažėjimo priežastis– finansinės veiklos sąnaudos. Šių sąnaudų išaugimą, tiek pirmaisiais nagrinėjamais metais, tiek paskutiniais nagrinėjamais metais, sąlygoja neigiamas valiutų kurso pasikeitimas.

5. Atlikus įmonės santykinių rodiklių skaičiavimus, matyti, kad UAB „Adegilė“ mokumo rodikliai kasmet vis didėja einamojo likvidumo koeficientas nuo 1,05 2006 metais padidėjo iki 2,38 2008 metais ir yra panašus, kaip ir vidutinis statistikos departamento skelbiamas drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo šakos vidurkis (šakoje 2,06) Greitojo mokumo koeficientas įmonėje taip pat išaugo nuo 1,0 - 2006 metais iki 2,25- 2008-ais metais, tai rodo įmonės sugebėjimą greitai atsiskaityti su kreditoriais ir tiekėjais. Šakoje šio rodiklio vidurkis 1,1. Bendrojo mokumo rodiklis nagrinėjamais metais išaugo nuo 2,5 pirmaisiais iki 4,13 paskutiniais metais, šakoje šio rodiklio vidurkis 1,17. Aukštas bendrojo mokumo rodiklis yra todėl, kad UAB „Adegilė“ neturi ilgalaikių įsipareigojimų, visa įmonės veikla yra finansuojama nuosavu kapitalu.

Klientai su įmone 2006 ir 2007 metais atsiskaitė per trumpesnę laikotarpį, nei bendrovė su tiekėjais. Kiekvienais metais šis skirtumas vis mažėjo. 2006 m. – 33 dienos, 2007 m. – 28 dienos, o 2008 metais padėtis pasikeitė. Debitorinis įsiskolinimas buvo net 50 dienų, o įmonė su tiekėjais atsiskaitė per - 46 dienas. Kaip matyti, debitorinio įsiskolinimo apyvartumas neturi tendencijos mažėti, lyginant 2008 metus su 2007 metais jis išaugo daugiau negu dvigubai.

6. Atlikus kompleksinį finansinės veiklos vertinimą- nustatčius dalinių kriterijų dydžius taikant kriterijų reikšmių ir jų reikšmingumų sandaugų sumavimo (KRRSS) metodą bazinio kriterijaus – veiklos finansinio efektyvumo indeksas UAB „Adegilė“ pagal 2006- 2008 metų duomenis yra 0,86.

7. Atlikus UAB „Adegilė“ daugianarę koreliacinę regresinę analizę tarp įmonės pardavimų ir šalies makroekonominių rodiklių, nustatyta, kad ryšys tarp nepriklausomų veiksnių visumos - infliacijos ir bedarbių skaičiaus ir UAB „Adegilė“ pardavimų yra labai stiprus (koreliacijos koeficientas 0,96), tačiau ryšys juda priešinga linkme t.y. augant infliacijai ir didėjant bedarbių skaičiui, įmonės pardavimai mažėja arba mažėjant infliacijai ir bedarbių skaičiui įmonės pardavimai auga.

8. Įvertinus UAB „Adegilė“ bankroto tikimybę pagal antrąjį E. Altmano bankroto diagnostikos modelį (kai akcijos nekotiruojamoms vertybinių popierių biržoje), galima daryti išvadą, kad įmonei

bankrotas negresia. 2006-2008 m. Bankroto tikimybė labai maža - 2006 metais Z indeksas buvo 3,52; 2007 metais - 4,14; 2008 metais - 3,72, taigi visais nagrinėjamais metais Z reikšmė didesnė už 2,90. Paskaičiavus bankroto tikimybę ir pagal trečiąjį Altmano modelį, nes galima priskirti nagrinėjamą įmonę, kaip siuvimo paslaugas teikiančią įmonę, matyti, kad tik 2006 metais bankroto tikimybė būtų įmanoma (Z reikšmė buvo 2,47) tačiau 2007-2008 metų skaičiavimai rodo, kad Z reikšmė žymiai didesnė už 2,60, taigi bankroto tikimybė labai maža.

9. Įvertinus šiandieninę ekonomikos būklę, UAB „Adegilė“ pardavimo pajamas prognozavome naudodami dvimatę regresijos lygtį, kurią sudarėme įvertinus ryšį tarp infliacijos, bedarbių skaičiaus ir įmonės pardavimų. Taigi pagal turimą regresijos lygtį ir 2009 metų finansų ministerijos prognozuojamus bedarbių skaičiaus ir infliacijos duomenis UAB „Adegilė“ pardavimo pajamos 2009 metais turėtų sumažėti 103,14 tūkstančio Lt, arba iki 2144,64 tūkstančio Lt. O 2010 metais, jei pagal 2010 metų finansų ministerijos prognozes, metinė defliacija siektų 0,8 % ir vidutinis bedarbių skaičius būtų 329 tūkstančio, UAB „Adegilė“ pardavimo pajamos turėtų sumažėti iki 2153,08 tūkstančio Lt.

10. Atlikus investicinio projekto skaičiavimus, galima daryti išvadą, kad investicija į kišenių siuvimo automatą BASS 3200 - pelninga. Atsipirkimo laikas- pusantrų metų. Grynoji dabartinė vertė 74586 Lt. Įgyvendinus šį projektą, sumažės darbo sąnaudos, pagerės darbo našumas, sumažės pelno mokestis, t.y. nagrinėta įmonė 2009 metais galės pasinaudoti apmokestinamojo pelno mokesčio lengvata.

SIŪLYMAI

1. Įmonės vadovams reikėtų sudaryti griežtesnes sutarčių su užsakovais sąlygas, siekiant trumpinti debitorinio išskolinimo padengimo laiką iki 30 dienų (pagal 2008 metų duomenis jis buvo beveik 46 dienos). Trečdaliu sutrumpėjus išskolinimo padengimo laikui, pinigus už pagamintą produkciją įmonė gautų beveik 12 kartų per metus, taigi greičiau atsirastų apyvartinių lėšų ir būtų galima investuoti į naujus technologinius įrengimus. Prarandant pigios ir kvalifikuotos darbo jėgos pranašumą, būtina ją pakeisti našaus darbo pranašumu pasitelkiant į pagalbą ir naujausias technologijas.

2. Įvertinus UAB „Adegilė“ finansinę būklę naudojant makroaplinkos veiksnių analizę, balanso bei pelno (nuostolių) ataskaitų dinamikos ir struktūros, santykinių rodiklių analizes, kompleksinį finansinės veiklos vertinimą, bankroto tikimybės diagnostiką pagal E.I. Altman modelius, numačius pardavimo pajamų prognozę atliekant daugianarę koreliacinę regresinę analizę tarp įmonės pardavimo pajamų ir Lietuvos makroekonominių rodiklių, atlikus projektinius investicijos į gamybos priemones skaičiavimus, galima teigti, kad hipotezė, jog vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui UAB „Adegilė“ galima išvengti bankroto tik investuojant ir atnaujinant gamybos priemones, pasitvirtino.

LITERATŪRA

1. Altman E. I. 1983: Corporate Financial Distress: A Complete Guide to Predicting, Avoiding and Dealing with Bankruptcy. New York: John Willey and Sons.
2. Altman, E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *Journal of Finance*, Vol 23(4), 1968, p. 589–609.
3. Altman, E. I. Predicting Financial Distress of Companies: Revisiting the Z-score and ZETA® Models, 2000. 54 p. [žiūrėta 2009-04-20]. Prieiga per internetą: <http://pages.stern.nyu.edu/~ealtman/Zscores.pdf>
4. Anciūtė A., Misiūnas A., Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos.*, 2006, Nr.2(7), p. 5-7. ISSN 1648-9098
5. Auškalnytė R., Ginevičius R., Konkurencinio pranašumo įvertinimas priimant strateginius sprendimus. *Inžinerinė ekonomika* 2001, t. 2, Nr. 22, p. 66-71.
6. Bagdžiūnienė V. Finansinių ataskaitų analizė. Esmė ir verslo situacijos.-Vilnius: Conto litera 2005.-154 p.-ISBN 9986-836-17-4
7. Bivainis, J.; Gaškaitė, K. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, Nr. 51, 2000, p. 7–19.
8. Buškevičiūtė E.; Mačerinskienė I. Finansų analizė. Kaunas: Technologija 2008.-379 p.- ISBN 9986-13-710-1
9. Butkutė J., Pardavimo prognozavimas marketinge. *Verslas, vadyba ir studijos*. 2000, p. 42-49
10. Butkutė J., Valainytė I., Pardavimo prognozavimo praktika Lietuvos lengvosios pramonės įmonėse. *Inžinerinė ekonomika*, 2000, Nr. 2(17) p. 56
11. САВИЦКАЯ, Г. В. Экономический анализ: учебник. Москва: Новое знание, 2003. 640 p.
12. Fleisher Craig S., *Strategic and Competitive Analysis: Methods and Techniques for Analyzing Business Competition – New Jersey: Prentice Hall, 2003, p. 457*
13. Ford H., *My Life and Worth*. Sydney: Angus and Robertson, CTD, 1924, P. 1
14. Ginevičius R., Įmonių prisitaikymo prie išorės aplinkos strategijos. *Verslas: teorija ir praktika*, 2000, Nr. 1, p. 3-8
15. Ginevičius R., Podvezko V., Complex evaluation of economical- social development of Lithuanian regions. *Statyba*, 2001, Vol. 7, No 4, p. 304-309
16. Ginevičius R., Podvezko V., Complex evaluation of the use of information technologies in the countries of Eastern and Central Europe. *Journal of Business Economics and Management*. 2004, Vol. 5, No 4, p. 183-192.
17. Ginevičius R., Podvezko V., Daugiakriterinio vertinimo rodiklių sistemos formavimas. *Verslas: teorija ir praktika*, 2005, t. VI, Nr. 4 p. 9-12.

18. Gronskas V. Ekonominė analizė. Kaunas: Technologija 2008.-195 p.- ISBN 9955-09-870-8
19. Hair, Joseph F. Et al., Marketing Research: Within a Changing Information Environment- McGraw- Hill, Higher Education, 2003, p. 720
20. Hao, Ma. Competitive advantage and firm performance. Competitiveness Review, 2000, Vol. 10, Issue 2, p.16-20.
21. Isachsen A. J., Hamilton C. Ekonomikos pagrindai. Basic Economics. Vilnius: Alma Littera. 1992
22. Juozaitienė L. Įmonės finansai : analizė ir valdymas.Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla 2007.-415 p.-ISBN 978-9986-38-792-3
23. Kancerevyčius G. Finansai ir investicijos. Kaunas, 2006.
24. Kotler Ph. Ir kt. Rinkodaros principai. Kaunas: Politologija ir informatika, 2003, -856 p.-
25. Kozlinski V., Guseva K., Evaluation of Some Business Macro Environment Forecasting Methods. Journal of Business Economics and Management, 2006, Vol. 7, No 3, p.113-120
26. КОВАЛЕВ, А. П. Финансовый анализ и диагностика банкротства. Москва: Экономическая академия, 1994. 64 p.
27. Leitonienė Š.; Ulys D. Ekonominės analizės uždavinynas.Kaunas, 2007.
28. Lietuvos Bankas. Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos. 2009 m. lapkričio 5 d. http://www.lb.lt/lt/ekonomika/makroekonominės_prognozes/Prognozes_0910_lt.pdf (žiūrėta 2009 11 10)
29. LR Finansų ministerija http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika (žiūrėta 2009 11 10)
30. Mackevičius J. Finansinių santykinių rodiklių skaičiavimas ir grupavimas. Ekonomika, 2006, Nr.75, p.20-33.
31. Mackevičius J. Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas.- Vilnius: TEV, 2007.-510 p.- ISBN 978-9955-680-73-4
32. Mackevičius J., Silvanavičiūtė S., Įmonių bankroto prognozavimo modelių tinkamumo nustatymas. Verslas: teorija ir praktika., 2006, Nr. 4, p.193-202. ISSN 1648-0627
33. Mackevičius J.Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. Pinigų studijos 2005/1, Ekonomikos teorija ir praktika.
34. Mackevičius, J.; Poškaitė, D. Įmonių bankroto prognozavimo tyrimai. Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos, Nr. 4(98), 2000 m. sausio 10 d., 17 d., 24 d., Nr. 3(99), Nr. 5(100), p. 11.
35. Mackevičius, J.; Poškaitė, D. Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. Ekonomika, Nr. 49, 1999, p. 51–64.

36. Moffett S., McAdam R., Parkinson S., Developing a model for technology and cultural factors in knowledge management: a factor analysis. *Knowledge and Process Management*, 2006, Vol. 9, Issue 4, p. 237-255.
37. Norvaišienė R. Sisteminis investicinių projektų rizikos vertinimas. Daktaro disertacija. – Kaunas. – 2000. – 134 p.
38. Ohson J.A., Financial ratios and the probabilistic prediction of bankruptcy. *Journal of Accounting Research*, Vol 18, No 1, 1980, p. 109-131
39. Pabedinskaitė A., Kiekybiniai sprendimų metodai. Koreliacinė regresinė analizė. Prognozavimas. Vilnius. Technika, 2005-102p. ISBN 9986-05-891-0
40. Porter M., Clusters and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, 1998 7(6), p.77-91.
41. Purlys Č.: Įmonių bankroto prevencijos sistemos kūrimas Lietuvoje. //*Ekonomika* Nr. 53, 2001 m.
42. Purlys, Č. Įmonių bankroto prevencijos kūrimas Lietuvoje. *Ekonomika*, Nr. 53, 2001, p. 75–91.
43. Purvinis, O.; Šukys, P.; Virbickaitė, R. Research of Possibility of Bankruptcy Diagnostics Applying Neutral Network. *Inžinerinė ekonomika*, Nr. 1 (41), 2005, p. 16–22.
44. Rutkauskas V., Stankevičius P. Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas: Mokslinės monografijos.- Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2004, -301 p.-ISBN 9955-516-73-9
45. Sakalas, A.; Virbickaitė, R. Bankroto teorija ir praktika. *Inžinerinė ekonomika*, Nr. 2, 2003, p. 106–111.
46. Smith B., The effectiveness of marketing strategy making process: A critical literature review and a research agenda. *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*, 2003, Vol. 11, No 3, p. 273-390.
47. Sneiderė, R. Analysis of Bankruptcy Prediction Models. Iš Apskaitos ir audito sistemų integracija į Europos Sąjungos erdvę. Nauji iššūkiai ir galimybės. Tarptautinės konferencijos, įvykusios Vilniuje 2005 m. spalio 6–7 d., medžiaga. Vilnius: Lietuvos auditorių rūmai, 2005 p. 222–232.
48. Snieška V., Snieškienė G., Prognozavimo metodai rinkos paklausos prognozavimo kontekste. *Inžinerinė ekonomika*, 2002, Nr. 3(29), p. 103
49. Statistikos departamentas.
<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1872&PHPSESSID=1114c7a2c62abe2f9e6626c625a43c67> [žiūrėta 2009 10 20]
50. Šalčius A., Organizacijos valdymo pagrindai. Paskaitų konspektas. Kaunas: Naujasis lankas, 1998, I dalis.

51. Šidlauskas A.: Įmonės bankrotas. // Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos Nr. 2(290), 2004m.
52. Šoliūnaitė D.; Solovjova J. Investicinių projektų lengvatų praktinis taikymas. Mokesčių žinios 2009 09 28
53. Tarptautiniai apskaitos standartai (TAS). (2000). Vilnius: VšĮ Lietuvos Respublikos apskaitos institutas. R-27
54. Tvaronavičienė M., Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. Ekonomika., Nr. 54, 2001, p. 135-144
55. Tvaronavičienė M.: Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. // Ekonomika Nr. 54, 2001 m.
56. Valackienė A., Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas. Kaunas: Technologija, 2005. p. 293
57. Verdu J., et al., Managers' environmental perceptions: and institutional perspective. International Journal of Business Environment. 2006, Vol. 1, No 1, p. 5-23.
58. Verslo apskaitos standartai (VAS). (2004) – Vilnius: Mūsų Saulužė, 183 p.
59. Verslo Europos Sąjungos bendrojoje rinkoje vadovas. Vilnius: Europos komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, 2002.
60. Walsh P. R., Dealing with the uncertainties of environmental change by adding scenario planning to the strategy reformulation equation. Management Decisions, 2005, Vol. No 1, p. 113-122.
61. Zavgren CH., Assessing the Vulnerability to Failure of American Industrial Firms: A Logistic Analysis. Journal of Business Finance & Accounting, Vol 12(1), 1985 p. 19-45
62. Zmijewski, M. Methodological Issues Related to the Estimation of Financial Distress Prediction Models. Journal of Accounting Research, Vol 2, 1984, p. 59–82.
63. Žvirblis A., Mačerinskienė I., Buračas A., Įmonių konkurentų potencialo vertinimo principai ir baziniai modeliai. Intelektinė ekonomika, 2008, Nr.1(3), p. 82-92.
64. Žvirblis A., Rinkovados analizės principai ir metodologija. Monografija- Vilnius: Technika, 2005, -208 p.- ISBN 9955-497-X
65. Žvirblis A., Verslo makroaplinkos komponentų ir veiksnių kompleksinis vertinimas. Ekonomika, 2007, Nr. 80, p.103-116.

Nakrošienė J. UAB „Adegilė“ finansinė analizė ir perspektyvų prognozavimas / Finansų rinkų magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. habil. dr. A. Žvirblis.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2009.–113 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išnagrinėti teoriniai ir praktiniai įmonės finansinės būklės tyrimo klausimai. Pirmoje darbo dalyje teoriniu aspektu nagrinėti ir susisteminti naujausi Lietuvos ir užsienio autorių moksliniai straipsniai finansinės analizės, rizikos vertinimo, bankroto bei prognozavimo tema. Antroje dalyje aprašoma finansinės būklės ir perspektyvų tyrimo metodika. Trečioje dalyje nagrinėjamas ekspertų požiūris į UAB „Adegilė“ makroaplinkos veiksnius. Atliekama įmonės 2006–2008 metų finansinių ataskaitų dinamikos ir struktūros analizė. Tiriama įmonės pelningumo, mokumo, veiklos efektyvumo pagrindiniai santykiniai finansiniai rodikliai, nustatomi jų kitimą sąlygojantys veiksniai. Atliekamas kompleksinis finansinės veiklos vertinimas bei daugianarė koreliacinė regresinė analizė tarp UAB „Adegilė“ pardavimo pajamų ir makroekonominių Lietuvos rodiklių. Ketvirtoje dalyje pagal atrinktų makroekonominių rodiklių prognozes, prognozuojamos įmonės pardavimo pajamos. Vertinama bankroto tikimybė pagal antrąjį E.I. Altman modelį. Atliekami projektiniai investicijos į gamybos priemones skaičiavimai.

Pagrindiniai žodžiai : finansinė analizė, analizės metodai, makroaplinkos analizė, bankroto tikimybė, investicijos.

Nakrošienė J. Financial analysis and prognosis of prospects in Joint-Stock Company „Adegilė” /Master’s Work in financial markets. Supervisor assoc.prof.habil.dr. A. Žvirblis.— Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2009. —113 p.

ANNOTATION

In Master’s final paper there are analysed theoretical and practical questions of company’s financial condition research. In the first part of the work recent research articles on topics of financial analysis, risk assessment, bankruptcy and prediction, of Lithuanian and foreign authors are analysed and structured in theoretical aspect. The second part describes financial condition and prospects research methodology. In the third part, expert’s approach to Joint-Stock Company „Adegilė” macro environment factors is analyzed. Company’s 2006 – 2008 year financial reporting dynamics and structure analysis is performed. Company’s profitability, solvency, operational efficiency of key relative financial indicators are investigated, factors that influence their evolution are determined. Comprehensive assessment of company’s financial and polynomial correlation regression analysis between company’s sales revenue and Lithuanian macroeconomic indicators is performed. In the fourth part, according to prognosis of macroeconomic indicators, company’s sales revenue is predicted. Bankruptcy probability is assessed according to the second model of E.I. Altman. Project calculations of investments in production facilities are made.

Key words: financial analysis, methods of analysis, macro environment analysis, bankruptcy probability, investments.

Nakrošienė J. UAB „Adegilė“ finansinė analizė ir perspektyvų prognozavimas / Finansų rinkų magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. habil. dr. A. Žvirblis.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2009.–113 p.

SANTRAUKA

Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį. Veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praėjusių laikotarpių duomenis, bet ir nuo jos gebėjimo prognozuoti. Didelę įtaką įmonės finansiniam rezultatui turi Lietuvos mokesčių sistema, nesibaigianti jos reforma, dažni atskirų mokesčių elementų ir netgi apmokestinimo principų pakeitimai. Vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui, itin sparčiai mažėja investicijų į gamybos priemones. Užsitęsęs atsigavimas pasaulio rinkose prisideda prie tolesnio šių investicijų mažėjimo.

Tyrimo objektas – UAB „Adegilė“ finansinė būklė ir perspektyvos.

Darbo tikslas – Išanalizuoti UAB „Adegilė“ finansinę būklę 2006 – 2008 metais ir nustatyti perspektyvas.

Darbo uždaviniai: Išnagrinėti finansinės analizės reikšmę, rūšis, tikslus, santykinius rodiklius ir jų grupavimą, makroaplinkos veiksnių poveikį, bankroto ir prognozavimo metodus teoriniu aspektu. Pateikti tyrimo objekto charakteristiką ir atlikti įmonės makroaplinkos komponentų ir veiksnių kompleksinį vertinimą. Atlikti įmonės veiklos finansinę analizę naudojant santykinius finansinius rodiklius bei išanalizuoti pagrindinius balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklius. Atlikti projektinius skaičiavimus bei numatyti perspektyvas. Remiantis atlikta analize padaryti išvadas ir pateikti siūlymus.

Darbo hipotezė: Vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui UAB „Adegilė“ galima išvengti bankroto tik investuojant ir atnaujinant gamybos priemones.

Įvertinus UAB „Adegilė“ finansinę būklę naudojant makroaplinkos veiksnių analizę, balanso bei pelno (nuostolių) ataskaitų dinamikos ir struktūros, santykinį rodiklių analizes, kompleksinį finansinės veiklos vertinimą, bankroto tikimybės diagnostiką pagal E.I. Altman modelius, numačius pardavimo pajamų prognozę atliekant daugianarę koreliacinę regresinę analizę tarp įmonės pardavimo pajamų ir Lietuvos makroekonominių rodiklių, atlikus projektinius investicijos į gamybos priemones skaičiavimus, galima teigti, kad hipotezė, jog vyraujant dideliame ekonomikos raidos perspektyvų neapibrėžtumui UAB „Adegilė“ galima išvengti bankroto tik investuojant ir atnaujinant gamybos priemones, pasitvirtino.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, keturios dalys ir išvados. Kiekviena darbo dalis suskirstyta į skyrius pagal nagrinėjamų klausimų pobūdį. Darbą sudaro: 26 lentelės, 32 paveikslai, 17 priedų, naudotos literatūros sąrašas 65 pozicijos.

Nakrošienė J. Financial analysis and prognosis of prospects in Joint Stock Company „Adegilė” /Master’s Work in financial markets. Supervisor assoc.prof.habil.dr. A. Žvirblis.— Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2009. —113 p.

SUMMARY

Every company needs to plan its future. Operational success depends not only on the ability to analyze and evaluate data of previous periods, but also on its ability to predict. Lithuanian tax system, its reforms, common changes of individual tax elements and even the principles of taxation have a significant influence for company’s financial results. Prevail the large uncertainty of economic development prospects, investment in production facilities are rapidly decreasing. Persistent recovery in world markets is influencing further decline of these investments.

Object of research – Joint Stock Company’s „Adegilė” financial condition and prospects.

The aim of this paper is to analyze Joint Stock Company’s „Adegilė” financial condition of the year 2006 – 2008 and to identify its prospects.

Tasks of this paper: Examine the importance, sources, aims of financial analysis, relative rates and their grouping, effect of macro environment factors, bankruptcy and forecasting methods in theoretical aspect. Provide the research object’s characteristics and make a comprehensive assessment of company’s macro environment components and factors. Carry out the business financial analysis, using relative financial rates and to analyze main indicators of balance and profit (loss). Perform project calculations and foresee the prospects. Make conclusions and propose suggestions according to the performed analysis.

Hypothesis of the paper: Surrounded by large uncertainty of economic development prospects, Joint Stock Company „Adegilė“ can only avoid bankruptcy by investing and upgrading production facilities. The assessment of Joint Stock Company’s „Adegilė“ financial condition using the macro environment factor analysis, balance and profit (loss) reports dynamics and structure, relative rates analysis, comprehensive assessment of financial performance, bankruptcy possibility diagnostics under E.I. Altman models, foreseeing sales revenue prognosis using polynomial correlation regression analysis between company’s sales revenue and Lithuanian macroeconomic indicators, performing project calculations of investments into production facilities, it can be claimed, that hypothesis, that surrounded by large uncertainty of economic development prospects, Joint Stock Company „Adegilė“ can only avoid bankruptcy by investing and upgrading production facilities, approved.

Master’s final paper consists of introduction, four parts and conclusions. Each part of the work is divided into chapters, according to the analysed questions. Paper includes 26 tables, 32 pictures, 17 appendixes, list of used literature 65 positions.

PRIEDAI

Finansinių santykinų rodiklių grupavimas užsienio autorių darbuose

A autoriai	Rodiklių grupės	Rodiklių skaičius	
		grupėje	Iš viso
1. Bernstein L. A. (1978, p. 89–92)	1. Likvidumo 2. Kapitalo struktūros ir ilgalaikio mokumo 3. Investicijų gražos 4. Veiklos 5. Pardavimo pajamų ir turto santykio 6. Rinkos vertinimo	4 3 2 4 6 4	23
2. Black G. (2004, p. 285–293)	1. Pelningumo 2. Efektyvumo 3. Likvidumo 4. Ilgalaikių skolų 5. Investicijų	4 4 2 2 4	16
3. Brigham E. F., Daves P. R. (2004, p. 229–243)	1. Mokumo 2. Turto valdymo 3. Skolų valdymo 4. Pelningumo 5. Rinkos vertės	2 4 3 4 3	16
4. Harrison W. T., Horngren Ch. T. (1997, p. 660–661)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikio mokumo 3. Pardavimo pajamų 4. Pelningumo 5. Investicijų	2 2 3 4 3	14
5. Haskins M. E., Ferris K. R., Seling T. I. (1996, p. 123– 137)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikių skolų 3. Turto valdymo 4. Pelningumo 5. Investicijų gražos	3 5 5 3 6	22
6. Gibson Ch. H. (1992, p. 233, 325, 369)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikių skolų 3. Pelningumo 4. Investicijų	13 6 14 9	42
7. Kovaliov V. V. (1995, p. 120–124)	1. Likvidumo 2. Pelningumo	3 5	8
8. Kinserdal A. (1995, p. 218–227)	1. Pelningumo 2. Fondų valdymo 3. Likvidumo 4. Mokumo	2 3 2 2	9
9. Nikolai L. A., Bazley J. D. (1994, p. 843–851)	1. Akcininkų pelningumo 2. Įmonės pelningumo 3. Likvidumo 4. Veiklos aktyvumo 5. Veiklos stabilumo	3 3 2 2 2	12
10. Palepu K. G., Healy P.M., Bernard V. L. (2004, p. 5– 21)	1. Pelningumo 2. Investicijų valdymo a) apyvartinio kapitalo valdymo b) ilgalaikio turto valdymo 3. Finansų valdymo: finansinio svėro a) likvidumo b) ilgalaikių skolų	5 8 3 4 7	27
11. Savickaja G. V. (2005, p. 301–303)	1. Bendri 2. Mokumo ir finansinio stabilumo 3. Veiklos aktyvumo 4. Pelningumo 5. Gamybos intensyvumo 6. Investicinės veiklos 7. Įsipareigojimų ir biudžeto vykdymo	3 10 3 2 2 1 1	22
12. Stickney C. P.	1. Rizikos		28

(1993, p. 392–411)	a) likvidumo rizikos b) ilgalaikio mokumo rizikos 2. Pelningumo	10 6 12	
13. Warren C. S., Fess P.E. (1992, p. 1170–1183)	1. Mokumo 2. Pelningumo	9 8	17
14. Weygandt J. J., Kieso D. E., Kimmel P. D. (2005, p. 774–785)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Ilgalaikių skolų	4 7 2	13

Šaltinis: Mackevičius, 2006, p.22

2 PRIEDAS

Autoriai	Rodiklių grupės	Rodiklių skaičius	
		Grupėje	iš viso
1. Bagdžiūnienė V. (2005, p. 139–163)	1. Apyvartumo 2. Mokumo ir stabilumo 3. Pelningumo	7 5 6	18
2. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. (1998, p. 238– 242)	I. Įmonės kreditavimui įvertinti 1. Mokumo 2. Finansinio pastovumo 3. Išteklių panaudojimo efektyvumo ir veiklos pelningumo Iš viso II. Atsižvelgiant į vartotojų interesus A. Vadybininkams 1. Gamybinės veiklos 2. Išteklių valdymo 3. Pajamingumo B. Savininkams 1. Pelningumo 2. Pelno paskirstymo 3. Rinkos C. Kreditoriams 1. Likvidumo 2. Finansinio sverto 3. Skolos aptarnavimo	7 7 13 27 6 6 5 7 4 4 4 4 4 3	70
3. Įmonių finansinė analizė. Rodiklių apskaičiavimo metodika (NVPB, 1995, p. 10–19)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo efektyvumo	3 3 2 5	13
4. Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika (NVPB, 2001, p. 7–15)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo efektyvumo 5. Rinkos vertės	5 4 5 5 10	29
5. Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai 1996–1999 (Lietuvos statistikos departamentas, 2000, p. 9–16)	1. Pajamų apsaugos 2. Finansinio sverto 3. Pinigų srauto ir finansinio srauto atitikimo	10 19 5	34
6. Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai 2000–2003. (Lietuvos statistikos departamentas, 2004, p. 7–19)	1. Pajamų apsaugos 2. Finansinio sverto 3. Pinigų srauto ir finansinio sverto atitikimo	12 22 4	38
7. Juozaitienė L. (2000, p. 44–48; 90–96)	1. Pelningumo ir sąnaudų lygio 2. Trumpalaikio mokumo 3. Bendrojo mokumo	14 3 3	20
8. Kancerevyčius G. (2004, p. 128–134)	1. Likvidumo (mokumo) 2. Veiklos efektyvumo (turto valdymo)	7 12	

	3. Kapitalo struktūros ir finansinio svėro (skolų valdymo) 4. Pelningumo 5. Rinkos	6 9 6	40
9. Kvedaraitė V. (1995, p. 10–12)	1. Pelningumo 2. Apyvartumo 3. Likvidumo 4. Įsipareigojimų	3 5 2 3	13
10. Kvedaraitė V. (1997, p. 24–35)	1. Pelningumo (rentabilumo) 2. Finansinio statuso 3. Mokumo 4. Finansinio valdymo 5. Išteklių valdymo	9 4 4 3 5	25
11. Lazauskas J. (2005, p. 117–127)	1. Pelningumo (rentabilumo) 2. Finansinio statuso 3. Finansų valdymo 4. Išteklių valdymo	6 6 6 5	23
12. Poškaitė D. (1994, p. 29–44)	1. Mokumo (likvidumo) 2. Įsiskolinimo 3. Pelningumo (rentabilumo) 4. Akcijų ir kapitalo įvertinimo 5. Veiklos (valdymo) efektyvumo	2 3 5 4 14	28
13. Rutkauskas A. V., Damašienė V. (2002, p. 40–41)	1. Likvidumo 2. Aktyvumo 3. Pelningumo 4. Įsiskolinimo	2 5 6 3	16
14. Smalenskas G. (1998, p. 52–62)	1. Pelningumo ir investicijų vertinimo 2. Likvidumo 3. Skolų valdymo 3. Turto valdymo 5. Pinigų srautų	8 7 6 11 3	35
15. Smalenskas G. (2000, p. 47–55)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo 5. Rinkos vertės	5 4 5 5 8	27
16. Šlekienė D., Klimavičienė I. (1999, p. 31)	1. Pelno normos (maržos) 2. Pelningumo 3. Likvidumo 4. Padengimo 5. Finansinio stabilumo 6. Apyvartumo	3 3 3 3 3 3	18

Šaltinis: Mackevičius, 2006, p.25

3 PRIEDAS.

Orientacinis įmonės finansinės būklės rodiklių vertinimo lygis						
Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Vertinimo lygis				
		Labai geras	Geras	Patenkinamas	Nepatenkinamas	Blogas
	Pajamų apsaugos rodikliai					
1.	Pardavimų bendrojo pelningumo koeficientas, procentais	>35	>15	<15	<7	neigiamas
2.	Pardavimų grynojo pelningumo koeficientas, procentais	>25	>10	<10	<5	neigiamas
3.	Veiklos pelningumo (rentabilumo) koeficientas	Kuo didesnis, tuo geriau			<5	neigiamas
4.	Administracinių išlaidų koeficientas, procentais	Kuo mažesnis, tuo geriau				
5.	Turto grynojo pelningumo koeficientas, procentais	>20	>15	>8	<8	neigiamas
6.	Nuosavo kapitalo grynojo pelningumo koeficientas, procentais	>10	>20	>10	<10	neigiamas
7.	Turto pelningumo koeficientas, procentais	Kuo didesnis, tuo geriau				neigiamas
8.	Palūkanų padengimo koeficientas	>5	>3	>1.0	<1.0	<0.8
9.	Paskolų padengimo koeficientas	>1.8	>1.3	>1.0	<1.0	0
	Finansinio svėro rodikliai					
10.	Auksinės balanso taisyklės koeficientas		<1.0	1.0	<1.0	
11.	Įsiskolinimo koeficientas, procentais	<30	<50	<70	>70	>100
12.	Ilgalaikio įsiskolinimo koeficientas, procentais	30	>20	>10	<10	<1.0
13.	Trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas, procentais	<5	<30	<60	>60	100
14.	Turto struktūros koeficientas, procentais	Neturi būti ryškių svyravimų				
15.	Grynasis apyvartinis kapitalas, Lt	Teigiamas dydis, kuo didesnis, tuo geriau				
16.	Grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas	Kuo didesnis, tuo geriau				
17.	Einamojo likvidumo koeficientas	>2.0	>1.5	>1.2	<1.2	<1.0
18.	Kritinio (greitojo) likvidumo koeficientas	>1.5	>1.2	>1.0	<1.0	<0.5
19.	Bendrojo likvidumo koeficientas	>2.0	>1.5	>1.0	<1.0	<0.5
20.	Manevringumo koeficientas	0.6	0.5	0.4	0.3	0.1
21.	Pirkėjų įsiskolinimo koeficientas, dienomis	<30	<45	<60	>60	>90
22.	Atsargų apyvartumo koeficientas	Kuo didesnis, tuo geriau				
23.	Grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumo koeficientas	Kuo didesnis, tuo geriau				
24.	Turto apyvartumo (gražos)					

4 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų balansas

Eil. Nr.	TURTAS	Pastabos Nr.	2006	2007	2008
A.	ILGALAIKIS TURTAS		1151402	927058	705824
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS				
II.	MATERIALUSIS TURTAS		1151402	927058	705824
III.	FINANSINIS TURTAS				
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS				
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		492769	683702	611351
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR		23373	30381	32338
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		207201	156854	279620
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS				
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		262195	496467	299393
	TURTO IŠ VISO:		1644171	1610760	1317175
Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2006	2007	2008
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		1174560	1230292	1060178
I.	KAPITALAS		828800	828800	828800
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)				
III.	REZERVAI		82880	82880	82880
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		262880	318612	148498
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS				
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		469611	380468	256997
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR				
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS		469611	380468	256997
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		1644171	1610760	1317175

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 balansas

UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pelno (nuostolių) ataskaita

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2006	2007	2008
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		3836326	3713807	2247780
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		3283428	3167336	1910356
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		552898	546471	337424
IV.	VEIKLOS ŠAUNAUDOS		518094	483183	314689
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		34804	63288	22735
VI.	KITA VEIKLA				
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(34291)	30641	(22110)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		513	93929	625
IX.	PAGAUTĖ				
X.	NETEKIMAI				
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		513	93929	625
XII.	PELNO MOKESTIS		155	14197	151
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		358	79732	474

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 metų pelno (nuostolių) ataskaitas

6 PRIEDAS

Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos 2006-2008 m. santykiniai rodikliai

	2006	2007	2008
Einamojo likvidumo koeficientas	1,46	1,51	2,06
Kritinio likvidumo koeficientas	0,78	0,8	1,1
Bendrojo mokumo (likvidumo) koeficientas	0,95	0,82	1,17
Įsiskolinimo koeficientas	0,51	0,55	0,46
Manevringumo koeficientas	1,16	1,31	1,05
Bendrasis pelningumas, %	25,06	25,22	20,88
Pelningumas, %	3,92	2,47	1,27
Grynasis pelningumas	2,88	1,66	0,67
Turto pelningumas	5,97	3,49	1,78
Nuosavo kapitalo pelningumas	8,66	5,22	1,76
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	6,49	6,02	5,48
Viso turto apyvartumas	1,52	1,41	1,4
Ilgalaikio turto apyvartumas	3,5	3,44	3,22
Atsargų apyvartumas	5,91	5,3	4,87
Nuosavo kapitalo apyvartumas	3,01	3,14	2,61

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal STD duomenis

Makroaplinkos tyrimo anketa

ANKETA

Išorės veiksniai daro vis didesnę įtaką daugelio įmonių veiklai, jos rizikai ir finansiniams rezultatams. Šiandienėmis itin įtemptos įvairių šalių įmonių konkurencijos aplinkybėmis būtina ieškoti naujų originalių sprendimų, pritaikyti verslo strategiją atsižvelgiant į naujus iššūkius.

Apklauso tikslas- išsiaiškinti kokie makroaplinkos veiksniai turi didžiausią įtaką įmonės finansiniams rezultatams. Apibendrinti apklausos duomenys bus panaudoti magistro darbe.

Gerbiamas eksperte, prašome įvertinti anketoje pateiktų veiksnių įtaką įmonės veiklai, bei finansiniam rezultatui.

Prašau įvertinti pateiktų makroaplinkos veiksnių įtaką bei nustatyti kiekvieno identifikuoto makroaplinkos veiksnio reikšmingumą.

Kokybiniam išskirtų veiksnių vertinimui reikia pasirinkti vieną išraiškos būdą:

stipri palanki įtaka (++)

palanki įtaka (+)

neutrali (+-)

nepalanki įtaka (-)

stipri nepalanki įtaka (--)

Nustatant kiekybines identifikuotų veiksnių reikšmes, reikia vertinti 100 balų sistemoje:

100 balų atitinka palankiausią (teigiamą) veiksnio įtaką įmonės rezultatams,

90-80 balų – labai palankią įtaką,

70-60 balų – pakankamai palankią įtaką,

50-40 balų – nepalankią įtaką,

30-0 balų – labai nepalankią įtaką.

Nustatykite kiekvieno veiksnio rangą, kai svarbiausiam veiksniai priskiriama aukščiausia reikšmė – 1, mažiau svarbiam veiksniai reikšmė – 2 ir t.t

Dešimtainėje sistemoje nustatykite kiekvieno atskiro veiksnio reikšmingumą taip, kad visų tos aplinkos grupės veiksnių reikšmių suma būtų lygi 1, ir kiekvieno makroaplinkos komponento tiesioginės įtakos reikšmingumo koeficientų reikšmes taip, kad visų suma būtų lygi 1.

Makroaplinkos komponentai ir juos nulemiantys esminiai veiksniai	Sąlyginis žymėjimas	Kokybinis vertinimas	Vertinimas balais	Rangas	Reikšmingumo koeficientas	Tiesioginės įtakos reikšmingumo koeficientas
Socialinė – kultūrinė aplinka S (I):						
Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis	S ₁					
Darbo jėgos veiksnys	S ₂					
Aukštos kvalifikacijos darbuotojai	S ₃					
Migraciniai procesai	S ₄					
Gyventojų užimtumas	S ₅					
Ekonominė aplinka (E):						
BVP, jo dinamika	E ₁					
Infliacijos dinamika	E ₂					
Tiesioginės užsienio investicijos	E ₃					
Mokesčių dydis, kaita	E ₄					
Finansų sistema (kreditai, palūkanų normos)	E ₅					
Elektros energijos kainų dinamika	E ₆					
Valiutos kurso stabilumas	E ₇					
Galimybė pasinaudoti ES parama	E ₈					
Užsienio prekyba (eksportas, importas)	E ₉					
Boikotas, muitų politika	E ₁₀					

Šaltinis: autorius

Ačiū už atsakymus.

8 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ balanso dinamikos analizė 2006-2008 m.

Eil. Nr.	TURTAS	2006		2007		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
A.	Ilgalaikis turtas	1151402	100	927058	80,52	(224344)	(19,48)
I.	Nematerialusis turtas						
II.	Materialusis turtas	1151402	100	927058	80,52	(224344)	(19,48)
III.	Finansinis turtas						
B.	Trumpalaikis turtas	492769	100	683702	138,75	190933	38,75
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	23373	100	30381	129,98	7008	29,98
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	207201	100	156854	75,70	(50347)	(24,30)
III.	Kitas trumpalaikis turtas						
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	262195	100	496467	189,35	234272	89,35
	Turto iš viso:	1644171	100	1610760	97,97	(33411)	(2,03)

Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2006		2007		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
C.	Nuosavas kapitalas	1174560	100	1230292	104,74	55732	4,74
I.	Kapitalas	828800	100	828800	100,00	-	-
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)						
III.	Rezervai	82880	100	82880	100,00	-	-
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	262880	100	318612	121,20	55732	21,20
D.	Dotacijos, subsidijos						
E.	Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų	469611	100	380468	81,02	(89143)	(18,98)
I.	Po vienerių metų mokėtinų sumų ir ilgalaikiai įsipareigojimai						
II.	Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	469611	100	380468	81,02	(89143)	(18,98)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig. iš viso:	1644171	100	1610760	97,97	(33411)	(2,03)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 balansus

8 PRIEDO tęsinys

Eil. Nr.	TURTAS	2007		2008		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
A.	<i>Ilgalaikis turtas</i>	927058	100	705824	76,14	(221234)	(23,86)
I.	Nematerialusis turtas						
II.	Materialusis turtas	927058	100	705824	76,14	(221234)	(23,86)
III.	Finansinis turtas						
B.	<i>Trumpalaikis turtas</i>	683702	100	611351	89,42	(72351)	(10,58)
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	30381	100	32338	106,44	1957	6,44
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	156854	100	279620	178,27	122766	78,27
III.	Kitas trumpalaikis turtas				100,00	-	100,00
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	496467	100	299393	60,30	(197074)	(39,70)
	Turto iš viso:	1610760	100	1317175	81,77	(293585)	(18,23)

Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2007		2008		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
C.	<i>Nuosavas kapitalas</i>	1230292	100	1060178	86,17	(170114)	(13,83)
I.	Kapitalas	828800	100	828800	100,00	-	-
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)						
III.	Rezervai	82880	100	82880	100,00	-	-
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	318612	100	148498	46,61	(170114)	(53,39)
D.	<i>Dotacijos, subsidijos</i>						
E.	<i>Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai</i>	380468	100	256997	67,55	(123471)	(32,45)
I.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai						
II.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	380468	100	256997	67,55	(123471)	(32,45)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig.iš viso:	1610760	100	1317175	81,77	(293585)	(18,23)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 balansus

9 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ balanso struktūros analizė 2006-2008 m.

Eil. Nr.	TURTAS	2006		2007		Pasikeitim as
		Lt	%	Lt	%	%
A.	<i>Ilgalaikis turtas</i>	1151402	70,03	927058	57,55	(12,48)
I.	Nematerialusis turtas					
II.	Materialusis turtas	1151402	70,03	927058	57,55	(12,48)
III.	Finansinis turtas					
B.	<i>Trumpalaikis turtas</i>	492769	29,97	683702	42,45	12,48
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	23373	1,42	30381	1,89	0,46
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	207201	12,60	156854	9,74	(2,86)
III.	Kitas trumpalaikis turtas					-
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	262195	15,95	496467	30,82	14,87
	Turto iš viso:	1644171	100	1610760	100	-

Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2006		2007		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
C.	<i>Nuosavas kapitalas</i>	1174560	100	1230292	104,74	55732	4,74
I.	Kapitalas	828800	100	828800	100,00	-	-
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)						
III.	Rezervai	82880	100	82880	100,00	-	-
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	262880	100	318612	121,20	55732	21,20
D.	<i>Dotacijos, subsidijos</i>						
E.	<i>Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai</i>	469611	100	380468	81,02	(89143)	(18,98)
I.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai						
II.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	469611	100	380468	81,02	(89143)	(18,98)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig.iš viso:	1644171	100	1610760	97,97	(33411)	(2,03)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 balansus

9 PRIEDO tęsinys

Eil. N	TURTAS	2007		2008		Pasikeitim as %
		Lt	%	Lt	%	
A.	<i>Ilgalaikis turtas</i>	927058	57,55	705824	53,59	(3,97)
I.	Nematerialusis turtas					
II.	Materialusis turtas	927058	57,55	705824	53,59	(3,97)
III.	Finansinis turtas					
B.	<i>Trumpalaikis turtas</i>	683702	42,45	611351	46,41	3,97
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	30381	1,89	32338	2,46	0,57
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	156854	9,74	279620	21,23	11,49
III.	Kitas trumpalaikis turtas					-
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	496467	30,82	299393	22,73	(8,09)
	Turto iš viso:	1610760	100	1317175	100,00	-

Eil. N	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2007		2008		%
		Lt	%	Lt	%	
C.	<i>Nuosavas kapitalas</i>	1230292	76,38	1060178	80,49	4,11
I.	Kapitalas	828800	51,45	828800	62,92	11,47
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)					
III.	Rezervai	82880	5,15	82880	6,29	1,15
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	318612	19,78	148498	11,27	(8,51)
D.	<i>Dotacijos, subsidijos</i>					
E.	<i>Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai</i>	380468	23,62	256997	19,51	(4,11)
I.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai					
II.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	380468	23,62	256997	19,51	(4,11)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig.iš viso:	1610760	100	1317175	100,00	-

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 balansus

10 PRIEDAS

Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos balanso dinamikos (horizontalioji)

2007-2008 m. analizė

Eil. Nr.	TURTAS	2007		2008		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
A.	<i>Ilgalaikis turtas</i>	332882	100	309954	93,11	(22928)	(6,89)
I.	Nematerialusis turtas	6435	100	5633	87,54	(802)	(12,46)
II.	Materialusis turtas	274585	100	249373	90,82	(25212)	(9,18)
III.	Finansinis turtas	44004	100	51022	115,95	7018	15,95
IV.	Kitas ilgalaikis turtas	7858	100	3926	49,96	(3932)	(50,04)
B.	<i>Trumpalaikis turtas</i>	478901	100	402801	84,11	(76100)	(15,89)
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	224371	100	188735	84,12	(35636)	(15,88)
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	181220	100	173376	95,67	(7844)	(4,33)
III.	Kitas trumpalaikis turtas	11919	100	11999	100,67	80	0,67
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	61391	100	28691	46,73	(32700)	(53,27)
	Turto iš viso:	811783	100	712755	87,80	(99028)	(12,20)

Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2007		2008		Pasikeitimas	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
C.	<i>Nuosavas kapitalas</i>	364090	100	382902	105,17	18812	5,17
I.	Kapitalas	165386	100	161725	97,79	(3661)	(2,21)
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)	4702	100	7710	163,97	3008	63,97
III.	Rezervai	99489	100	102793	103,32	3304	3,32
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	94513	100	110674	117,10	16161	17,10
D.	<i>Dotacijos, subsidijos</i>	2505	100	1260	50,30	(1245)	(49,70)
E.	<i>Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai</i>	445188	100	328593	73,81	(116595)	(26,19)
I.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	128993	100	133524	103,51	4531	3,51
II.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	316195	100	195069	61,69	(121126)	(38,31)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig.iš viso:	811783	100	712755	87,80	(99028)	(12,20)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal STD duomenis

11 PRIEDAS

Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos balanso struktūros (vertikaloji)

2007-2008 m. analizė

Eil. N	TURTAS	2007		2008		Pasikeitim as %
		Lt	%	Lt	%	
A.	<i>Ilgalaikis turtas</i>	332882	41,01	309954	43,49	2,48
I.	Nematerialusis turtas	6435	0,79	5633	0,79	(0,00)
II.	Materialusis turtas	274585	33,82	249373	34,99	1,16
III.	Finansinis turtas	44004	5,42	51022	7,16	1,74
IV.	Kitas ilgalaikis turtas	7858	0,97	3926	0,55	(0,42)
B.	<i>Trumpalaikis turtas</i>	478901	58,99	402801	56,51	(2,48)
I.	Atsargos, išank.ap.ir neb.vykdyti sutartys	224371	27,64	188735	26,48	(1,16)
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	181220	22,32	173376	24,32	2,00
III.	Kitas trumpalaikis turtas	11919	1,47	11999	1,68	0,22
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	61391	7,56	28691	4,03	(3,54)
	Turto iš viso:	811783	100	712755	100,00	-

Eil. N	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2007		2008		%
		Lt	%	Lt	%	
C.	<i>Nuosavas kapitalas</i>	364090	44,85	382902	53,72	8,87
I.	Kapitalas	165386	20,37	161725	22,69	2,32
II.	Perkainojimo rezervas (rezultatai)	4702	0,58	7710	1,08	0,50
III.	Rezervai	99489	12,26	102793	14,42	2,17
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	94513	11,64	110674	15,53	3,88
D.	<i>Dotacijos, subsidijos</i>	2505	0,31	1260	0,18	(0,13)
E.	<i>Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų</i>	445188	54,84	328593	46,10	(8,74)
I.	Po vienerių metų mokėtinų sumų ir ilgalaikiai įsipareigojimai	128993	15,89	133524	18,73	2,84
II.	Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	316195	38,95	195069	27,37	(11,58)
	Nuosavo kapitalo ir įsipareig. iš viso:	811783	100	712755	100,00	-

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal STD duomenis

12 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) ataskaitos dinamikos analizė 2006-2008 m.

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2006		2007		Pasikeitimas lyginant su 2006	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	3836326	100	3713807	96,81	(122519)	(3,19)
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	3283428	100	3167336	96,46	(116092)	(3,54)
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	552898	100	546471	98,84	(6427)	(1,16)
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	518094	100	483183	93,26	(34911)	(6,74)
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	34804	100	63288	181,84	28484	81,84
VI.	KITA VEIKLA					-	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(34291)	100	30641	(89,36)	64932	(189,36)
VII	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	513	100	93929	18309,75	93416	18209,75
IX.	PAGAUTĖ					-	-
X.	NETEKIMAI						
XI.	PELNAS(NUOSTOLIAI PRIĖŠ APMOKESTINIMĄ)	513	100	93929	18309,75	93416	18209,75
XII.	PELNO MOKESTIS	155	100	14197	9159,35	14042	9059,35
XII	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	358	100	79732	22271,51	79374	22171,51

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2007		2008		Pasikeitimas lyginant su 2007	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	3713807	100	2247780	60,52	(1466027)	(39,48)
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	3167336	100	1910356	60,31	(1256980)	(39,69)
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	546471	100	337424	61,75	(209047)	(38,25)
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	483183	100	314689	65,13	(168494)	(34,87)
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	63288	100	22735	35,92	(40553)	(64,08)
VI.	KITA VEIKLA					-	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	30641	100	(22110)	(72,16)	(52751)	(172,16)
VII	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	93929	100	625	0,67	(93304)	(99,33)
IX.	PAGAUTĖ					-	-
X.	NETEKIMAI						
XI.	PELNAS(NUOSTOLIAI PRIĖŠ APMOKESTINIMĄ)	93929	100	625	0,67	(93304)	(99,33)
XII.	PELNO MOKESTIS	14197	100	151	1,06	(14046)	(98,94)
XII	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	79732	100	474	0,59	(79258)	(99,41)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 pelno (nuostolių) ataskaitų duomenis

13 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ pelno (nuostolių) ataskaitos struktūros analizė 2006-2008 m.

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2006		2007		2008	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	3836326	100	3713807	100	2247780	100
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	3283428	85,59	3167336	85,29	1910356	84,99
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	552898	14,41	546471	14,71	337424	15,01
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	518094	13,50	483183	13,01	314689	14,00
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	34804	0,91	63288	1,70	22735	1,01
VI.	KITA VEIKLA						-
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(34291)	-0,89	30641	0,83	(22110)	(0,98)
VII	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	513	0,01	93929	2,53	625	0,03
IX.	PAGAUTĖ						-
X.	NETEKIMAI						-
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIĖŠ APMOKĖSTINIMĄ	513	0,01	93929	2,53	625	0,03
XII.	PELNO MOKESTIS	155	0,00	14197	0,38	151	0,01
XII	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	358	0,01	79732	2,15	474	0,02

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal UAB „Adegilė“ 2006-2008 pelno (nuostolių) ataskaitų duomenis

14 PRIEDAS

Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos pelno (nuostolių) ataskaitos
dinamikos (horizontalioji) 2007-2008 m. analizė

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2007		2008		Pasikeitimas lyginant su 2007	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	1144239	100	999489	87,35	(144750)	(12,65)
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	855606	100	790818	92,43	(64788)	(7,57)
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	288633	100	208671	72,30	(79962)	(27,70)
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	266216	100	205085	77,04	(61131)	(22,96)
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	22417	100	3586	16,00	(18831)	(84,00)
VI.	KITA VEIKLA	11980	100	11019	91,98	(961)	(8,02)
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(6050)	100	(1754)	28,99	4296	(71,01)
VII.	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	28347	100	12851	45,33	(15496)	(54,67)
IX.	PAGAUTĖ	402	100	62	15,42	(340)	(84,58)
X.	NETEKIMAI	456	100	212	46,49	(244)	(54)
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	28293	100	12701	44,89	(15592)	(55,11)
XII.	PELNO MOKESTIS	9278	100	5977	64,42	(3301)	(35,58)
XII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	19015	100	6724	35,36	(12291)	(64,64)

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal STD duomenis

15 PRIEDAS

Drabužių siuvimas (gamyba) kailių išdirbimas ir dažymas šakos pelno (nuostolių) ataskaitos
struktūros (vertikaloji) 2007-2008 m. analizė

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	2007		2008	
		Lt	%	Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	1144239	100	999489	100
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	855606	74,78	790818	79,12
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	288633	25,22	208671	20,88
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	266216	23,27	205085	20,52
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	22417	1,96	3586	0,36
VI.	KITA VEIKLA	11980	1,05	11019	1,10
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(6050)	-0,53	(1754)	(0,18)
VII	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	28347	2,48	12851	1,29
IX.	PAGAUTĖ	402	0,04	62	0,01
X.	NETEKIMAI	456	0,04	212	0,02
XI.	PELNAS(NUOSTOLIAI PRIEŠ APMOKESTINIMĄ)	28293	2,47	12701	1,27
XII.	PELNO MOKESTIS	9278	0,81	5977	0,60
XII	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	19015	1,66	6724	0,67

Šaltinis: autorius. Sudaryta pagal STD duomenis

16 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė pagal E. I. Altman antrąjį modelį 2006-2008 m.

2006		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{23158}{1644171}$	0,014085
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{262880}{1644171}$	0,159886
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{513}{1644171}$	0,000312
$X_4 = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{1174560}{469611}$	2,501134
$X_5 = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$	$\frac{3836326}{1644171}$	2,333289
$Z = 0,717 \cdot X_1 + 0,847 \cdot X_2 + 3,10 \cdot X_3 + 0,42 \cdot X_4 + 0,995 \cdot X_5,$		3,518588
2007		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{303234}{1610760}$	0,188255
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{318612}{1610760}$	0,197802
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{93929}{1610760}$	0,058313
$X_4 = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{1230292}{380468}$	3,233628
$X_5 = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$	$\frac{3713807}{1610760}$	2,305624
$Z = 0,717 \cdot X_1 + 0,847 \cdot X_2 + 3,10 \cdot X_3 + 0,42 \cdot X_4 + 0,995 \cdot X_5,$		4,135509
2008		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{354354}{1317175}$	0,269026
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{148498}{1317175}$	0,11274
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{625}{1317175}$	0,000475
$X_4 = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{1060178}{256997}$	4,125254
$X_5 = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$	$\frac{2247780}{1317175}$	1,706516
$Z = 0,717 \cdot X_1 + 0,847 \cdot X_2 + 3,10 \cdot X_3 + 0,42 \cdot X_4 + 0,995 \cdot X_5,$		3,720443

Šaltinis: autorius

17 PRIEDAS

UAB „Adegilė“ bankroto tikimybės analizė pagal E. I. Altman trečiąjį modelį 2006-2008 m.

2006		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{23158}{1644171}$	0,014085
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{262880}{1644171}$	0,159886
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{513}{1644171}$	0,000312
$X_4 = \frac{\text{Akcinio kapitalo rinkos vertė}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{828800}{469611}$	1,764865
$Z = 6,56 \cdot X_1 + 3,26 \cdot X_2 + 6,72 \cdot X_3 + 1,05 \cdot X_4,$		2,46883
2007		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{303234}{1610760}$	0,188255
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{318612}{1610760}$	0,197802
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{93929}{1610760}$	0,058313
$X_4 = \frac{\text{Akcinio kapitalo rinkos vertė}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{828800}{380468}$	2,17837
$Z = 6,56 \cdot X_1 + 3,26 \cdot X_2 + 6,72 \cdot X_3 + 1,05 \cdot X_4,$		4,558945
2008		
$X_1 = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{354354}{1317175}$	0,269026
$X_2 = \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}}$	$\frac{148498}{1317175}$	0,11274
$X_3 = \frac{\text{Pelnas iki apmokestinimo}}{\text{Turtas}}$	$\frac{625}{1317175}$	0,000475
$X_4 = \frac{\text{Akcinio kapitalo rinkos vertė}}{\text{Įsipareigojimai}}$	$\frac{828800}{256997}$	3,22494
$Z = 6,56 \cdot X_1 + 3,26 \cdot X_2 + 6,72 \cdot X_3 + 1,05 \cdot X_4,$		5,521717

Šaltinis: autorius